ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλπ.

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1856 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1857.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

1857.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΟΥΝΙΟΥ, 1856. ΤΟΜΟΣ Ζ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 149.

Ο ΜΙΣΟΓΥΝΗΣ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλδ. 148.').

Δ'.

Τὴν ἐπιοῦσαν δὲν ἤκουες ἄλλο εἰς τὴν Ἑρώνην εἰμὴ τὴν παράδοξον διαγωγὴν τοῦ ξένου καὶ τὴν ἀπίστευτον ἀποστροφήν του κατὰ τοῦ ὡραίου φύλου. Ἡ φήμη, ἥτις καλλωπίζει τὰ πράγματα, ἔλεγεν ὅτι ὁ κύριος Φαβρίκιος ἦλθεν εἰς Δανίαν διὰ νὰ ἱεροκηρύξῃ σταυροφορίαν κατὰ τῶν γυναικῶν, καὶ ὅτι ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ὁλόκληρον χορείαν συζύγων ἀπατηθέντων, ζώντων παραδειγμάτων τῆς γυναικείας ἀπιστίας, σκοπὸν ἔχόντων νὰ διεγείρωσι τὴν ἀγανάκτησιν τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι εἶχον παράπονα κατὰ τοῦ ἑτέρου τῶν φύλων. Καὶ τῷ ὄντι τίς σύζυγος δὲν θὰ ἔτρεμε διὰ τὴν ἰδίαν τιμήν, ὅταν ἔβλεπε τόσους ἀτυχεῖς συνελθόντας ἐκ τῶν πέντε μερῶν τοῦ κόσμου;

Ὁ δὲ ποιητὴς Ὀδοάκρης, ἰδὼν ἐξαρθέντα οὕτω πως τὰ πάθη, ἐφοβήθη μή τις ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ ἀναγγείλῃ εἰς τὴν ὡραίαν χήραν, τῆς ὁποίας ἐθώπευε τὴν περιέργειαν, τὴν μεγίστην ταύτην εἴδησιν. Μετέβη λοιπὸν ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν της, ἀφοῦ ἀντιγράψας ἔβαλεν εἰς τὸν κόλπον του ἐσμάτιόν τι Δανικόν, ὡς ἄλλο διαβατήριον.

Ἡ κυρία Ἀνδριάνα εἶχεν ἤδη ἀκούσει τι περὶ τῆς μισογυνίας τοῦ Φαβρικίου· ἀλλά, κατηγημένη εἰς τὰ τῆς πανηγύρεώς της οὔτε κἂν ἐπρόσεξεν εἰς τὴν εἴδησιν. Ἡ ὡραία αὕτη Γαλλίς, εἶχε καταπείσει τοὺς νέους καὶ τὰς νέας τῆς πόλεως νὰ συνεορτάσωσι μίαν νύκτα εἰς τὸ παρὰ τὴν παραλίαν δάσος, φέροντες καὶ ἐν ὥρᾳ χειμῶνος προσωπίδας. Ἡ δὲ ἑορτὴ αὕτη ἔμελλε νὰ τελεσθῇ τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Ἱσταμένη ἐνώπιον κατόπτρου ἐδοκίμαζε λευκὸν μανδύαν μεταξωτόν, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν κατασκευὴν εἶχεν ἐπιστατήσει αὐτοπροσώπως. Περιτυλιγμένη δὲ μὲ αὐτὸν μέχρι πώγωνος, καὶ τὴν κόμην ἔχουσα βοστρυχοειδῆ περὶ τὴν κεφαλήν, ἦτο τόσῳ ὡραία, ὥστε καὶ μόνη ὑπεμειδία. Βεβαίως ἡ νέα χήρα ἦτο ἀξία τῆς εἰκόνος της τὴν ὁποίαν ἐζωγράφησαν εἰς τὸ ἄντρον οἱ νέοι Δανοὶ ἐν τῷ

οἰνοχαρεῖ αὐτῶν ἐνθουσιάσῃ. Τὸ σῶμά της ἦτο ἁβρὸν καὶ λιγυρόν, οἱ ὀφθαλμοὶ μέλανες καὶ λαμπροί, καὶ ἡ ὄψις λευκοτάτη· ὑπὸ δὲ τὸ χεῖλός της ὑπῆρχε σκιά της ἁμυδρὰ ἐπαυξάνουσα τὸ κάλλος της, καὶ τύπον τινὰ ἰδιαίτερον δίδουσα εἰς τὴν φυσιογνωμίαν της.

— Ἀ! ἀνέκραξεν ὁ Ὀδοάκρης μόλις εἰσελθών, ἂν τὸ τέρας ἐκεῖνο σᾶς ἔδλεπε ταύτην τὴν στιγμὴν, ἀμφιβάλλω ἂν θὰ ἐτόλμα πλέον νὰ βλασφημῇ.

— Ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ τέρας, καὶ ποῖαι αἱ βλασφημίαι του; ἠρώτησεν ἡ Κ. Ἀνδριάνα ἀπορήσασα διὰ τὴν πνευματώδη καὶ χαρίεσσαν αὐτὴν προεισαγωγὴν τοῦ Δανοῦ λάτρου της.

— Τὸ τέρας, κυρία, εἶναι Ἰταλός τις λεγόμενος εὐγενής, τὸ ὄνομα Φαβρίκιος, θανάσιμος ἐχθρὸς τοῦ ὡραίου φύλου· αἱ βλασφημίαι του . . .

— Αἰωνίως αὐτὸς ὁ Φαβρίκιος! εἶπεν ἀδιαφόρως ἡ Κ. Ἀνδριάνα, διακόψασα τὸν λόγον τοῦ Ὀδοάκρου. Δὲν ἔχετε, Κ. ποιητά, νὰ μὲ εἰπῆτε ἄλλο τι νεώτερον καὶ περιεργότερον;

Ὁ δὲ ποιητὴς, ὅστις ὑπέθετε χαίρων ὅτι θὰ ἦτο ὁ πρῶτος ἄγγελος τῆς εἰδήσεως ταύτης, ἐλυπήθη ἰδὼν ὅτι ἄλλος προλαβὼν ἔφερεν αὐτήν.

— Καὶ πῶς, κυρία, ἐπανέλαβε θρηνωδῶς, τὸ ἐμάθετε . . . .

— Ἀπὸ χθὲς τὸ ἑσπέρας μ' ἐξεκώφαναν.

— Σᾶς εἶπαν λοιπὸν ὅλα τὰ συμβάντα;

— Ὅλον! ἀπεκρίθη ἡ Ἀνδριάνα, προσέχουσα μᾶλλον εἰς τὸν μανδύαν της ἢ εἰς τὸν ποιητήν.

— Καὶ ἠξεύρετε ὅτι μᾶς διηγήθη σκανδαλωδεστάτας ἱστορίας;

— Μάλιστα, μάλιστα.

— Ὅτι δὲν ἠθέλησε νὰ προπίῃ ὑπὲρ τῆς ὑγείας ἐν γένει τῶν γυναικῶν . . .

— Μάλιστα.

— Οὔτε περὶ τῆς ἰδικῆς σας, ὡραία κυρία.;

Μόλις δ' ἐπρόφερε τὴν τελευταίαν ταύτην φράσιν ὁ Ὀδοάκρης, καὶ ἐνόησεν ὅτι ἡ γλῶσσα ἔτρεξε πρὸ τοῦ νοός του. Καὶ τῳόντι ἡ Ἀνδριάνα ἀνεσκίρτησε. Τὸ πρόσωπόν της ἐσκυθρώπασεν ἀμέσως, καὶ ὀργὴ ἐζωγραφήθη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της. Τὸ ὄνομά της προφερθὲν ὑπὸ μεθυσμένου, ἄρνησις προπόσεως ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ μεταξὺ δέκα συμποτῶν οὐδεὶς ἀρκετὰ γενναῖος διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸν αὐθάδη, ἰδοὺ τρεῖς προσβολαὶ διὰ μιᾶς, προσβολαὶ τὰς ὁποίας γυνὴ ὡς ἡ κυρία Ἀνδριάνα δὲν συγχωρεῖ πώποτε.

— Σὲ λέγω ὅτι ὅλα τὰ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ξηρὰ ξηρὰ εἰς τὸν ποιητήν.

Καὶ ἀποβλεψασα τὸν μανδύαν της διευθέτησε τὴν κόμην της διὰ τῆς χειρός· ἐφαίνετο δὲ ὅτι ἐλησμόνησε τὰ λεχθέντα.

Ὁ ἀσυλλόγιστος Ὀδοάκρης ἠγωνίζετο ἐν τοσούτῳ νὰ μετριάσῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀδιακρισίας του διὰ ποταμοῦ λόγων ματαίων καὶ διὰ τοῦτο γελοίων. Ὤμνυεν ὅτι μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ οἱ συμπόται του ἔπιον ὑπὲρ τῆς ὑγείας της· ὅτι προέπιον οὐ μόνον ὑπὲρ τοῦ κάλλους, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀρετῆς της, καὶ ὅτι αὐτὸς, καθὼ ἐνθερμος λάτρης της, δὲν θὰ ἀνείχετο οὔτε τὴν ἐλαχίστην προσβλητικὴν λέξιν κατ' αὐτῆς, ὅτι ἂν δὲν ἐτιμωρήθη ἡ αὐθάδεια τοῦ Φαβρικίου, χρεωστεῖται τοῦτο εἰς μόνην τὴν πρὸς αὐτὸν ὀφειλομένην φιλοξενίαν, ὅτι δέκα Δανοὶ εἶχον ἀρκετὴν ἀνδρίαν διὰ νὰ παραταχθῶσι καθ' ἑνὸς ξένου, ὅτι εὐκόλως θὰ παρουσιασθῇ εὐκαιρία διὰ νὰ βιασθῇ ὁ Ἰταλὸς νὰ πληρώσῃ τὴν αὐθάδειάν του, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἀλλ' ὅτε ἐτελείωσε τὸν ὀχληρὸν αὐτὸν λόγον του, παρετήρησεν ὅτι ἡ Κ. Ἀνδριάνα ἐπρόσεχεν εἰς ὡραίαν μικρὰν τρυγόνα ἥτις ἐλθοῦσα ἐκάθησεν εἰς τὸν ὦμόν της. Εἶδε λοιπὸν ὅτι ἦτο προτιμότερον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἄγονον θέμα του, καὶ ἐκβαλὼν ἀπὸ τὸ θυλάκιόν του ὡραῖον χαρτίον ἐφ οὗ εἶχε γράψει τοὺς στίχους, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ἀναγνώσῃ νέον ποιημάτιον τὸ ὁποῖον ἐσύνθεσεν ἐπίτηδες διὰ τὴν κυρίαν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ κυρία δὲν εἶχε τὴν ὥραν ἐκείνην διάθεσιν πολλὰ ποιητικήν· διότι μόλις μὲ τὴν ἄκραν τῶν χειλέων της εὐχαρίστησε τὸν φοιβόληπτον ποιητὴν, ὅστις ἐπείσθη ἔκτοτε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ.

Ἡ δὲ Κ. Ἀνδριάνα τὸν εἶδεν εὐχαρίστως ἀπερχόμενον. Τὸν Ὀδοάκρην ἐθεώρησεν ἴσως κατ' ἀρχὰς ἄξιον προσοχῆς ὡς πρᾶγμά τι κενοφανές. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ποιηταὶ τῆς Δανίας δὲν εἶναι πολλὰ ἀξιοθαύμαστοι, ἡ περιέργειά της ταχέως ἐξέλιπε Πλὴν τούτου ἡ ὡραία χήρα δὲν ἠρέσκετο νὰ σκέπτεται ἐνώπιον ἄλλων· τὴν δὲ ὥραν ἐκείνην ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ μείνῃ μόνη. Τί ἐσήμαινεν ἡ αὐθάδεια ἐκείνου τοῦ ξένου, ὅστις περιεφρόνησε κυρίαν ἡ ὁποία δὲν τὸν εἶδε ποτέ; Μὴ ἦτο στρατήγημα ἀνθρώπου ἐρῶντος διὰ νὰ ἐξυπνίσῃ τὴν προσοχήν της, ὁδὸς πλαγία διὰ νὰ ἐφορμήσῃ κατὰ τῆς καρδίας της, τρόπος ἐπιτήδειος διὰ νὰ ἑλκύσῃ τὰ βλέμματα καὶ τὸν νοῦν της, καὶ νὰ ἐρεθίσῃ τὴν γυναικείαν της καρδίαν, θέλουσαν συνήθως ὅ,τι οἱ ἄλλοι δὲν θέλουσι, καὶ μὴ θέλουσαν ὅ,τι οἱ ἄλλοι θέλουσιν; Ἡ Κ. Ἀνδριάνα εἶχεν ἰδῆ παιζομένας πολλὰς κωμῳδίας καὶ ἀναγνώσει πολλὰ μυθιστορήματα· ὥστε ἐγνώριζε κατὰ βάθος τὰ τεχνάσματα τῆς καρδίας, καὶ δὲν ἐνέπιπτεν εὐκόλως εἰς τὰς παγίδας τοῦ αἰσθήματος.

Ταῦτα διαλογιζομένη ἐκάλεσε τὴν θεραπαινίδα της, Γαλλίδα ἐξυπνον ἐλθοῦσαν μετ' αὐτῆς ἐκ Παρισίων. Τὸ βῆμα ἔχουσα ὀπόπτερον, τὸ βλέμμα ζωηρὸν καὶ τὸ πνεῦμα ὀξὺ, εἶχε πλειότερα πλεονεκτήματα ἢ ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς Δανίαν.

— Λιζέτα, εἶπεν ἡ Κ. Ἀνδριάνα, σὺ ἡ ὁποία ἠξεύρεις ὅλα, γνωρίζεις κάποιον ὀνομαζόμενον Φαβρίκιον;

— Ἐπιθυμεῖτε ἴσως νὰ μάθετε ἂν εἶναι τοιοῦτος ὁποῖον τὸν λέγουν;

— Μὲ μυρίζει κακὴ ὑπόθεσις;

— Θέλετε νὰ τὴν καθαρίσω.

— Δὲν θέλω τίποτε, Λιζέτα· σὲ δίδω μόνον τὴν ἄδειαν νὰ πράξῃς κατὰ τὴν ἰδέαν σου.

Ε'.

Ἐν τοσούτῳ ὁ ὑπηρέτης τοῦ Φαβρικίου Ἀμβρόσιος καθήμενος μόνος, ἀνέσυρεν ἀπὸ τὸ κιβώτιόν του κιθάραν, τὴν ὁποίαν ἰδὼν ἤρχισε νὰ στενάζῃ. Καὶ εἶχε δίκαιον· διότι ἄλλοτε ἔπαιζε μὲ τόσον χάριν καὶ εὐχαρίστησιν! ἀλλὰ σήμερον, οὔτε τραγῴδια, οὔτε νυκτερινὰ περιπλανήσεις! Ὁ ἀπάνθρωπος κύριός του ἀπαιτεῖ νὰ γίνωσιν ὅλων αἱ καρδίαι σκληραὶ ὡς καὶ ἡ ἰδική του, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐρωτικὴ κιθάρα του κατεδικάσθη εἰς αἰσχρὰν σιωπήν. Αἱ χορδαὶ της ἐστερήθησαν τῆς γλυκείας αὐτῶν μελῳδίας, καὶ ὁ καιρὸς ἐμάρανε τὰ ζωηρὰ χρώματα τῶν ἐρυθρῶν ταινιῶν της. Ταλαίπωρος κιθάρα! ταλαίπωρε Ἀμβρόσιε!

Ὁ Ἀμβρόσιος λαμβάνει τὸ σιωπηλὸν ὄργανόν του, καὶ ὑπάγει νὰ περιπατήσῃ εἰς τὸ μεμονωμένον δάσος τὸ κείμενον παρὰ τὴν πόλιν. Ἐκεῖ κάθηται ἐπὶ τῆς χλόης, καὶ ἀναπολεῖ μετὰ λύπης τὴν ἀδυνήραν κατάστασιν εἰς ἣν τὸν κατεδίκασεν ὁ κύριός του. Κατὰ τὰ δύο ἔτη καθ' ἃ τὸν παρακολουθεῖ οὔτε νὰ ὑπομειδιάσῃ πρὸς ὡραίαν, οὔτε κἂν βλέμμα ἱλαρὸν νὰ προσελκύσῃ κατώρθωσεν. Εἶναι ἠναγκασμένος νὰ φεύγῃ ἐκείνας τῶν ὁποίων γλυκεῖα εἶναι ἡ συναναστροφὴ, νὰ βλέπῃ καταναλισκομένην ἐπὶ ματαίῳ τὴν καρδίαν του! Ἔμελλε λοιπὸν νὰ λάβῃ σχῆμα μοναχοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὑπεβάλλετο εἰς τοιαύτην παρὰ φύσιν ἐγκράτειαν; ἢ ἔπρεπε ν' ἀφήσῃ νὰ μαρανθῇ ἡ νεότης του, καὶ νὰ περιμείνῃ, διὰ νὰ θυσιάσῃ εἰς τὸν υἱὸν τῆς Κύπριδος, τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν παύει νὰ ἦναι τις εὐάρεστος;

Τοιαῦτα ἀνεπόλει μετὰ θλίψεως ὁ ταλαίπωρος Ἀμβρόσιος, μηδὲν ἀντικείμενον ἔρωτος ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν. Ὁποία ἁμαρτία, ὑπηρέτης τοσούτῳ τρυφερὰν ἔχων τὴν καρδίαν, νὰ ἔχῃ κύριον τοσούτῳ σκληροκάρδιον! Καὶ τὸ χειρότερον ὅσῳ πλέον διετάττετο νὰ μισῇ, τόσῳ μᾶλλον ἐπηύξανεν ἡ ῥοπή του πρὸς τὸν ἔρωτα.

Αἴφνης, μεταξὺ τῶν πικρῶν τούτων λογισμῶν, λεπτή τις καὶ γλυκεῖα φωνὴ ἤχησεν εἰς τὰς ἀκοάς του, φωνὴ ἀποτεινομένη μάλιστα πρὸς αὐτόν. Ὁ ταλαίπωρος δὲν ἤθελε νὰ τὸ πιστεύσῃ. Ἡ μισογυνία τοῦ κυρίου του δὲν κατέστησε καὶ αὐτὸν μισητὸν εἰς τὸ ὡραῖον φῦλον; Ποία λοιπὸν γυνὴ ἐτόλμησε νὰ τὸν πλησιάσῃ;

— Κύριε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ Λιζέτα, δὲν εἶσθε ἄνθρωπος τοῦ Κ. Φαβρικίου;

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη ὁ Ἀμβρόσιος, ἐκπλαγεὶς ἀπὸ τὴν ἐρώτησιν γενομένην ἀπὸ γυναῖκα τόσῳ ὡραίαν.

— Φέρω ἐπιστολήν τινα κυρίας ὡραιοτάτης καὶ ἐντιμοτάτης. . .

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐπροσποιεῖτο ὅτι ἀνεζήτει τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὰ θυλάκιά της. Ὁ δὲ Ἀμβρόσιος ὠχριάσας ὠπισθοπόρησε.

— Φυλάξετε, κυρία, τὴν ἐπιστολήν σας, ἢ φέρετέ την μόνη σας εἰς τὸν κύριόν μου· καὶ Κροῖσον νὰ μὲ κάμετε δὲν συγκατανεύω νὰ τὴν δώσω ἐγὼ εἰς αὐτόν, διότι ἠξεύρω τί θὰ πάθῃ ἡ ῥάχις μου.

— Δὲν εἶσθε ἄνθρωπός του; καὶ δὲν χρεωστεῖτε νὰ δέχεσθε τὰς ἐπιστολάς του;

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀμβρόσιος ἀνύψωσε τοὺς ὦμους, ἀνεστέναξεν, ἐκάθησεν ἐπί τινος θρανίου καὶ ἀνέκραξε θρηνῳδῶς·

— Δὲν ἠξεύρετε, φαίνεται, φιλτάτη μου κυρία, ὁποῖος εἶναι ὁ κύριός μου. Μάθετέ ὅτι μὲ ὅλην σας τὴν ὡραιότητα θὰ τὸν ἐκάμνετε φρικώδη, ἐντύπωσιν ὅτι θ' ἀπέστρεφε τοὺς ὀφθαλμούς του ἀπ' ἐπάνω σας, ὅτι θὰ ἔκλειε τὰ αὐτία του διὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ τὴν γλυκύτητα τῆς φωνῆς σας, καὶ ὅτι θὰ μ' ἐξυλοφόρτωνεν ἂν μ' ἔβλεπε νὰ ἐγγίσω τὸ ἄκρον τῶν δακτύλων σας ὅπως τολμῶ νὰ κάμω τώρα. Ἀ! τί κακὸς ἄνθρωπος εἶναι! Πιστεύετε ὅτι διὰ νὰ ἐνισχύεται περισσότερον τὸ κατὰ τῶν γυναικῶν μῖσός του, σύρει μαζῇ του ἕνα μωρὸν ὁ ὁποῖος τετράκις ὑπανδρεύθη καὶ τετράκις ἠπατήθη ἀπὸ τὰς γυναῖκάς του; Ὅταν κυριεύεται ἀπὸ τὴν μεγαλητέραν μανίαν κατὰ τῶν γυναικῶν, τὸν φέρει ἐμπρός του καὶ τὸν προστάζει νὰ διηγηθῇ τὰς τέσσαρας φρικτὰς ἱστορίας του.

Ἡ δὲ Λιζέτα ἀνακαγχάσασα εἶπε·

— Θὰ εἶναι πολλὰ ἄσχημος ὁ τετραπλοῦς αὐτὸς σύζυγος.

— Ἀσχημότατος, ὅσον ἀσχημοτάτη ὑπῆρξε καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν διαγωγὴ τῶν γυναικῶν του. Μόλις τὸν βλέπει τις καὶ τὸν ἔρχεται ὄρεξις νὰ δώσῃ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς τὰς τέσσαρας γυναῖκάς του.

— Ἀλλὰ, ἠρώτησεν ἡ Λιζέτα, πόθεν ἡ τόση καταφορὰ τοῦ κυρίου σου καθ' ὅλου τοῦ γυναικείου φύλου;

— Τοῦτο εἶναι τὸ ἀκατάληπτον, ὡραία μου κυρία. Πρέπει νὰ τὸν ἔκαμαν μεγάλα κακὰ αἱ γυναῖκες ὥστε νὰ τὰς μισῇ τόσον πολύ. Ποτὲ δὲν μὲ εἶπε τὸ παραμικρόν· ὑποπτεύομαι ὅμως ὅτι θὰ τὸν ἔπαιξαν καμμίαν τόσον φρικτὴν, ὥστε δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν λησμονήσῃ.

— Ἐπεθύμουν νὰ μάθω τί ἦλθε νὰ κάμῃ ἐδῶ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κόσμου, εἰς τὴν Δανίαν;

— Ὅσον δι' αὐτὸ, ὡραία μου, ἠμπορῶ νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ, ἂν καὶ εἶναι ἀρκετὰ δύσκολον νὰ τὸ ἐξηγήσω . . . Τί εἶναι ὁ ἔρως; Ἔχετε τόσον γλυκὰ ὀμμάτια ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ τὸ ἠξεύρετε. Τί εἶναι λοιπὸν ὁ ἔρως; εἶναι κρύον, εἶναι ζέστη, εἶναι ἥλιος, εἶναι πάγος; ἀποκριθῆτέ με.

— Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι ἥλιος.

— Αὐτὸς λοιπὸν ἔρχεται νὰ ζητήσῃ τὸ ἐναντίον, τὸν πάγον, ναί, τὸν πάγον καὶ τὴν χιόνα. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ ἥλιος συντροφεύει μὲ τὰς γυναῖκας διὰ νὰ ἐξάπτῃ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· ὁ ἔρως εἶναι εἰς τὸν ἀέρα, τὸ πάθος πίπτει ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Δὲν ἔχεις παρὰ νὰ προβάλῃς εἰς τὸ παράθυρόν σου, καὶ ἀμέσως σὲ ἁρπάζει καὶ μὴ θέλοντα ὁ ἔρως. Ἀλλ' εἰς τὴν Δανίαν ἡ σωτηριώδης αὐστηρότης τοῦ

κλήματος θὰ ἐνεργῇ εἰς τὰς καρδίας, καὶ θὰ αἰσθάνεται τις ἐσωτερικῶς τὸν αὐτὸν πάγον τὸν ὁποῖον αἰσθάνεται καὶ ἐξωτερικῶς. Φαντασθῆτε λοιπὸν τὴν ἀπελπισίαν του! φθάνει ἐδῶ δύο μῆνας πρὸ τοῦ χειμῶνος· ὁ καιρὸς εἶναι ἀξιόλογος, οἱ ζέφυροι γλυκεῖς ὅπως καὶ εἰς τὴν πατρίδα μας, καὶ πέριξ ἡμῶν δὲν βλέπομεν εἰμὴ ἄνδρας καὶ γυναῖκας στενάζοντας. Καὶ ποῦ; εἰς τὴν Δανίαν . . . Ὅθεν ὁ κύριός μου σκοπεύει νὰ μετοικήσῃ εἰς Νορβηγίαν, ἐλπίζων νὰ εὕρῃ ἐκεῖ τὸν πάγον τοῦ ὁποίου ἔχει ἀνάγκην ἡ καρδία του. Ὦ!

— Στενάζετε;

— Ἐνθυμοῦμαι τὴν Νορβηγίαν.

— Ἡ καρδία σας λοιπὸν δὲν ἔχει ἀνάγκην πάγον ὡς καὶ ἡ τοῦ κυρίου σας;

— Ἡ καρδία μου! ἀνέκραξεν ὁ Ἀμβρόσιος φρενητιῶν, καὶ ὡσανεὶ ἐξηγείρετο μετὰ διετῆ ὕπνον. Ἀ! ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ εἰσχωρήσουν τὰ βλέμματά σας εἰς αὐτὴν, θὰ ἐμένετε ἐκστατικὴ βλέπουσα τὰ τρυφερότατα καὶ τὰ περιφλεγέστατα συγχρόνως τῶν αἰσθημάτων! μὴ τύχῃ καὶ πιστεύετε ὅτι ἡ σκληρότης τοῦ κυρίου μου μετεδόθη καὶ εἰς ἐμέ; Ἐξ ἐναντίας τὴν ἀποστρέφομαι, τὴν ἀποκρούω. Αὐτὴ καὶ μόνη προξενεῖ τὴν δυστυχίαν μου, ἀπαγορεύουσά με νὰ παραδοθῶ εἰς τὰς κλίσεις τῆς καρδίας μου πρὸ τοσούτων ἐτῶν. . . Ἀ! κυρία, συγχωρήσατέ με νὰ ἀναπληρώσω τὸν χαμένον καιρὸν, καὶ νὰ ἐλπίσω ὅτι θὰ δώσετε τέλος εἰς τὴν δυστυχίαν μου. Συγχωρήσατέ με ἐνῷ δὲν μὲ βλέπει ὁ κύριός μου νὰ πέσω εἰς τοὺς πόδας σας! Ὦ! τόσος καιρὸς ἐπέρασεν ἀφοῦ δὲν ἔπεσα εἰς τοὺς πόδας καμμιᾶς . . .

Καὶ ταῦτα λέγων ἐγονυπέτησεν· ἡ δὲ Λιζέτα γελῶσα κατὰ κόρον τὸν ἔλεγε νὰ σηκωθῇ. Ἀλλ' αἴφνης, ἐνῷ εἰσέτι ἔμενε εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν παρατηρεῖ πρὸς τὴν ἄκραν δενδροστοιχίας δύο ἀνθρώπους ἐρχομένους, τοὺς ὁποίους ἀνεγνώρισε φρίσσων· ἦτο ὁ Κ. Φαβρίκιος καὶ ἡ παρακολουθοῦσα αὐτὸν σκιὰ, ὁ Μύρων. Ἀμέσως ἀναπηδᾷ καὶ κράζει· — Κυρία, σᾶς παρακαλῶ νὰ ὑπάγετε εἰς τὸ ἔργον σας, δὲν σᾶς γνωρίζω. — Ἐπρόσθεσε δὲ ταπεινῇ τῇ φωνῇ· — Φύγετε, σᾶς παρακαλῶ, διότι ἔρχεται ὁ κύριός μου· μὴ θυμώσετε διὰ τὸν τρόπον μου.

Ὁ Φαβρίκιος ἐν τοσούτῳ ἐπλησίαζεν. Ὁ δὲ Ἀμβρόσιος, χαμηλώσας μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν του τὸν πῖλόν του, ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὴν Λιζέταν κράζων·

— Εἰς τὸν διάβολον, γενεὰ ἐχιδνῶν! Εἰπὲ εἰς τὴν κυρίαν σου ὅτι οὔτε ὁ κύριός μου οὔτε ἐγὼ δὲν λαμβάνομεν τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΣΤ'.

Οὕτως ἡ Λιζέτα μαθοῦσα ὅ,τι σχεδὸν ἤθελεν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν της χωρὶς νὰ ἰδῇ ὅτι τὴν παρακολαύθει ὁ ὑπηρέτης τοῦ Φαβρικίου. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐλθὼν ὁ Ἀμβρόσιος ἀνήγγειλε πρὸς τὸν κύριόν του ὅτι ἡ γράψασα τὴν ἐπιστολὴν ἦτο ἡ κυρία Ἀνδριάνα. Καὶ ἀμέσως ὁ Φαβρίκιος διευθύνθη πρὸς αὐτὴν ἀπορροῦντος τοῦ τε Μύρωνος καὶ τοῦ Ἀμβροσίου.—Μὴ μετεβλήθη; ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους. Ἀλλ' ὁ Φαβρίκιος δὲν εἶχε μεταβληθῆ. Ἐξ ἐναντίας εἶχε συλλάβει σχέδιον σατανικόν. Ἐπειδὴ ἡ κυρία Ἀνδριάνα ἦτο ἀντικείμενον γενικῆς λατρείας, αὐτὸς ἠξίου νὰ μετατρέψῃ τὴν λατρείαν εἰς μῖσος ἀκάθεκτον, καὶ μάλιστα ἐντὸς ὀλίγου.

Ὅτε εἶπον πρὸς τὴν Κ. Ἀνδριάναν ὅτι ζητεῖ νὰ τὴν ἴδῃ ὁ Φαβρίκιος, ἡ Λιζέτα δὲν εἶχεν ἔτι προθέσει νὰ ἐπαναλάβῃ ὅλην τὴν μετὰ τοῦ Ἀμβροσίου ὁμιλίαν της. Ἀλλ' ἐξ ὅσων ἤκουσεν ἐσυμπέρανεν ὅτι τὸ μῖσος τοῦ ξένου κατὰ τῶν γυναικῶν ἦτο εἰλικρινὲς, ὅτι ἦτο μᾶλλον μανία ἢ κωμῳδία, μᾶλλον τρέλα ἢ παίγνιον. Τὸ λυπηρὸν δὲ ἦτο ὅτι ὁ κακὸς αὐτὸς ἄνθρωπος διετήρει πάντοτε εὐγένειαν τρόπων καὶ ἐξωτερικὸν εὐάρεστον.

Ἡ νέα χήρα ἀκούσασα τὸ ὄνομα τοῦ Φαβρικίου, ἐδίσταζεν ἂν πρέπῃ νὰ τὸν δεχθῇ· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὑπομειδιάσασα·—Λιζέτα, εἶπε, ἔχω τὸ σχέδιόν μου· ἔλα μαζῇ μου. Ἀπεκρίθη δὲ πρὸς τὸν ὑπηρέτην νὰ ὁδηγήσῃ τὸν Κ. Φαβρίκιον εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου θὰ μετέβαινε μετὰ μικρὸν καὶ αὐτή.

Ἡ αἴθουσα αὕτη ἦτο αὐτὴ ἐκείνη ἐξ ἧς πρὸ μικροῦ ἐξῆλθεν ἡ Κ. Ἀνδριάνα, αἴθουσα κομψὴ, χαρίεσσα, εὐπρεπισμένη ἁπλῶς μὲν, ἀλλὰ τόσῳ φιλοκάλως ὥστε κατεμαγεύετο ὁ εἰσερχόμενος. Οἱ τάπητες καὶ τὰ παραπετάσματα ἀπέπνεον λεπτήν τινα εὐωδίαν· τὸ δὲ φῶς εἰσήρχετο ἀμυδρὸν καὶ γλαυκωπὸν διὰ τῶν πολυποίκιλων παραπετασμάτων.

Ὁ Φαβρίκιος, ἐπιμένων εἰς τὸν σκοπόν του, ἐνόμισε συντελεστικὸν νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ τὸν Μύρωνα, ὡς ἐξ ἐπαγγέλματος τεθλιμμένον θεατὴν, καὶ ἀκροατὴν περίλυπον, καὶ μάρτυρα πενθοῦντα. Εἰσῆλθον λοιπὸν ἀμφότεροι εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν τῆς Κ. Ἀδριάνας. Ἡ θέα τοῦ ὡραίου ἐκείνου θαλάμου κατέπληξε τὸν Φαβρίκιον καὶ ταλαντευθεὶς ἐνῷ ἐπάτει τὸ κατώφλιον, ἠλλοιώθη τὴν ὄψιν, τὰ χείλη του ἤρχισαν νὰ τρέμωσι, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἐγένοντο κάθυγροι. Διὰ βλέμματος ὀλιβεροῦ παρετήρει τὰ ὡραῖα ἀντικείμενα ὅσα ἐστόλιζον ἐν ἀφθονίᾳ τὸν φαιδρὸν ἐκεῖνον θάλαμον, καὶ θὰ ἔλεγέ τις ὅτι δὲν ἦσαν ἄγνωστα εἰς αὐτὸν, ἢ ὅτι τοὐλάχιστον ἀνεκάλουν ἀναμνήσεις γλυκείας. Ναί, ἐγνώριζε τὰς γλυκοειδεῖς ἐκείνας ἀκτῖνας τοῦ φωτὸς, τὰς εἰσερχομένας διὰ τῶν μεταξωτῶν παραπετασμάτων· ναί, ἀνέπνευσεν ἄλλοτε τὴν γλυκεῖαν καὶ λεπτὴν καὶ ὀξεῖαν ἐκείνην εὐωδίαν, καὶ ἠσθάνθη τὰ ἐρωτικὰ ἐκεῖνα μῦρα τὰ ἐκλύοντα τὴν καρδίαν. Ἡ καρδία του ἐνεθυμεῖτο τὴν ὥραν καθ' ἣν ἔμεινεν ἄλλοτε μόνος εἰς μέρος παρόμοιον, καὶ πάντα τὰ περὶ αὐτὸν ἀνενθυμίζον ὑποκείμενον πολυπόθητον. Θεῖαι ἀναμνήσεις ἀλλ' ἀδυνηραί! Νέφος ἐσκότισε τὸ μέτωπόν του, καὶ ἀγωνίζεται ν' ἀπομακρύνῃ τοὺς γλυκεῖς λογισμούς. Ἡ καρδία του καταλαμβάνεται ἐκ νέου ὑπὸ πικρίας, καὶ αὐτὸς πατεῖ θυμοειδῶς τοὺς μαλακοὺς τάπητας. Ἀτενίζει ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν μειδιῶν

εἰρωνικῶς, καὶ τὰ βλέμματά του ἐκτείνονται ἀπαίσια· γελᾷ δὲ ὡς παράφρων.

— Δὲν εἶναι τὸ ἴδιον; δὲν εἶναι τὸ ἴδιον; ἔλεγεν ὁμιλῶν κατ' ἰδίαν ἢ πρὸς τὸν Μύρωνα. Ἀπήλαια ὡραῖα, ὅμοια πρὸς ἄλληλα, καὶ εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ κόσμου, κομψαὶ φωλαὶ στολισμέναι, ὅπου ἐρχόμεθα νὰ πέσωμεν ἡμεῖς οἱ μωροί! . . . Πόσον αἱ εὐωδίαι αὗται μᾶς μεθύουν! Ὁποία ἀτμοσφαῖρα ἐπίβουλος καὶ συμβοηθὸς τῶν ἐπιβούλων χαρίτων καὶ τῶν ἀπατηλῶν ὁμιλιῶν! Ὅλα εἶναι ἐν τάξει, περὶ ὅλων ἔγινε πρόνοια . . . πρόνοια ἀλεθρία!

Καὶ ἐκάθησε. Καὶ μετ' ὀλίγον σκυφθεὶς ἐπεριπάτει συνοφρυούμενος καὶ λέγων τραχύτερον·

— Ἐδῶ μαλακὸν ἀνακλιντήριον· εἰς τὰ τριπλᾶ αὐτὰ προσκέφαλα στηρίζεται, κύπτει, στενάζει· ἐκεῖ σκέπτεται, ἐκεῖ φαίνεται ἀλλοφρονοῦσα, ἐκεῖ ἀκούει χαμογελῶσα, ἐκεῖ . . . Θεέ μου πόσον ἡ θέσις ἐκείνη μαγεύει! πόσον ἡ ἀδιαφορία ἐκείνη φαίνεται ἀθῶα! . . . Καὶ ἐκεῖνος ὁ μικρὸς καὶ ὡραῖος καθρέπτης, ὁ ὁποῖος τὴν συμβουλεύει πῶς νὰ ρυθμίζῃ τὰς κινήσεις της . . . καὶ αὐτὰ τὰ ἄνθη, καὶ τοῦτο τὸ γραφεῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται κονδύλιον πλουσιώτατον, μὴ βαφὲν πώποτε εἰς μελάνην . . . ὅλ' αὐτὰ . . . »

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Φαβρίκιος ἐκάγχαζεν εἰρωνικῶς καὶ ἐκτύπει τὸ ἔδαφος μὲ τὸν πόδα, ὁ δὲ Μύρων ὅστις ἔβλεπεν ὅλα τὰ γινόμενα χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, ἐννοήσας ὅτι ἡ θέρμη ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκμήν της, ἐσκύθη περίλυπος καὶ εἶπε·

— Κύριε! ἐπιθυμεῖτε νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τοῦ δευτέρου μου γάμου;

Ἀλλὰ πρὶν προφθάσῃ ὁ Φαβρίκιος ν' ἀποκριθῇ, ἠνοίχθη ἡ θύρα, καὶ εἰσῆλθεν ἐκ νέου ὁ ποιητὴς Ὀδοάκρης, τὸν ὁποῖον πρὸ μικροῦ εἴδομεν εἰς τὴν αὐτὴν αἴθουσαν.

Ζ'.

Ὁ Δανὸς ποιητὴς εἰσῆλθε μεγαλοπρεπῶς. Ἀνέκραστος εὐχαριστησις ἐφαίνετο εἰς τὸ μέτωπον καὶ τὰς πορφυρᾶς παρειάς του· ἡ ἐρυθρὰ κόμη του ἦτο ἀτάκτως ἀλλὰ θριαμβικῶς ἐσπαρμένη· οἱ μυκτῆρές του ἠνοιγοκλείοντο μετὰ ταχύτητος, καὶ μειδίαμα μακρὸν ἐρρυτίδου τὸ πρόσωπόν του. Ἐνὶ λόγῳ ὁ Κ. Ὀδοάκρης ἐφαίνετο ὁ εὐδαιμονέστατος τῶν θνητῶν. Πόθεν ἄρα ἡ τόση εὐτυχία ἐνῷ μόλις πρὸ δύο ὡρῶν ἀνεχώρησεν ἀποτυχὼν, περιφρονήσας σχεδὸν τῆς Κ. Ἀνδριάνης καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς στίχους του; Μάθετε λοιπὸν ὅτι ἡ τύχη ἐμειδίασεν ἀπροσδοκήτως πρὸς τὸν ἡμέτερον ποιητὴν, καὶ ἔχυσεν ἐπ' αὐτοῦ δαψιλῶς τὰς χαρίτας της· διότι συγχρόνως ὁ Ὀδοάκρης ἔλαβεν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὴν Δανικὴν Ἀκαδημίαν καὶ ἐπιστόλιον ἀπὸ τὴν Κ. Ἀδριανοῦ. Διὰ μὲν τῆς πρώτης εἰδοποιεῖτο ὅτι ὠνομάσθη μέλος τῆς Ἀκαδημίας κατὰ προτίμησιν εἴκοσιν ἄλλων ἀνταγωνιστῶν· διὰ δὲ τῆς δευτέρας, πλήρους χάριτος καὶ κομψότητος, ἐπροσκαλεῖτο νὰ ὑπάγῃ ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἐπιστελλούσης, διότι εἶχεν ἀνάγκην τῶν πιστῶν ὑπηρεσιῶν του. Ἔσπευσε λοιπὸν νὰ μετοικήσῃ ὅπου ἐπροσκαλεῖτο ἀγαλλομένῳ ποδί. Εὗρε δὲ τὴν Κ. Ἀνδριάναν ὅλως ἐμμανῆ πρὸς αὐτόν. Ἰδοὺ διὰ τί εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἀκτινοβόλος καὶ ὑπερήφανος.

Δυσδιάθετος ὅπως ἦτο ὁ Φαβρίκιος, ἔδειξεν ὅτι ἡ παρουσία τοῦ ποιητοῦ τὸν ἠνώχλει. Ἔστρεψε λοιπὸν τὴν ὀράχιν εἰς αὐτὸν, καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν Μύρωνα ἐκάθησε πλησίον του. Ἀλλ' ὁ Ὀδοάκρης, ποιητὴς ἐν νεκρᾷ ἡλικίας, εἶχε μάθει ἀνέκαθεν ὅτι δὲν ἔπρεπε ν' ἀψυχῇ εὐκόλως. Πλὴν τούτου, εὐνοούμενος ὑπό τε τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ὑπὸ τῶν ὡραίων κυριῶν, δὲν εὑρίσκετο τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς εὐδαιμονίας;

— Ὦ κύριε, εἶπεν ὅλως περιχαρὴς, πρέπει νὰ πιστεύσω εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου; Σεῖς ἐδῶ, κύριε ξένε, σεῖς ὁ ὁποῖος ἐκηρύξατε τὸν πόλεμον εἰς τὸ ὡραῖον φῦλον, σεῖς ἐκαταφύγετε εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἐχθροῦ σας; Ὦ! τοῦτο μὲ ἀνενθυμίζει ἕνα στίχον τῆς ἰδικῆς μου κατασκευῆς, εἰς ἐν μου εἰδύλλιον, διότι εἶμαι καὶ βουκολικὸς ποιητής·

«Ὁ ἔρως εἶναι αἴνιγμα, λύσις δ' αὐτοῦ τὸ μῖσος . . .»

Ἀλλ' ὁ Φαβρίκιος δὲν ἀπεκρίθη· ἔχων τὸ πρόσωπον πρὸς τὸν Μύρωνα, ἐδείκνυεν ὅτι ἐπρατίμα τὴν ἀσχημίαν τούτου τῆς φλυαρίας ἐκείνου. Ὁ Ὀδοάκρης ἐν τοσούτῳ λαβὼν θρανίον ἐξεπλώθη φαρδὺς πλατὺς ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἐσφόγγισε τὸν ἱδρῶτά του, ἱδρῶτα χαρᾶς.

— Σᾶς ἐνοχλῶ, κύριε; ἐπανέλαβε μὲ ἦθος μεγαλοπρεπές. Λυποῦμαι τῳόντι· ἀλλὰ δὲν ἔχω παρὰ μόνον δύο λέξεις νὰ εἰπῶ εἰς τὴν κυρίαν. Ἠξεύρετε, νομίζω, ὅτι ἔχει πολλὴν συγκατάβασιν πρὸς ἐμὲ, καὶ διὰ τοῦτο ἔρχομαι νὰ τῇ ἀναγγείλω τὸν ποιητικόν μου προβιβασμὸν, νὰ τῇ δώσω δηλαδὴ εἴδησιν ἡ ὁποία βεβαίως θὰ τὴν εὐχαριστήσῃ· ἐπειδὴ αἱ κυρίαι πρέπει νὰ θεωροῦν τὴν ἐπιτυχίαν ἑνὸς καλοῦ ποιητοῦ ὡς ἰδίαν. Δὲν ἔχω δίκαιον;

Ὁ Φαβρίκιος δὲν κατώρθωσε νὰ ἀτενίζῃ ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὸ ἀποτρόπαιον πρόσωπον τοῦ Μύρωνος· ὅθεν καὶ μὴ θέλοντος ἐστράφησαν τὰ βλέμματά του πρὸς τὸν Ὀδοάκρην. Ἀμέσως δὲ ὁ ποιητὴς ἐσκύθη σπινθηροβόλων τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ πραχωρήσας πρὸς τὸν Φαβρίκιον ἀπήγγειλε τὸν παναγυρικόν του τοῦτον·

— Ναί, κύριε, ἀπήλαυτα τὴν ὑψηλὴν ταύτην τιμὴν· οἱ ἀθάνατοι τῆς Χερσονήσου μ' ἐκάλεσαν εἰς τοὺς κόλπους των· τὸ ὄνομά μου ἐχαράχθη πλέον εἰς τὸ τέμενος τῆς ἀθανασίας· ἡ πυραμὶς μου ἀνηγέρθη, πυραμὶς διαφορετέρα καὶ τῶν πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου! Τέσσαρας τόμους ἐλεγείων, καὶ τέσσαρας ἄλλους διαφόρων ποιήσεων ἔστεψεν ἡ Ἀκαδημία! Καὶ εἰς ποίαν ἡλικίαν; εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν μόλις ἄλλοι ἀρχίζουν τὸ στάδιόν των! Ὑπάγετε, διατρέξατε τὴν Δανίαν, ἐρωτήσατε καὶ παιδία καὶ γέροντας ποῖος εἶναι ὁ ποιητὴς τῶν ἐρώτων, ὁ Τιγγούλλος τῆς Δανίας; . . . Ἂς ἔλθῃ τώρα ὁ θάν

νατος, ἔζησα ἀρκετά, ἀφίνω μετ' ἐμὲ γένον ἔξοχον, τὴν μοῦσάν μου!

Ἐπειδὴ δὲ ἐξήπτετο καθόσον ἐλάλει, παρ' ὀλίγον ἡ ἔμπνευσίς του νὰ μετατραπῇ εἰς παραφροσύνην.

Ἀίφνης ἐλθοῦσα ἡ Λιζέττα, εἶπε πρὸς τοὺς ἀναμένοντας ὅτι ἡ κυρία Ἀνδρώνα, οὖσα δυσδιάθετος δὲν ἐδύνατο νὰ τοὺς δεχθῇ. Καὶ ὁ μὲν Ὀδοάκρης ὑπεμειδίασε ῥίψας βλέμμα πανοῦργον εἰς τὴν Λιζέττην, ὁ δὲ Φαβρίκιος οὔτε λυπηθεὶς οὔτε εὐχαριστηθεὶς, ἐσηκώθη μεθ' ὁρμῆς, ἐκάλυψε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐξῆλθε παρακολουθούμενος ἀπὸ τὸν Μύρωνα μὲ τόσην ταχύτητα, ὥστε ὁ ποιητὴς δὲν τοὺς ἔφθανε.

Μόλις δὲ ἐξῆλθον εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἀπήντησαν νέον τινὰ, μικρόσωμον καὶ λευκοπρόσωπον, τὸν ὁποῖον θὰ ἐξελάμβανες διὰ παιδίον ἂν οἱ μέλανες ἀλλὰ σκεπτικοὶ ὀφθαλμοί του, ἢ ἂν τὸ κομψὸν καὶ βαρὺ ἦθός του δὲν ἐνέφαινον ὡριμωτέραν ἡλικίαν, ὁ δὲ τρόπος μεθ' οὗ ἐφόρει τὸν πῖλον καὶ τὸ βάδισμά του δὲν ἐδείκνυον ὅτι ἔχει πεῖραν τοῦ κόσμου.

— Τί τρέχει, Κ. ποιητά; τί τρέχει; παρ' ὀλίγον νὰ μὲ πατήσῃς ἐξερχόμενος ὡς κεραυνὸς ἀπὸ τὴν ὡραίαν σου. Μῶσαι λοιπὸν ἀθεράπευτος; Περᾷς ὅλον σου τὸν καιρὸν κομψευόμενος πλησίον εἰς τὰς κυρίας; Πῶς εἶσαι ἀνόητος, υἱὲ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ πῶς θὰ μ' ἐφαίνεσο μωρὸς ἂν δὲν ἦσο ἀκαδημαϊκός!

Ὁ Φαβρίκιος, ἂν καὶ ἐπροχώρει, ἐράνη ἐμποδισθεὶς ἀπὸ τὰ τολμηρὰ ταῦτα λόγια, τόσον σύμφωνα μὲ τὰ αἰσθήματά του. Ὁ δὲ ποιητὴς ἐξεκαρδίζετο γελῶν, καὶ ἔρριπτε πρὸς τὸν νέον τοιαῦτα βλέμματα ἐμφαντικὰ, ὥστε ἂν τὰ ἔβλεπεν ὁ Φαβρίκιος θὰ ἐνόει τὴν κωμῳδίαν.

— Ἀ! ἄ! ἀπεκρίθη ὁ Ὀδοάκρης, μὰ τὴν τιμήν μου χαίρω διὰ τὴν συνάντησιν! Συγχωρήσατέ με, Κ. Φαβρίκιε, νὰ σᾶς παρουσιάσω τὸ ὡραῖον τοῦτον ἱππότην, φίλον μου, τὸν ὁποῖον καὶ ἀνώμνησα διὰ τῶν στίχων μου, τὸν Κ. Ἐρρῖκον, ἄξιον ἀνταγωνιστήν σας ὡς πρὸς τὴν κατὰ τοῦ ὡραίου φύλου ἀδικίαν σας.

— Πῶς! εἶπεν ὁ Ἐρρῖκος προσποιούμενος ἔκστασιν καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Φαβρίκιον· ἡ εὐγενεία του εἶναι ὁ κύριος Ἰταλὸς περὶ οὗ ἤκουσα τόσα, ὅστις αἰσθάνεται τὴν αὐτὴν ἀποστροφὴν ὡς καὶ ἐγώ; Ὦ κύριε! συγχωρήσατέ με νὰ σᾶς εἰπῶ πόσην συμπάθειαν ἠσθάνθην δι' ὑμᾶς χωρὶς νὰ σᾶς γνωρίζω, ἅμα μαθὼν ὅτι δὲν μισῶ μόνος ἐγὼ τὸ ἐπίβουλον καὶ ἐπικατάρατον ἐκεῖνο φῦλον τὸ ὁποῖον οἱ χυδαῖοι ἀρέσκονται νὰ λατρεύουν. Δεχθῆτέ με τοῦ λοιποῦ ἑκούσιον συνένοχον τῶν αἰσθημάτων σας! Τὸ κοινὸν ἡμῶν μῖσος κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου χρησιμεύει ὡς συγγενικὸς δεσμός, ἀφοῦ αἱ καρδίαι μας αἰσθάνονται τὴν αὐτὴν ἀηδίαν καὶ καταφρόνησιν.

Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Ἐρρῖκος ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Φαβρίκιον, ὅστις, δελεασθεὶς ἀπὸ τὴν εἰλικρινῆ ταύτην ὁμιλίαν, ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ νέου Δανοῦ.

— Ἴσως νομίζετε, ἐξηκολούθησε, μετὰ ζέσεως ὁ Ἐρρῖκος, ὅτι ἡ ἡλικία μου δὲν συμφωνεῖ μὲ τοὺς λόγους μου· ἀλλὰ, πιστεύσατέ με, ἐγήρασα ἀρκετὰ ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον περὶ οὗ ὁ λόγος· ὅ,τι δὲ δὲν εἶχα μάθει ἐγὼ μόνος μὲ τὸ ἐδίδαξαν ἄλλοι. Τοιαύτην συμπάθειαν αἰσθάνομαι πρὸς ὑμᾶς, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ αἰσθάνεσθε καὶ σεῖς κάτι τι δι' ἐμέ. Ἰδοὺ κρατῶ τὴν χεῖρά σας· ἄρα ἐγένετο ἡ μεταξύ μας συμμαχία. Ἀξιῶ λοιπὸν διὰ νὰ τελέσωμεν τὰ ἐγκαίνια τῆς φιλίας μας νὰ ἔλθετε νὰ δειπνήσωμεν μαζῇ εἰς μικρὸν δάσος, ὅπου θὰ λάβωμεν τὴν εὐχαρίστησιν νὰ κοινώσωμεν πρὸς ἀλλήλους τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς διαλογισμούς μας, τοὺς ὁποίους ἐβιαζόμεθα μέχρι τοῦδε ἕνεκα τῆς μωρίας τῶν ἄλλων νὰ κρύπτωμεν εἰς τὰ βάθη τῶν καρδιῶν μας.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ Φαβρικίου ἀδυνατοῦντος ν' ἀντισταθῇ εἰς τοιαύτην εὐγένειαν. Ἄλλως, ἠσθάνετο τῳόντι κλίσιν πρὸς τὸν νέον τοῦτον ὁμοιοπαθῆ φίλον. Ἐπροχώρει λοιπὸν μετ' αὐτοῦ προσφέρων αὐτὸς τὸ δεῖπνον, καὶ ἐπιμένων εἰς τοῦτο, διότι ἐφοβεῖτο μὴ τοὺς συνοδεύσῃ ὁ ποιητὴς· ἀλλ' οὗτος χαίρων ἔτρεχε κατόπιν αὐτῶν.

Τελευταῖος δὲ ἤρχετο ὁ Μύρων.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας Κωνσταντίνου Κοντογόνου τῇ κ' Μαΐου 1856, ἐπετείῳ ἡμέρᾳ τῆς καθιδρύσεως τοῦ πανεπιστημίου Ὀθωνος.

—o—

Οἱ ἀναγνῶσται τῆς Πανδώρας γνωρίζουσιν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὅτι εἰς μνήμην τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ὀθωνείου Πανεπιστημίου τελεῖται ἐνιαυσίως, τὴν 20 Μαΐου, πανήγυρις, καθ' ἣν τῶν καθηγητῶν τις ἐκφωνεῖ λόγον, ἐντολῇ τῆς ἀκαδημαϊκῆς συγκλήτου.

Τοιοῦτον λόγον ὑπόθεσιν ἔχοντα τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας ἀπήγγειλε τὸ ἔτος τοῦτο ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας Κ. Κ. Κοντογόνης. Οὐδέποτε ἴσως ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἀνωτάτου τῶν Ἀθηνῶν ἐκπαιδευτηρίου, ῥήτωρ ἐξελέξατο σπουδαιοτέραν λόγου ὑπόθεσιν τῆς προκειμένης· διότι οὐδέποτε ἴσως ἄλλοτε ὑπῆρξε τοσαύτη ἀνάγκη νὰ προσκληθῇ ὁλόκληρος τῶν γονέων καὶ τῶν παιδαγωγῶν ἡ προσοχὴ εἰς τὴν ἠθικὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων ἢ τῶν τρο-

φίμων αὐτῶν. Μάτην καυχώμεθα ὅτι ἰχνηλατοῦμεν τοὺς προγόνους ἡμῶν· μάτην καυχώμεθα ὅτι ἀκολουθοῦμεν ἀπαρεγκλίτως τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας· ἀλλὰ καὶ μάτην καυχώμεθα ἐπὶ εὐφυΐᾳ καὶ ἐπιδόσει· διότι οὔτε ἡ ἐκκλησία, οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν, ὅπως καταδεικνύει τοῦτο ὁ σοφὸς τῆς Θεολογίας καθηγητὴς, ἠγάπησάν ποτε μόνην τὴν παιδείαν τῆς κεφαλῆς ἄνευ τῆς παιδείας καὶ τῆς ψυχῆς. Ἡ μὲν ἐκκλησία θέλει « παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ », οἱ δὲ προπάτορες ἡμῶν δοξάζουσι συμφώνως τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτι· « πᾶσά τε ἐπιστήμη, χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται » (Πλάτ. Μενεξ.). Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγαθὴ ἡμῶν φύσις « ἐν ἀλλοτριωτέρᾳ οὖσα τροφῇ κάκιον ἀπαλλάττει τῆς φαύλης... καὶ αἱ εὐφυέσταται τῶν ψυχῶν, κακῆς παιδαγωγίας τυχοῦσαι, διαφερόντως κακαὶ γίγνονται. » (Πλάτ. Πολιτ. ς').

Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο θαυμασίως καὶ μετ' εὐγλωττίας ἀποπνεούσης ἀληθῆ ἀρετὴν καὶ ἀληθῆ φιλοπατρίαν ἐπραγματεύθη ὁ Κ. Κοντογόνης. « Παιδείαν, λέγει, δὲν πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν μόνον τὴν ἀναπτύσσουσαν τὸν νοῦν, τὴν φωτίζουσαν τὸ πνεῦμα, τὴν παρασκευάζουσαν καὶ ἀποθησαυρίζουσαν αὐτῷ ποικίλας τινὰς καὶ παντοδαπὰς τῶν βιωτικῶν ἐπιστημῶν γνώσεις· παιδείαν κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζομεν καὶ ἐννοοῦμεν τὴν διὰ διδασκαλίας ἐν καιρῷ προσγινομένην εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκμάθησιν τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς καὶ ἠθικῆς καθόλου, καὶ τὴν ἐν ταύτῃ δι' ἐμψύχων ἐν τῷ βίῳ παραδειγμάτων ἀδιάλειπτον γύμνασιν. Αὕτη διαπλάσσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ· σωφρονίζει τὴν ψυχήν· ῥυθμίζει τὸ ἦθος· κατευθύνει τὴν θέλησιν εἰς τὸ ἀγαθόν· ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀποστροφὴν τοῦ κακοῦ· ἐμπνέει τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην· ἐγγενῇ τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἔρωτα· ἐμποιεῖ τὸν ζῆλον πρὸς πᾶν ὅσιον καὶ δίκαιον. »

Τοιαύτην παιδείαν διὰ τῆς ἐν τῇ εὐσεβείᾳ μάλιστα τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως ἀγωγῆς προσκτωμένην, ὡς λέγει ὁ σοφὸς καθηγητὴς, παιδείαν δίδουσαν ἀδιαλείπτως ἐμψυχα παραδείγματα πρακτικῆς ἀρετῆς καὶ ἠθικῆς, ἀξιοῦμεν παρὰ τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν. Τὸ ἔθνος ἡμῶν εἴπερ ποτὲ ἔχει ἀνάγκην τοιαύτης παιδείας, διότι εἴπερ ποτὲ κλυδωνίζεται καὶ ἀπειλεῖται ὑπὸ κινδύνων. Ὅτι δὲ οἱ κίνδυνοι οὗτοι μέγιστοι, θέλομεν πεισθῇ ἅμα ἐνθυμηθέντες ὅτι θρησκεία τις ἐχθρὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀνακηρύττεται δι' ἐπισήμου βλασφημίας ἁπλῆ τις αἵρεσις αὐτοῦ, καὶ ὅτι καὶ χρήματα καὶ ἀγῶνες καταβάλλονται μετὰ πολλῆς τῆς δραστηριότητος ἵνα συστηθῶσι σχολεῖα πανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς κύριον καὶ μόνον σκοπὸν ἔχοντα τὴν διάδοσιν ἑτεροδόξου διδασκαλίας.

Παιδεία ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ἐν ἀκαταγωνίστῳ φιλοπατρίᾳ ἔστω τὸ πρώτιστον ἡμῶν μέλημα· αὕτη ἔστω τὸ ἰσχυρότερον ἡμῶν ὅπλον κατὰ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν ἐναντίον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ὑπάρξεως καὶ θρησκείας. Ὁ λόγος τοῦ Κ. Κοντογόνου χειραγωγεῖ ἀσφαλῶς ἡμᾶς εἰς τὴν πρὸς τὴν ἀληθῆ ταύτην παιδείαν ἄγουσαν, καὶ διὰ τοῦτο συνιστῶμεν πρὸς πάντας, καὶ ἰδίως πρὸς τοὺς διδασκάλους, καὶ τοὺς γονεῖς τὴν μετ' ἐπιστασίας ἀνάγνωσιν αὐτοῦ.

—o—

« Ἐντιμοτάτη ὁμήγυρις, ἀξιότιμοι καθηγηταί, περισπούδαστοί μοι ὁμιληταί.

Ἑορτὴ πάνδημος καὶ λαμπρὰ, ἑορτὴ φαιδρὰ καὶ χαρμόσυνος τελεῖται σήμερον ἐν τῷ περικαλλεῖ τούτῳ ἐνδιαιτήματι τῶν Μουσῶν, ἐν τῷ ἑλληνικῷ πανεπιστημίῳ, ὅπερ ὁ σεβαστὸς ἡμῶν βασιλεὺς, περὶ τῆς τελειοτέρας τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ διανοητικῆς μορφώσεως πατρικῶς πρρνοῶν, πρὸ ἐννεακαίδεκα ἐτῶν ἐνταῦθα, ἐν τῇ περικλεεῖ τῆς ἀρχαίας σοφίας ἑστίᾳ καθίδρυσε, καὶ τῷ βασιλικῷ αὐτοῦ ὀνόματι ἐκόσμησε, καὶ βασιλικῶς σκέπει καὶ προστατεύει εἰς σταθερὰν αὐτοῦ καὶ ἑδραίαν ὕπαρξίν τε καὶ διατήρησιν. Καὶ οὐχὶ μόνον συνέρχεται εἰς τῆς ἑορτῆς ταύτης τὴν τελετὴν ἡ φιλομαθὴς ἡμῶν νεότης, καὶ τῶν καθηγητῶν ἡ χορεία, καὶ τῶν λοιπῶν διδασκάλων καὶ ἐλλογίμων ἀνδρῶν ὁ σύλλογος, ἀλλ' ἐπιλαμπρύνουσιν αὐτὴν διὰ τῆς ἑαυτῶν παρουσίας καὶ ἡ σεβασμία ἡμῖν ἱερὰ Σύνοδος, καὶ αἱ φιλόμουσοι τοῦ κράτους ἀρχαί, καὶ τὰ ἔντιμα βουλευτικὰ σώματα, καὶ ἁπλῶς πᾶσα πολιτῶν τάξις ἐπισυντρέχει σήμερον εἰς τὸν σεμνὸν τοῦτον τῆς παιδείας οἶκον, ἵνα μετὰ χαρᾶς πανηγυρίσῃ τὴν ἐπέτειον τῆς καθιδρύσεως αὐτοῦ μνήμην. Δικαίως δὲ ἡ σύστασις τοῦ ἑλληνικοῦ πανεπιστημίου ἀξία ἐκρίθη τῆς κατ' ἔτος γινομένης ταύτης ἑορτῆς, καὶ δικαίως πάντας ἡμᾶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνερχομένους ἐνταῦθα αἴσθημα εὐφροσύνης τε καὶ εὐγνωμοσύνης κατέχει· διότι, ἐὰν ἡ παιδεία νομίζηται τὸ χρημάτων ἁπάντων τιμιώτατον, ἐὰν ὁμολογῆται ὅτι εἶναι τὸ κράτιστον πάντων, ὅσα δοξάζουσι τὰ ἔθνη, λαμπρύνουσι τὰς πόλεις, φέρουσι τὴν εὐδαιμονίαν εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα τί μὴ εὐφραίνηται ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι ἀναβλύζει νῦν παρ' ἡμῖν ἡ

πολύκρουνος αὕτη π γή, δαψιλῆ προχέουσα τῆς παιδείας τὰ νάματα εἰς τὴν μαθήσεως διψῶσαν ἡμῶν νεολαίαν; ἵνα τί μὴ εὐγνωμονῶμεν ὅτι ἐν τῇ ἄλλοτε ἐν πάσῃ ἐπιστήμῃ καὶ τέχνῃ εὐφρωτάτῃ γῇ τῶν Ἀθηνῶν ἐρωτεύθη καὶ μετὰ πολλῆς καλλιεργεῖται ἐπιμελείας τὸ πολύκλωνον τοῦτο δένδρον, οὗτινος οἱ ἀγλαοὶ καρποὶ εἰς ἄθυνον πρόκειται πάντων τῶν Ἑλληνοπαίδων ἀπόλαυσιν; Τίς ἀληθῶς Ἕλλην δὲν σεμνύνεται καὶ μέγα φρονεῖ ἐπὶ τῇ καθιδρύσει τοῦ ἑλληνικοῦ πανεπιστημίου, ὡς ἐπὶ τρανῇ ἀποδείξει ὅτι τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, εὐθὺς μετὰ δεκαπενταετῆ ἐλεύθερον καὶ αὐτόνομον ὄν, ἄξιον ἐνομίσθη νὰ ἔχῃ ἴδιον ἑαυτοῦ καὶ τὸ καταλληλότατον τοῦτο ὄργανον, δι' οὗ ἡ ἐπιγενομένη γενεὰ, ἐπὶ τὸ τελειότερον ἀναπτύσσουσα τὰς διανοητικὰς αὐτῆς δυνάμεις, θέλει ἀναδειχθῆ ἱκανὴ νὰ διατηρήσῃ τὴν μετὰ πολυειδῶν μόχθων τε καὶ ἀγώνων ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτῆς ἀνακτηθεῖσαν ἐλευθερίαν; Τίς ἀληθῶς Ἕλλην δὲν ἐλπίει μετὰ χαρᾶς ὅτι ἡ λαμπρὸν καίουσα τῆς παιδείας αὕτη λαμπὰς μεταδίδει τῶν φωτιστικῶν ἀκτίνων τοῦ σωτηρίου αὐτῆς πυρὸς καὶ εἰς τοὺς ἔξω ἀδελφοὺς ἡμῶν, καὶ φωτίζει καὶ διαλύει τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπικρατοῦσαν τῆς ἀμαθίας σκοτόμαιναν; Ὅτι οὐδεὶς ἐν ἡμῖν ὁ οὕτως ἀμβλυωπῶν, ἵνα μὴ θεωρῇ ἐναργῶς ὅτι ἡ πατρὶς κατέχει ἤδη τὸ πολυτιμότατον πάντων τῶν ἀγαθῶν, ὅσα ἐδωρήθησαν αὐτῇ ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς βασιλείας, καὶ ὅσα συνδοξάζουσιν αὐτὴν μετὰ πάσης ἄλλης εὐνομουμένης πολιτείας· προφανέστατον τούτου τεκμήριον ἡ ἐπέτειος αὕτη πανήγυρις, καὶ ἡ κατ' ὀφειλὴν ἀναπεμπομένη εὐχαριστία πρὸς τὸν οὐράνιον δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς πρὸς τὸν σεπτὸν ἡμῶν βασιλέα εὐγνωμοσύνης. Ἔχομεν λοιπὸν ἀπὸ δεκαεννέα ἤδη ἐτῶν πανεπιστήμιον· ἤτοι ὑπάρχει παρ' ἡμῖν φυτώριον, ἐν ᾧ δυνάμεθα νὰ περιθάλψωμεν τῆς διανοίας ἡμῶν τὰ σπέρματα· ὑπάρχει πνευματικὸς ἀγρὸς, ἐν ᾧ ὁ νοῦς ἡμῶν εἰς σοφίαν καὶ ἐπιστήμην δύναται νὰ γεωργηθῇ καὶ γονιμοποιηθῇ. Ἀλλὰ τίνες οἱ ἐξ αὐτοῦ καρποί; Πολλοί τινες μέχρι τοῦδε καὶ παντοδαποί. Ἀλλὰ δὲν εἶναι συνετοῦ γεωργοῦ ἴδιον νὰ φροντίζῃ ἐκ παντὸς τρόπου ἵνα καὶ διὰ καλλιεργείας ἐπιμελεστέρας, καὶ δι' ἀρδείας ἀρθονωτέρας καὶ διὰ πάσης ἄλλης φιλοπονίας εὐγενεστέρους ἀποδείξῃ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ τοὺς καρπούς; Δὲν πρέπει ἄρα καὶ ἡμεῖς, κατὰ τὸν παρόντα μάλιστα λαμπρὸν τοῦ φωτισμοῦ αἰῶνα, οὐκέτι εἰς τὴν μεγάλην τῶν τοῦ πανεπιστημίου καρπῶν ποσότητα ἀρκούμενοι, ἀλλὰ τὴν καλὴν αὐτῶν καὶ ἐξηυγενισμένην ποιότητα ἐπιζητοῦντες, δὲν πρέπει, λέγω, καὶ ἡμεῖς, παντοιοτρόπως μεριμνῶντες, νὰ προνοήσωμεν ἵνα οἱ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ἐκπαιδευόμενοι νεανίαι ἡμῶν, ἀφ' οὗ διανύσωσι τῆς σπουδῆς αὐτῶν τὸ σταδίον, ἐξέρχωνται ἐκεῖθεν οὐχὶ μόνον πλουτοῦντες ἐν ἐπιστήμῃ καὶ ποικίλῃ γνώσεσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀκήρατον κεκοσμημένοι κόσμον τῆς ἀγαθοπρεπείας τῆς καρδίας, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν ἐπιτήδειος γίνεται; Ὁ κυριώτατος σκοπὸς, πρὸς ὃν ὁ πάνσοφος δημιουργὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ τελειοποίησις· δι' αὐτῆς καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς γῆς εὑρίσκει τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ κληρονόμος ἀποδεικνύεται τῆς μακαριότητος, εἰς ἣν προώρισεν αὐτὸν ἡ πατρικὴ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης. Κατὰ ποῖον δὲ τρόπον δύναταί τις εὐστοχώτερον νὰ ἐπιτύχῃ τούτου τοῦ σκοποῦ; Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι διὰ τῆς γνώσεως καὶ παιδείας. Ἀλλὰ παιδείαν δὲν πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν μόνον τὴν ἀναπτύσσουσαν τὸν νοῦν, τὴν φωτίζουσαν τὸ πνεῦμα, τὴν παρασκευάζουσαν καὶ ἀποθησαυρίζουσαν αὐτῷ ποικίλας τινὰς καὶ παντοδαπὰς τῶν βιωτικῶν ἐπιστημῶν γνώσεις· παιδείαν κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζομεν καὶ ἐννοοῦμεν τὴν διὰ διδασκαλίας ἐν καιρῷ προσγινομένην εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκμάθησιν τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς καὶ ἠθικῆς καθόλου, καὶ τὴν ἐν ταύτῃ δι' ἐμψύχων ἐν τῷ βίῳ παραδειγμάτων ἀδιάλειπτον γύμνασιν. Αὕτη διαπλάσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ· σωφρονίζει τὴν ψυχὴν· ῥυθμίζει τὸ ἦθος· κατευθύνει τὴν θέλησιν εἰς τὸ ἀγαθόν· ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀποστροφὴν τοῦ κακοῦ· ἐμπνέει τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην· ἐγγενᾷ τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἔρωτα· ἐμποιεῖ τὸν ζῆλον πρὸς πᾶν ὅσιόν τε καὶ δίκαιον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῆς παιδείας εἶδος γίνεται κυρίως ἔργον διδασκαλίας τῶν σχολείων, τῶν γυμνασίων, καὶ μάλιστα τοῦ πανεπιστημίου, οὗτινος ὁ ἀληθὴς προορισμὸς εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις ἀνδρῶν, δυναμένων ἔπειτα νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν τῶν ἐπιστημῶν ἐπίδοσίν τε καὶ τελειοποίησιν· τὸ δὲ δεύτερον, δυσκόλως θέλομεν δυνηθῆ ν' ἀποκτήσωμεν, ἐν νεανικῇ ἤδη ἡλικίᾳ φοιτῶντες εἰς τὰ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, ἐὰν μὴ ἐγκαίρως, ἀπὸ παίδων προτελεσθῶμεν καὶ στοιχειωθῶμεν ἐν αὐτῷ. Καθὼς ἐπὶ τῶν σωματικῶν ἀγώνων ἐκείνους βλέπομεν ἀρι τεύοντας καὶ ἀξίους τοῦ ἄθλου ἀνακηρυττομένους, ὅσοι ἐφρόντισαν ἐν τρυφερᾷ ἡλικίᾳ νὰ διαπονήσωσι τὸ σῶμα αὐτῶν πρὸς τὰς διαφόρους ἀσκήσεις· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ τούτου ἀγῶνος τῆς ἀρετῆς· τότε μόνον οἱ νεανίαι ἡμῶν θέλουσιν εὐδοκιμήσει καὶ διαπρέψει ἐν τῇ ὀρθῇ καὶ ἀληθινῇ ἐκείνῃ παιδείᾳ, ἥτις εἰς πᾶσαν κοινωνίαν εἶναι τῆς εὐδαιμονίας ἡ πρώτιστη κρηπὶς, ὅταν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων τύχωσι τῆς ἐμμελοῦς πρὸς αὐτὴν διδασκαλίας. Ἀλλὰ παρὰ τίνος θέλει μεταδοθῆ εἰς τοὺς παῖδας ἡ στοιχειωτικὴ αὕτη τῆς ἠθικῆς καὶ πρακτικῆς ἀρετῆς διδασκαλία καὶ διὰ τίνος τρόπου; Παρὰ τῶν γονέων, διὰ τῆς ἐν τῇ εὐσεβείᾳ μάλιστα τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως ἀγωγῆς. Προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς ἀκαδημαϊκῆς συγκλήτου νὰ ὁμιλήσω σήμερον ἐνώπιον τῆς παρούσης σεβαστῆς ὁμηγύρεως τὸν συνήθη ἐν ταύτῃ τῇ ἐπετείῳ ἑορτῇ ἀπαγγελλόμενον λόγον, ἐπειδὴ γνωστὸς εἶναι ὁ κοινὸς πάντων ἡμῶν πόθος νὰ βλέπωμεν τὴν μὲν πατρίδα στηριζομένην πάντοτε ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὴν εὐνομίαν, τὴν δ' ἡμετέραν κοινωνίαν αὔξουσαν καὶ κρατυνομένην ἐν τῇ ἠθικῇ συνεσίᾳ, ἡ δ' ἐπιθυμία ἡμῶν αὕτη ἀδύνατον νὰ ἐκπληρωθῇ, ἐὰν μὴ οἱ πολῖται, ἐὰν μὴ τὰ συνιστῶντα τὴν κοινωνίαν μέλη παράσχωσιν αὐτὰ τὴν οἰκείαν αὐτῶν σύμπραξιν, ἀλλ' ἀδύνατον νὰ συμπράξωσιν εἰς τοῦτο κατὰ τὸ δέον, ἐὰν μὴ γείνωσι κάτοχα τῆς ὀρθῆς ἐν χριστιανικῇ ἀρετῇ παιδείας· ἐνόμισα ὅτι λαμβάνω ὑπόθεσιν τοῦ λόγου μου πρέπουσαν εἰς τὴν σημερινὴν τοῦ πανεπιστημίου πανήγυριν, ἐὰν διὰ βραχέων τινῶν ὑπομνήσω εἰς τοὺς γονεῖς καὶ εἰς πάντας τοὺς τόπον γονέων ἐπέχοντας, πόσην περὶ τῆς τῶν τέκνων αὐτῶν ἀγωγῆς πρέπει νὰ λαμβάνωσι πρόνοιαν, εἰς τὴν κοινὴν ἀφορῶντες εὐημερίαν.

Ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ πρώτιστον καθῆκον ἐπιβάλλεται εἰς ἕκαστον τῶν συγκροτούντων τὸ σῶμα τοῦτο μελῶν νὰ ἀπελαύνῃ μὲν ἀπ' αὐτοῦ ὅσα δύγανται νὰ διαταράξωσι τὴν τάξιν καὶ τὴν ἁρμονίαν, νὰ προσπορίζῃ δὲ αὐτῷ ὅσα εἰς τὴν συντήρησιν καὶ κραταίωσιν αὐτοῦ συμβάλλονται. Ἀλλὰ γινώσκουσιν ἄρα οἱ γονεῖς ὅτι ἀπὸ τῆς καλῆς ἢ κακῆς τῶν τέκνων αὐτῶν ἀγωγῆς ἐξαρτᾶται τῆς κοινωνίας ταύτης τὸ συμφέρον ἢ ἡ ζημία; Ὅταν βλέπωμεν κοινωνίας τινὸς τὸν θεῖον νάον βεβηλούμενον· ὅταν βλέπωμεν ἐν τοῖς δικαστηρίοις αὐτῆς τὴν δικαιοσύνην διαφθειρομένην· ὅταν βλέπωμεν τὴν φιλίαν προδιδομένην, τὴν κακὴν πίστιν καὶ τὴν ἀπάτην ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ ἐμπορείᾳ καὶ τοῖς συναλλάγμασιν, εἰς τί ἄλλο ἀποδοτέον τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν τούτων, ἀλλ' ἢ εἰς τὴν παραμέλησιν τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς; Διότι, ὁποῖός τις θέλει ἀναδειχθῆ ὁ εἰς τὸν ἱερὸν κλῆρον προοριζόμενος παῖς, τὸν ὁποῖον οἱ γονεῖς δὲν ἐφρόντισαν νὰ διδάξωσιν ἀπὸ τρυφερᾶς ἡλικίας τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀρχὴν πάσης σοφίας, καὶ νὰ στηρίξωσιν εἰς τὸν σωτήριον λόγον τῆς ἀληθείας, καὶ νὰ ἐκθρέψωσιν ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου; Κάπηλος τῶν θείων, πορισμὸν ἔχων τὸ ἱερώτατον τῶν ἐπαγγελμάτων, καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ συνταράττων τὴν κοινωνίαν. Ὁποῖός τις θέλει ἀποδῆ ὁ εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Θέμιδος προοριζόμενος παῖς, εἰς ὃν οἱ γονεῖς δὲν ἐπεμελήθησαν νὰ ἐμπνεύσωσι τὴν ἀγάπην τῆς δικαιοσύνης; Συνήγορος, κατὰ πάντα τρόπον μηχανώμενος νὰ ὑποθάλπῃ ἐν ταῖς οἰκογενείαις τὴν διχόνοιαν, καὶ τὰς δίκας ἐπ' ἄπειρον παρατείνων, ἕως ἂν τοὺς διαπιστεύσαντας αὐτῷ τὴν ὑπὲρ ἑαυτῶν συνηγορίαν εἰς τὴν ἐσχάτην περιστήσῃ πτωχείαν· ἢ δικαστὴς οὔτ' ἐλάχιστον ἔχων τῆς δικαιοσύνης αἴσθημα, οὔτε τὸν νόμον σεβόμενος, ἀλλὰ δεκαζόμενος καὶ κρίνων πρὸς χάριν. Ὁποῖός τις θέλει εἶσθαι ὁ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἄλλων προοριζόμενος παῖς, τὸν ὁποῖον οἱ γονεῖς ὅλως οὐδόλως προνόησαν νὰ ἐκπαιδεύσωσι διὰ χρηστῆς ἀγωγῆς; Ἀπαίδευτος κατὰ τὸ κυριώτατον διδάσκαλος καὶ καθηγητής, διὰ τὴν στέρησιν τῆς ἀληθινῆς παιδείας βλάβης πρόξενος γινόμενος εἰς τοὺς παρ' αὐτῷ μαθητεύοντας. Πῶς δὲ εἶναι δυνατὸν ὁ φίλος νὰ προδώσῃ τὸν φίλον, καὶ ὁ ἔμπορος πρὸς τὸν ἀγοράζοντα νὰ μεταχειρισθῇ ἀπάτην καὶ δόλον, ὅταν ὁ τοιοῦτος μὴ διδαχθῇ ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας τὴν ὑψηλὴν σημασίαν τοῦ ἱεροῦ τῆς φιλίας δεσμοῦ, καὶ μηδεμίαν λάβῃ ἔννοιαν τῆς ὀφειλομένης πρὸς τὸν πλησίον εὐθύτητος καὶ εἰλικρινείας;

Τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα, καὶ ἔτι τούτων πλείονα καὶ μείζονα τὰ ἐν τῇ κοινωνίᾳ πλεονάζοντα κακὰ, τῶν ὁποίων ἡ παντελὴς θεραπεία ἀποβαίνει ἀδύνατος, ὅταν οἱ γονεῖς ἀμελῶσι τοῦ μεγάλου καθήκοντος τῆς τῶν τέκνων αὐτῶν ἀγωγῆς. Καὶ πέμπουσι μὲν οἱ γονεῖς τοὺς παῖδας αὐτῶν εἰς διδασκάλους, εἰς σχολεῖα, εἰς γυμνάσια, καὶ δεικνύουσιν οὕτω τὴν περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτῶν πρόνοιαν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ· διότι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον δὲν ἐκπληροῦσιν αὐτοὶ τὸ ἴδιον ἑαυτῶν καθῆκον, καὶ ἐκπληροῦσι μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ. Ναί, καθῆκον, καὶ καθῆκον ἱερὸν ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ὑπαγορευόμενον εἰς τοὺς γονεῖς εἶναι ἡ τῶν ἰδίων τέκνων ἀνατροφὴ, καθὼς περὶ τούτου πληροφορούμεθα, κατὰ τὴν παρατήρησιν τῶν ἀρχαίων τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων, ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεογράπτου νόμου. Ἐὰν ἐξετάσωμεν διὰ τί ὁ δημιουργὸς τὰ μὲν τῶν τέκνων καθήκοντα πρὸς τοὺς γονεῖς ἐντέλλεται ἐν τῷ δεκαλόγῳ, ἀποσιωπᾷ δὲ τὰ τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, οὐδεμίαν ἄλλην θέλομεν εὑρεῖ, πειστικωτέραν αἰτίαν, ἢ ὅτι περιττὸν ἦτο νὰ ἐπιδληθῶσι τοιαῦται ὑποχρεώσεις εἰς τοὺς γονεῖς, εἰς τῶν ὁποίων τὰς καρδίας αὐτὴ ἡ φύσις ἔχει αὐτὰς ἐγκεχαραγμένας· ὃν τρόπον καὶ ὁ νομοθέτης Σόλων οὐδεμίαν ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ ὥρισε ποινὴν κατὰ παιδὸς πατραλοίου, ὡς πεπεισμένος ὅτι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ υἱὸς τοσοῦτον ἀσπλαγχνος καὶ θηριώδης τὴν καρδίαν, ὥστε ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν ἐκείνου, παρ' οὗ αὐτὸς ἔχει λάβων τὴν ἑαυτοῦ. Καίτοι δὲ ὁ ἀρχαιότατος πάντων τῶν γραπτῶν νόμων, ὁ θεῖος δεκάλογος, πρὸς ἡμετέραν, ὡς εἴδομεν, διδασκαλίαν, οὐδεμίαν ποιεῖται μνείαν τοῦ καθήκοντος τούτου, ἀλλ' ὅμως πολλαχοῦ τῶν ἁγίων Γραφῶν τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης εὑρίσκομεν αὐτὸ ῥητῶς ἐπιβαλλόμενον. Τέκνα ἐστίσοι; λέγει ὁ σοφὸς Σειράχ, παίδευσον αὐτὰ, καὶ κάμψον ἐκ νεότητος τὸν τράχηλον αὐτῶν (α). Οἱ πατέρες, γράφει ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν διδάσκαλος Παῦλος, ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου (β). Καὶ οὕτως ἄρα ἡ φωνὴ, τὴν ὁποίαν ἡ φύσις ὑπαγορεύει εἰς τοὺς γονεῖς πρὸς τὸ καθῆκον τῆς τῶν τέκνων αὐτῶν ἀγωγῆς, ἔχει προσέτι καὶ τὸ κῦρος τοῦ παναγίου πνεύματος, καὶ ἱερὸν λοιπὸν καὶ νομίζεται καὶ εἶναι, καὶ ἡ ἐκπλήρωσις αὐτοῦ ὡς θείας ἐντολῆς ἐκπλήρωσις λογίζεται. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως ὡς ἱερὰ παρακαταθήκη, διαπιστευομένη εἰς τοὺς γονεῖς, πρέπει νὰ θεωρῶνται τὰ τέκνα, ἅμα παραδιδόμενα αὐτοῖς μετὰ τὴν πρόχυσιν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, δι' οὗ γίνονται τοῦ θείου πνεύματος ἡ κατοικία. Μεγάλην παρακαταθήκην,

(α) Σοφ. Σειρ. ζ'. 23. (β) Πρὸς Ἐφεσ. ϛ'. 4.

λέγει ὁ χρυσοῦς τὸ στόμα Ἰωάννης, ἔχομεν τὰ παιδία· φροντίζωμεν τοίνυν αὐτῶν, καὶ πάντα ποιῶμεν, μὴ ὁ πονηρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀφέληται (α). Τὰ παιδία γεννῶνται τέκνα τοῦ Ἀδάμ, ἤτοι ἁμαρτωλοὶ δοῦλοι τοῦ ἀκαθάρτου δαίμονος· ἀλλὰ τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος μεταποιεῖ αὐτὰ εἰς τέκνα τοῦ Θεοῦ, εἰς μέλη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς συμπολίτας τῶν ἁγίων, εἰς κληρονόμους τῆς αἰωνίου ζωῆς. Τοιαύτας σκέψεις ἐνθυμούμενοι οἱ γονεῖς, ὀφείλουσι νὰ θεωρῶσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα ὡς νέα πλάσματα τοῦ Θεοῦ, υἱοθετηθέντα διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ν' αὐξάνωσι τὸ πρὸς αὐτὰ φίλτρον. Εὐκόλως δὲ παρίσταται αὐτοῖς τότε νὰ ἐννοήσωσι καὶ διὰ τί, δεχόμενοι τοιαύτην παρακαταθήκην, βαρεῖας ἀπαιτοῦνται τὰς εὐθύνας αὐτῆς, καὶ διὰ τί αὐτοὶ πρέπει νὰ ἦναι οἱ πρῶτοι καὶ κυριώτεροι πῶν παιδῶν αὐτῶν διδάσκαλοι, καὶ μάλιστα εἰς τὰ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἀναγγέλλει ἡμῖν πολλάκις τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῇ Θείᾳ Γραφῇ, λέγον· Καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν τῇ ψυχῇ σου, καὶ προδιβάσεις αὐτὰ τοῖς υἱοῖς σου (β)· καὶ· Ποῦ ἐστι πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἃ διηγήσαντο ἡμῖν οἱ πατέρες ἡμῶν (γ)· καὶ πάλιν· Ὁ Θεὸς, ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν· οἱ πατέρες ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν ἔργον, ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις (δ). Ὅθεν δικαίως τὸ στόμα καὶ τὰ χείλη τῶν γονέων εἶναι ἔμψυχά τινα βιβλία, ἐξ ὧν οἱ παῖδες διδάσκονται τὸν θεῖον νόμον. Ἀλλ', ἂν ἡ ἐντολὴ αὕτη ἐτηρεῖτο μετὰ πολλῆς ἀκριβείας κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκείνους χρόνους παρὰ πάντων τῶν πατριαρχῶν, πόσῳ ἄρα δικαιότερα νομίζεται ἡ τήρησις αὐτῆς παρ' ἡμῶν νῦν, ὅτε διατελοῦμεν ὑπὸ τὸν νόμον τῆς χάριτος, ἐν ᾧ εὕρομεν τὴν σωτηρίαν;

Ἡ πρώτη λοιπὸν διδασκαλία, τὴν ὁποίαν οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ μεταδώσωσιν εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν, εἶναι ἡ γνῶσις τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας, τῆς κρηπῖδος ταύτης πασῶν τῶν ἀρετῶν, τῆς ἀσφαλοῦς ὁδηγοῦ πρὸς ἐπιτυγίαν τοῦ ὑψίστου σκοποῦ τοῦ ἀνθρώπου· διότι, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, ἡ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης (ε). Ἄνευ αὐτῆς πάντα τὰ λοιπὰ διδάγματα εἰς ματαίαν ἐπίδειξιν ἀποβαίνουσι, καὶ ἀποδεικνύουσι τὸν ἄνθρωπον οἷον μετάλλινόν τι σκεῦος, λαμπρὸν μὲν διὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πολύτιμον διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος. Ἡ ἀληθὴς εὐσέβεια θέλει χειραγωγήσει τοὺς παῖδας ἡμῶν εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτῶν τελειοποίησιν· θέλει διδάξει αὐτοὺς τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· θέλει διδάξει αὐτοὺς νὰ ἔχωσι πᾶσαν τὴν ἐλπίδα αὐτῶν ἐπὶ τὸν Θεὸν, νὰ μὴ λησμονῶσι ποτὲ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἔργα, καὶ ν' ἀσχολῶνται περὶ τὴν ἐκζήτησιν καὶ μελέτην τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ· Ὅπως ἂν γνῷ γενεὰ ἑτέρα, υἱοὶ οἱ τεχθησόμενοι, καὶ ἀναστήσονται καὶ ἀπαγγελοῦσιν αὐτὰ τοῖς υἱοῖς αὐτῶν· ἵνα θῶνται ἐπὶ τὸν Θεὸν τὴν ἐλπίδα αὐτῶν, καὶ μὴ ἐπιλάθωνται τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐκζητήσωσιν (α). Ἡ ἐν τῇ ἀληθῇ εὐσεβείᾳ, ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ τοῦ εὐαγγελίου διδασκαλίᾳ ἀνατροφὴ τῶν παίδων ἡμῶν, θέλει προφυλάξει αὐτοὺς ἀπὸ πάσης δεισιδαιμονίας καὶ παντοίων βλαβερῶν προλήψεων, καὶ θέλει ἐμποδίσει αὐτοὺς νὰ γείνωσιν ἔρμαιον πνεύματος πλάνου, ψευδοδιδασκάλων καὶ ὑποκριτῶν, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν (β). Ὅθεν ἂς ἐνσπείρωμεν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἰς τῶν παίδων ἡμῶν τὰς καρδίας, πρὶν ὁ κόσμος γείνῃ κύριος αὐτῶν· πρὶν ἡ δύναμις τῆς ἕξεως εἰς δευτέραν φύσιν μεταβληθῇ. Ἂς ὠφεληθῶμεν ἐκ τῆς εὐκαμψίας τῶν ὀργάνων αὐτῶν, οὔτε τὸ πιστὸν τῆς μνήμης αὐτῶν παραβλέποντες, οὔτε τὸ εὔκολον τοῦ ἀντιληπτικοῦ αὐτῶν ἀμελοῦντες, ὅπως ἀσπαστοτέραν καταστήσωμεν αὐτοῖς τὴν τῶν θείων διδαγμάτων μάθησιν.

Ἐν ᾧ δ' ἑρμηνεύομεν εἰς τοὺς παῖδας τὰς σωτηρίους τῆς πίστεως ἀληθείας, ἀνάγκη νὰ δεικνύωμεν αὐτοῖς καὶ τὴν τούτων ἐφαρμογὴν εἰς τὸν βίον· ἤτοι νὰ ἐθίζωμεν καὶ στηρίζωμεν αὐτοὺς εἰς τὰς πρακτικὰς ἀρετὰς, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων πρός τε ἑαυτοὺς καὶ τὸν πλησίον. Ἀλλὰ πρὸς τελεσφόρον ἔκβασιν τούτου αὐτοὶ οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ γείνωσιν ἔμψυχον εἰς τοὺς παῖδας παράδειγμα. Σκέψασθε, ὦ γονεῖς, πόσην ἔχετε ἐπὶ τῶν τέκνων ὑμῶν φυσικὴν δύναμιν· ἐπειδὴ ταῦτα συζῶσι πάντοτε μεθ' ὑμῶν, καὶ γινώσκουσιν ὅτι παρ' ὑμῶν ἔχουσι πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν ἀναγκαῖα, ὡς χρησμοὺς ἀκούουσι τοὺς λόγους ὑμῶν· ὑμᾶς σέβονται ὡς τοὺς ἑαυτῶν κυρίους· ὑμᾶς τιμοῦνται ὡς τοὺς ἑαυτῶν κριτάς· ὑμᾶς ἀγαπῶσιν ὡς τοὺς ἑαυτῶν εὐεργέτας· ὑμᾶς μιμοῦνται ὡς τὰ ἑαυτῶν ὑποδείγματα· ὑμᾶς ἀκολουθοῦσιν ὡς τοὺς ἑαυτῶν ὁδηγούς· ἐνὶ λόγῳ, ὑμᾶς θεωροῦσιν ὡς τοὺς διδασκάλους καὶ μάρτυρας τοῦ βίου αὐτῶν. Πόση λοιπὸν δὲν εἶναι, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἦναι ἡ δύναμις ὑμῶν ἐπί τε τῆς διανοίας αὐτῶν καὶ τῆς καρδίας; Καὶ πόσον δὲν εὐεργετεῖτε αὐτὰ, διδάσκοντες ἐκ νεαρᾶς αὐτῶν ἡλικίας τὰ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς ἀξιώματα; Τῆς πατρίδος τὸ κλίμα, λέγει ὁ φιλόσοφος Σενέκας, δὲν ὠφελεῖ τοσοῦτον τὸν πάσχοντα

(α) Χρυσόστομ. Ὁμιλ. θ'. εἰς τὴν πρὸς Τιμόθ. Α'.
(β) Δευτερον. ς'. 6. 7.
(γ) Κοιτ. ς'. 13.
(δ) Ψαλμ. μγ'. 2.
(ε) Πρὸς Τιμόθ. Α'. δ'. 8.

(α) Ψαλ. οζ'. 6. 7.
(β) Πρὸς Τιμόθ. Α'. δ'. 1. 2.

εἰς τὴν τῆς ὑγείας ἀνάρρωσιν, ὅσον τῶν πατέρων αἱ διδασκαλίαι πρὸς τοὺς παῖδας, οἵτινες, μὴ ἔχοντες εἰζέτι σταθερὰς ῥίζας ἐν τῇ ἀρετῇ, ζῶσιν ὑπὸ τὴν πειθαρχίαν ἐκείνων, καὶ ἐκείνων τὰ ἤθη μιμοῦνται· « Non sic proficit naturale patriæ » solum ad sanitatem, quantum iis, qui nec- » dum in virtute firmas radices egerunt, cum » illis vivere, quorum mores virtutemque se- » quuntur » (α). Ἀλλ', ὅταν οἱ γονεῖς διδάσκωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ποίας μὲν πράξεις ἡ χριστιανικὴ ἀρετὴ παραγγέλλει νὰ πράττωσι, ποίων δὲ νὰ ἀπέχωνται, ἀνάγκη, ὡς εἴπομεν, νὰ προτρέπωσιν αὐτὰ εἰς τοῦτο διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν παραδείγματος. Ἡ ἐντύπωσις τῶν παραδειγμάτων εἶναι ζωηροτέρα καὶ ἰσχυροτέρα τῆς τῶν ἁπλῶν λόγων, καὶ δραστικωτέραν δύναμιν ἔχει ὅ,τι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν βλέπομεν, ἢ ὅ,τι διὰ τῶν ὤτων ἀκούομεν. Καὶ δὲν ἔχει μὲν φωνὴν τὸ παράδειγμα· ἀλλὰ τοῦτο αὐτοῦ τὸ ἄφωνον καὶ ἄλαλον εἶναι πολλάκις πολλῶν ῥητόρων ῥητορικωτέρον καὶ πειστικωτέρον· ἀνεπαισθήτως εἰςδύει εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν, καὶ εὐθὺς πληροφορεῖ τὴν ψυχὴν, ἐὰν μάλιστα βλέπωμεν αὐτὸ εἰς ἀνθρώπους, μεθ' ὧν σχέσις συγγενείας ἡμᾶς συνάπτει. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἄρα εὐκόλως συνάγεται, πόσον ἄκαρπος θέλει ἀποδειχθῆ τῶν πατέρων πρὸς τοὺς παῖδας ἡ περὶ ἠθικῆς καὶ ἀρετῆς διδασκαλία, ὅταν τὴν διδασκαλίαν ταύτην μὴ παρακολουθῇ καὶ τὸ ἄμεσον αὐτῶν παράδειγμα. Ποῖον ἀποτέλεσμα θέλουσι γεννήσει εἰς τὸν παῖδα αἱ εἰς τὸ σέβεσθαι τὰ θεῖα συμβουλαὶ πατρὸς, ὅστις ψυχρὸς αὐτὸς διατελεῖ ὢν πρὸς τὰ θεῖα, ἢ καὶ χλευάζει αὐτὰ, καὶ βλασφημεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ τὰ ἅγια τῆς ἐκκλησίας μυστήρια; Ποῖον ἀποτέλεσμα προσδοκᾷ ἐκ τῶν συμβουλῶν αὐτοῦ εἰς τὸ τιμᾷν τοὺς πρεσβυτέρους ὁ πατὴρ, ὅστις οὐδεμίαν ἀπονέμει αὐτὸς τιμὴν εἰς τοὺς προέχοντας αὐτοῦ τὴν ἡλικίαν, οὔτε εἰς τὸ ἱερατεῖον, οὔτε εἰς τοὺς ἐν τοῖς πράγμασι καὶ τοὺς ἄρχοντας; Ποῖον ἀποτέλεσμα προσδοκᾷ ἐκ τῶν προτροπῶν αὐτοῦ εἰς τὴν δικαιοσύνην ὁ πατὴρ, ὅστις ἀνυποστόλως αὐτὸς παραβλάπτει τὸ δίκαιον, σπουδάζει νὰ ὑποσκελίσῃ τὸν πλησίον διὰ μικρὸν συμφέρον, διὰ παντοίων μηχανορραφιῶν ἀγωνίζεται νὰ διαβάλῃ τὸν ἀδελφὸν, νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν φίλον, νὰ παρακρούσῃ τὸν ὁμότεχνον; Ποῖον ἀποτέλεσμα προσδοκᾷ ἐκ τῶν παραινέσεων αὐτοῦ εἰς τὴν σωφροσύνην ὁ πατὴρ, ὅστις ἀναφανδὸν αὐτὸς εἶναι παραδεδομένος ὅλως εἰς βίον ἀκόλαστον; Πάντα φροῦδα καὶ ματαια· πᾶσα ἐπιμέλεια καὶ σπουδὴ περὶ τῆς χρηστῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς ἄκαρπος καὶ ἀλυσιτελὴς, ἐὰν μὴ τὴν διὰ λόγου διδασκαλίαν ὑποστηρίζῃ καὶ προσεπικυροῦ τὸ διὰ τῆς πράξεως παράδειγμα. « La veritable éducation, » εἰπέ τις τῶν νεωτέρων φιλοσόφων, consiste moins » en préceptes, qu'en exercices. »

Καὶ ἔστω λοιπὸν τὸ δι' ἐμψύχου, οὕτως εἰπεῖν, παραδείγματος παιδεύειν καὶ ἐκτρέφειν τοὺς παῖδας τὸ κυριώτατον ἀξίωμα, ὅπερ οἱ γονεῖς ὀφείλουσιν ἀπαρεγκλίτως νὰ φυλάττωσιν ἐν τῇ ἀγωγῇ αὐτῶν, ἀδιαλείπτως προσέχοντες ἑαυτοῖς, καὶ κατὰ πάντα τρόπον ἀγωνιζόμενοι νὰ φεύγωσιν εἴ τι δύνανται νὰ γείνῃ σκάνδαλον εἰς ἐκείνους. Ὁποία δυστυχία εἰς τοὺς παῖδας, τοὺς ἔχοντας πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν γονεῖς σκανδαλώδεις! Ὁποία εὐθύνη εἰς τοὺς γονεῖς, ἐὰν ἐξ αἰτίας αὐτῶν οἱ παῖδες, ὅμοιοι τοῦ ἀσεβοῦς, περὶ οὗ λαλεῖ ὁ δίκαιος Ἰώβ, κατάραι χύνωσιν ἐν ἁμαρτίαις καὶ ἐγκλήμασι τὴν νεότητα αὐτῶν· Ὀστᾶ αὐτοῦ ἐνεπλήσθησαν νεότητος αὐτοῦ, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐπὶ χώματος κοιμηθήσεται (α).

Ἄλλο ἀξίωμα προσέτι, ἄξιον νὰ προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν γονέων ἐν τῇ τῶν παίδων ἀγωγῇ, εἶναι ὅτι ἐπὶ καιρῶν τινων κρισίμων, μεγάλην ἐχόντων δύναμιν ἐπὶ τὸν μέλλοντα βίον, ἀνάγκη ὅτι μείζονας νὰ ἔχωσι τὰς περὶ αὐτῶν φροντίδας. Εἰς τὰς τοιαύτας κρισίμους περιστάσεις τάσσεται, παραδείγματος χάριν, τὸ ἐπάγγελμα, ὅπερ οἱ νέοι μέλλουσιν ἐφεξῆς νὰ ἀσπασθῶσιν. Ὁ καλὸς καὶ συνετὸς πατὴρ κανονίζει τὰς περὶ τούτου θεωρίας οὐχὶ κατ' ἀπερίσκεπτόν τινα προορισμὸν, ἀλλὰ κατὰ τὰς περὶ τοῦ ἤθους τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ὡρίμως γενομένας παρατηρήσεις. Καὶ αἱ συναναστροφαὶ δὲ καὶ ὁμιλίαι ἀνήκουσιν εἰς τὰς κρισίμους ἐκείνας περιστάσεις· ὁ καλὸς πατὴρ ἐκλέγει εἰς τὸν υἱὸν συναναστροφὰς, συνᾳδούσας πρὸς ἣν ἔλαβε περὶ τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ πρόνοιαν, ἐνθυμούμενος τὴν συμβουλὴν τοῦ ἀποστόλου Παύλου, λέγοντος· Φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί (β), καὶ ἀναλογιζόμενος ὅτι ὁ διεφθαρμένος φίλος προῤῥιζα πολλάκις ἀνέπασεν ἀπὸ τῆς καρδίας τοῦ συνηλικιώτου αὐτοῦ νεανίου τὰ καλὰ σπέρματα, ἅπερ πατρικὴ ἀγάπη ἐνέσπειρεν εἰς αὐτήν. Συμβουλεύει δὲ καὶ ὁ σοφὸς Πλούταρχος ὅτι καθόλου ἀπείργειν προσήκει τοὺς παῖδας τῆς πρὸς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους συνουσίας· καὶ· ἐκδιωκτέον δὲ καὶ τὰς τῶν συμφοιτητῶν μοχθηρίας· καὶ γὰρ οὗτοι τὰς ἐπιεικεστάτας φύσεις ἱκανοὶ διαφθείρειν εἰσίν (γ).

Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, εἰ καὶ ὁ σκοπὸς τῶν πολλῶν περὶ τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς μεθόδων εἶναι πάντοτε ὁ αὐτὸς, ἀλλ' ὅμως πρέπει αὗται νὰ διαφέρωσι κατὰ τοὺς χαρακτῆρας τῶν παίδων, ἐφ' ὧν ἐφαρμόζονται. Ἂς ἐπιμελήθῶμεν νὰ καταμάθωμεν τὴν φύσιν τῶν τέκνων ἡμῶν μετὰ τῆς αὐτῆς σπουδῆς, μεθ' ὅσης ἐπεμελήθημεν νὰ καταμάθωμεν τὴν ἡμετέραν· ἀλλ' ἑκατέρα τῶν σπουδῶν τούτων πολὺ συνεπάγεται τὸ δύσκολον· διότι, ἐὰν ἡ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν συμπάθεια ἐμποδίζῃ πολλάκις νὰ λάβωμεν σαφῆ τῆς ἡμετέρας φύσεως γνῶσιν, οὐχ ἧττον ἡ ἐμπνεομένη ἡμῖν οἰκοθεν ὑπὲρ τῶν ἰδίων τέκνων συμπάθεια ἱκανὸν φέρει πρόσκομμα πρὸς ἐπιτυχῆ

(α) Scnec. de ira.

(α) Ἰώβ κ'. 11.
(β) Πρὸς Κορινθ. Α'. ιε. 33.
(γ) Περὶ παίδων ἀγωγ. κεφ. ιζ'.

ἐκβασιν τῶν φροντίδων, τὰς ὁποίας ἀναλαμβάνομεν πρὸς ἐξέτασιν τοῦ χαρακτῆρος ἐκείνων.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ ἀποβλέψωμεν· πολλάκις τρόπος τις, τὸν ὁποῖον μεταχειριζόμεθα, ἐπιτήδειος νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἀρετὴν εἰς τοὺς παῖδας, δὲν φέρει τὴν πρέπουσαν ὠφέλειαν, ὅταν μὴ ἦναι καὶ παντὸς πάθους ἐλεύθερος. Ἡ καλὴ ἀγωγὴ ἀπαιτεῖ αὐστηρότητα, ἀλλὰ συγκεκραμένην μετ' ἐπιεικείας καὶ πραότητος· διότι ποῖον ἀποτέλεσμα προσδοκῶμεν ἐκ τῆς δεικνυομένης εἰς τοὺς παῖδας ἀκράτου ἡμῶν ἠθικότητος, ἐὰν ἐννοήσωσιν ὅτι εἶναι καρπὸς οὐχὶ τῆς προνοίας ἡμῶν ἵν' ἀνταμείψωμεν εἶτι παρ' αὐτοῖς εὑρίσκομεν ἄξιον ἀμοιβῆς, ἀλλὰ φυσικῆς τινος ὁρμῆς, εἰς ἣν εὐκόλως ὑπείκομεν, πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου κωφεύοντες; Καὶ, πάνάπαλιν, ποῖον ἀποτέλεσμα προσδοκῶμεν ἐκ τῆς αὐστηρότητος ἡμῶν, ἐὰν οἱ παῖδες παρατηρήσωσιν αὐτὴν οὐχὶ ἐκ τοῦ μίσους ἡμῶν πρὸς τὴν κακίαν πηγάζουσαν καὶ ἐξ ἧς ἔχομεν ἐπιθυμίας ν' ἀποτρέψωμεν αὐτοὺς ἀπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἁπλῶς ἐκ τῆς ἰδιοτροπίας ἡμῶν; Οὐδὲ γὰρ αὖ πάλιν, παραγγέλλει ὁ Πλούταρχος, τοὺς πατέρας ἔγωγε ἀξιῶ τελέως σκληροὺς καὶ τραχεῖς εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλὰ πολλαχοῦ καὶ συγχωρῆσαί τινα τῷ νεωτέρῳ τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ἐαυτοὺς ἀναμιμνήσκειν ὅτι ἐγένοντο νέοι· καὶ, καθάπερ ἰατροὶ τὰ πικρὰ τῶν φαρμάκων τοῖς γλυκέσι χυμοῖς καταμιγνύντες, τὴν τέρψιν ἐπὶ τὸ συμφέρον πάροδον εὗρον, οὕτω δεῖ τοὺς πατέρας τὴν τῶν ἐπιτιμημάτων ἀποτομίαν τῇ πραότητι μιγνύναι (α).

Τελευταῖον δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ λέγειν ἐλευθερία, τὴν ὁποίαν ἀθῴως πως δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν, ἀνδρῶν παρόντων ὡρίμων τὴν ἡλικίαν, οὐ μικροῦ κακοῦ πρόξενος γίνεται εἰς τοὺς ἀδιαπλάστους ἔτι τὴν ἠθικὴν νεανίσκους. Λέξεις τινὲς ὡς ἐν παρόδῳ προφερόμεναι, λόγοι τινὲς ἀλληγορικοί, μειδιάματα καὶ μορφασμοί, δι' ὧν ὑπαινιττόμεθά τι, διαφεύγοντα τὴν προσοχὴν ἡμῶν, παρόντος παιδὸς, ὅστις οὐδεμίαν μέχρι τοῦδε συ ἔλαβε δυσπιστίαν, καταφέρουσιν ἐνίοτε κατὰ τῆς ἀθωότητος αὐτοῦ καιριωτέραν τὴν πληγὴν παρὰ τοὺς μιαρωτέρους λόγους, δημοσίᾳ ἐκφωνουμένους.

Ἐπὶ τοιούτων καὶ ἄλλων τινῶν παρομοίων ἀξιωμάτων ἃς φροντίζωσιν οἱ γονεῖς μετὰ παντὸς ζήλου νὰ οἰκοδομῶσι τὴν τῶν φιλτάτων αὐτῶν τέκνων ἀγωγὴν, ὡς ἐπὶ στερεῶν καὶ ἀκραδάντων θεμελίων τῆς μελλούσης εὐδαιμονίας αὐτῶν τε καὶ τῆς πατρίδος. Ἂς μὴ ἐπιτρέπωσι τὸ σπουδαιότατον τοῦτο τῆς κατ' οἶκον ἀνατροφῆς ἔργον, εἰ μὴ εἰς ἑαυτοὺς, οἵτινες εἶναι, ὡς εἴπομεν, οἱ φυσικοὶ εἰς τοῦτο παιδαγωγοί. Καὶ πρόκειται αὐτοῖς εἰς μίμησιν τούτου πολλὰ παραδείγματα ἀνδρῶν περιφανῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἱστορίᾳ τῇ τε ἐκκλησιαστικῇ καὶ κοσμικῇ, ἐξ ὧν τινές, καίπερ εἰς πολλὰ καὶ μεγάλα ἀσχολούμενοι, κυβέρνησιν δημοσίων πραγμάτων ἐπιτετραμμένοι ὄντες, ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπηξίουν νὰ ἐκπληρῶσιν αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν τοῦτο τὸ ἔργον. Λεωνίδης, ὁ πατὴρ τοῦ διδασκάλου τῆς ἐκκλησίας Ὠριγένους, ὁ τοῦ μαρτυρικοῦ στεφάνου διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀξιωθεὶς, μεγάλως ἐφρόντισε νὰ συνεργήσῃ αὐτὸς εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τούτου αὐτοῦ τοῦ παιδὸς, καὶ, ἵνα βαθέως ἐμφυτεύσῃ αὐτῷ σπέρμα εὐσεβείας, οὐδεμίαν διέλιπεν ἡμέραν, καθ' ἣν μὴ ἐδίδαξε τὸν παῖδά τι ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς· « Καὶ γὰρ ἤδη (λέγει ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστοριογράφος Εὐσέβιος) » καὶ τῶν τῆς πίστεως λόγων οὐ σμικρὰς ἀφορ- » μὰς καταβέβλητο [Ὠριγένης], ταῖς θείαις γρα- » φαῖς ἐξέτι παιδὸς ἐνησκημένος. Οὐ μετρίως γοῦν » καὶ περὶ ταύτας ἐπεπόνητο, τοῦ πατρὸς αὐτῷ » πρὸς τῇ τῶν ἐγκυκλίων παιδείᾳ καὶ τούτων οὐ » κατὰ πάρεργον τὴν φροντίδα πεποιημένου. Ἐξ » ἁπάντος γοῦν αὐτὸν, πρὸ τῆς τῶν ἑλληνικῶν μα- » θημάτων μελέτης, ἐνῆγε τοῖς ἱεροῖς ἐνασκεῖσθαι » παιδεύμασιν, ἐμμαθήσεις καὶ ἀπαγγελίας ἡμέρας » ἑκάστης αὐτὸν εἰςπραττόμενος » (α). Κάτων, ὁ ἔνδοξος στρατηγὸς τῆς Ῥώμης, αὐτὸς ἀνέθρεψε καὶ ἐπαίδευσε τὸν ἴδιον παῖδα, καὶ μάλιστα μετὰ τοσαύτης ἐπιμελείας, ὥστε προύθυμεῖτο νὰ παρευρίσκηται καὶ ὅτε ἡ μήτηρ ἔλουε καὶ ἐσπαργάνου τὸ βρέφος· « Γενομένου δὲ τοῦ παιδὸς (ἱστορεῖ ὁ » Πλούταρχος), οὐδὲν ἦν ἔργον οὕτως ἀναγκαῖον, » εἰ μή τι δημόσιον, ὡς μὴ παρεῖναι τῇ γυναικὶ » λουούσῃ τὸ βρέφος καὶ σπαργανούσῃ . . . Ἐπεὶ » δ' ἤρξατο συνιέναι, παραλαβὼν αὐτὸς ἐδίδασκε » γράμματα . . . . Καίτοι χαρίεντα δοῦλον εἶχε » γραμματιστὴν, ὄνομα Χίλωνα, πολλοὺς διδά- » σκοντας παῖδας. Οὐκ ἠξίου δὲ τὸν υἱὸν, ὡς φησιν » αὐτὸς, ὑπὸ δούλου κακῶς ἀκούειν, ἢ τοῦ ὠτὸς » ἀνατείνεσθαι, μανθάνοντα βράδιον· οὐδέ γε μα- » θήματος τηλικούτου τῷ δούλῳ χάριν ὀφείλειν· » ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἦν γραμματιστὴς, αὐτὸς δὲ νο- » μοδιδάκτης, αὐτὸς δὲ γυμναστής . . . Καὶ τὰς » ἱστορίας δὲ συγγράψαι φησὶν αὐτὸς ἰδίᾳ χειρὶ » καὶ μεγάλοις γράμμασιν, ὅπως οἴκοθεν ὑπάρχῃ τῷ » παιδὶ πρὸς ἐμπειρίαν τῶν παλαιῶν καὶ πα- » τρίων ὠφελεῖσθαι » (β). Ὡσαύτως καὶ Αὔγουστος ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης, αὐτὸς ἐδίδαξε τοὺς ἀνεψιοὺς αὐτοῦ τὰ γράμματα καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῶν ἄλλων μαθήσεων, καὶ εἶχε πάντοτε ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ ἐπιτήρησιν· » Nepotes (λέγει ὁ ἱστο- » ρικὸς Συετώνιος) et litteras, et notare, aliaque » rudimenta per se plerumque docuit, ac nihil » æque laboravit, quam ut imitarentur chi- » rographum suum. Neque cœnavit una, nisi

(α) Αὐτόθι, κεφ. ιή.

(α) Εὐσεβ. ἐκκλ. ἱστορ. βιβλ. ς'. κεφ. 2.
(β) Ἐν βίῳ Κάτων, κεφ. κ'.

» ut in imo lecto assiderent, neque iter fecit, » nisi ut vehiculo anteirent, aut circa ade- » quitarent » (α).

Πρὸ ὀφθαλμῶν δὲ πάντοτε ἔχοντες οἱ γονεῖς ὅτι φύλακες καὶ οἰκονόμοι ὄντες τῆς ἱερᾶς τῶν παίδων αὐτῶν παρακαταθήκης, μέλλουσί ποτε ν' ἀπαιτηθῶσι μεγάλας εὐθύνας, καὶ ἐνθυμούμενοι τὸ ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ μνημονευόμενον ὀλιθερὸν παράδειγμα τοῦ ἀρχιερέως Ἠλὶ (β), οὐδαμῶς οὐδέποτε ὀφείλουσι ν' ἀμελήσωσι τοῦ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο, σοβαροῦ καθήκοντος τῆς τῶν τέκνων αὐτῶν ἀγωγῆς καὶ παιδείας. Ἡ δὲ ὠφέλεια τῆς μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος τούτου δὲν εἶναι μικρὰ, δὲν εἶναι μόνον μερικὴ, δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν γονέων καὶ τῆς οἰκογενείας, τῆς ὁποίας εἰς χαρμονὴν καὶ ἀγλάϊσμα καὶ βάκτρον τοῦ γήρως ἀποβαίνουσιν οἱ καλῶς παιδαγωγηθέντες νεανίαι, ἀλλ' εἶναι μεγάλη, εἶναι κοινὴ, εἰς τὸν εὐρύτατον κύκλον τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας ἐκτεινομένη. Ἡ πατρὶς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ ἐλευθερίας· οὔτε ἡ ἐλευθερία, ἄνευ ἀρετῆς· οὔτε ἡ ἀρετὴ, ἄνευ πολιτῶν· ἃς μορφώσωμεν πολίτας ἀξίους, καὶ θέλομεν ἔχει ταῦτα πάντα. Καὶ οἱ μὲν γονεῖς ἃς ἀγωνίζωνται τὸν καλὸν τοῦτον ἀγῶνα ἰδίᾳ, ἐξ αὐτῆς τῆς ἁπαλῆς ἡλικίας τοὺς παῖδας εἰς αὐτὸν προαλείφοντες καὶ προασκοῦντες· οἱ δὲ διδάσκαλοι καὶ καθηγηταὶ, οὕτω προπαρεσκευασμένους παραλαμβάνοντες τοὺς νεανίας, εἰς τελειοτέρας καὶ αὐτοὶ ἐγγυμνάζοντες ἀσκήσεις, ἃς ὁδηγῶσι τούτους εἰς τὸ τέρμα τοῦ ἀγῶνος, ἵνα ἐπαξίως κομίσωνται τὸν τῆς παιδείας καὶ ἀρετῆς ἀμαράντινον στέφανον. Τότε πάντως εὐγενεστάτους θέλομεν δρέπεσθαι τοὺς τοῦ πανεπιστημίου τούτου καρπούς.

FEHENGERICHTE

Ἤτοι τὰ κατὰ τὸν μεσαιῶνα ποινικὰ δικαστήρια τῆς Γερμανίας.

—o—

Τὰ δικαστήρια ταῦτα κατὰ πολλὰ ἰδιάζοντα, ὧν ὁ κύριος καὶ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς συστάσεως ἔστιν ἀκριβῶς ἄγνωστος (*), ἦσαν κυρίως δικαστήρια ποινικὰ τῆς Γερμανίας κατὰ τὸν μεσαιῶνα, σκοπὸν ἔχοντα, τοὐλάχιστον κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν σύστασιν, τὴν ἐπανόρθωσιν καὶ ἐπίτασιν τῆς χαλαρωθείσης ποινικῆς ἐν Γερμανίᾳ δικαιοσύνης κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς γενικῆς διαλύσεως τῆς ἑνότητος τῶν πολιτικῶν δεσμῶν. Πηγὴ μὲν καὶ ἕδρα αὐτῶν ἦν ἡ Οὐεστφαλία, αἱ δὲ συνεδριάσεις αὐτῶν ἐγίγνοντο ἐν μεγίστῃ μυστικότητι· ὅθεν ἐκαλοῦντο τὰ δικαστήρια ταῦτα καὶ Οὐεστφαλικὰ καὶ μυστικὰ δικαστήρια. Ἐν τῇ γενικῇ ταραχῇ καὶ κοινωνικῇ ἀταξίᾳ, ἥτις ἐπεκράτει κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ μεσαιωνικοῦ σκότους ἐν Γερμανίᾳ, τὰ δικαστήρια ταῦτα, ἅπερ ὡσαύτως καὶ ἐλεύθερα δικαστήρια ὀνομάζονται, ἀντικατέστησαν βαθμηδὸν τὰ ἐπισκοπικὰ καὶ αὐτοκρατορικὰ δικαστήρια, οὐχὶ ἄνευ καὶ τῆς συγκαταθέσεως τῶν Αὐτοκρατόρων, οἵτινες μετεχειρίζοντο πολλάκις τὰ δικαστήρια ταῦτα, τρομερὰ πανταχοῦ κατασταθέντα, ὅπως καταβάλλωσι δι' αὐτῶν τοὺς ἀφηνιάζοντας καὶ ἀπειθοῦντας ἰσχυροὺς βασάλους τῆς αὐτοκρατορίας. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅμως τὰ δικαστήρια ταῦτα παρεξετράπησαν οὕτως, ὥστε τὸ μυστήριον εἰς τὸ ὁποῖον ἐκρύπτοντο ἐχρησίμευε τοῦ λοιποῦ ἀποκλειστικῶς ὡς ἐπικάλυμμα σκοπῶν καταχθονίων καὶ πράξεων στυγερωτάτων. Διὰ τοῦ ἀπείρου πλήθους τῶν μελῶν αὐτῶν, ἅτινα πανταχοῦ ἦσαν διεσπαρμένα, τὰ δικαστήρια ταῦτα ἐπὶ πάσης τῆς Γερμανίας ἐξέτεινον τὴν ἀπεριόριστον αὐτῶν ἰσχύν. Ὅστις ἐν οἱῳδήποτε χώρᾳ τῆς Γερμανίας εἶχέ τινα ἀπαίτησιν κατά τινος, καὶ παρὰ τοῖς συνήθεσι καὶ τακτικοῖς δικασταῖς ἡττᾶτο, κατέφευγεν ἀμέσως εἰς τὰ μυστικὰ δικαστήρια, ὅπως αὐτόθι κριθῇ μετὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ. Ἡ τρομερωτάτη αὐτῶν περίοδος ἦν ἡ δεκάτη τετάρτη καὶ δεκάτη πέμπτη ἑκατονταετηρίς· ὅθεν καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἠγέρθησαν ἄπειροι φωναὶ πανταχοῦ κατὰ τῶν δικαστηρίων τούτων, τὸ δὲ 1461 πολλοὶ ἡγεμόνες καὶ πολλαὶ πόλεις τῆς Γερμανίας, εἰς ἃς προσῆλθε καὶ ἡ Ἑλβετικὴ δίαιτα, διαφόρους ἐσχημάτισαν ἑταιρίας ὅπως πάντα ἀδικούμενον ἰδίᾳ παρ' ἑαυτοῖς δικαιῶσι, καὶ δι' αὐτοῦ ἐμποδίζωσι τὴν εἰς τὰ κρύφια δικαστήρια τῶν διαδίκων καταφυγήν. Διάφοροι τάξεις τῆς Αὐτοκρατορίας ἀπῄτησαν παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος προστατευτικὰ διπλώματα κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν δικαστηρίων τούτων· αὐτοὶ δὲ οἱ αὐτοκράτορες πολλάκις, πλὴν εἰς μάτην, ἀπεπειράθησαν νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια ταῦτα κανονισμοὺς περιοριστικοὺς τοῦ βιαίου καὶ αὐθαιρέτου αὐτῶν, διότι τὰ δικαστήρια ταῦτα ἦσαν πολὺ καὶ αὐτῶν τῶν Αὐτοκρατόρων ἰσχυρότερα. Πρῶτον δὲ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν κατελύθη, ὅτε ἐγένετο ἡ γενικὴ ἐν Γερμανίᾳ εἰρήνη, ὠργανίσθη δὲ δι' αὐτῆς ἐπεικεστέρα τις διαδικασία, καὶ τέλος εἰστίχθη ὁ νέος ποινικὸς τῆς Γερμανίας νόμος· ὅθεν τὸ τελευταῖον μυστικὸν δικαστήριον, οὗ μνείαν ποιεῖται ἡ ἱστορία ἐστὶ τὸ ἐν Κέλλῃ τὸ 1568 συνεδριάσαν. Ἐκτὸς τῆς Οὐεσφαλίας ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι τοῦ μυστικὰ δικαστήρια ὡς π. χ. ἐν τῇ κάτω Σαξονίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ὁλλανδίᾳ· πλὴν ἡ ἰσχὺς τῶν ἐκτὸς τῆς Οὐεστφα-

(*) Πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι τὰ Fehengerichte ἐσυστήθησαν ὑπὸ Καρόλου τοῦ Μεγάλου, ὅπως δι' αὐτῶν ἐμποδίσῃ σιν οἱ Σάξωνες νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν εἰδωλολατρίαν. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι τὰ δικαστήρια ταῦτα ἀνεφάνησαν πρῶτον τὸ 1216–1225, συστηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Κολωνίας Engelbert. Ἴσως δὲ κατὰ πιθανώτερον λόγον βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐξ ἀρχαίων ἠθίμων ἀνεπτύχθησαν τὰ δικαστήρια ταῦτα οἷα παρίστανται κατὰ τὸν ιε. αἰῶνα.

λίας μυστικῶν τούτων δικαστηρίων ἦτο σχετικῶς μικρά, διότι περιωρίζοντο ταῦτα ἁπλῶς ἐντός ὡρισμένου τινὸς κύκλου ἐνεργητικότητος. Περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων τούτων ἐλάχιστα μόνον γνωρίζομεν. Ὁ ἀρχηγὸς ἑκάστου τοιούτου δικαστηρίου (Stulherr) ἦν συνήθως τις κόμης ἢ ἡγεμών, διευθύνων πάντα τὰ μυστικὰ μερικὰ δικαστήρια, τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς χώρας αὐτοῦ κείμενα. Ὁ πρόεδρος τοῦ μυστικοῦ δικαστηρίου ἐκαλεῖτο ἐλεύθερος κόμης (Frei graf)· οἱ πάρεδροι αὐτοῦ οἱ καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ ἐπιψηφίζοντες καὶ ἐκτελοῦντες συνάμα, ἐλεύθεροι δικασταὶ (frei schoffen)· αἱ συνεδριάσεις αὐτῶν, ἐ λ ε ύ θ ε ρ α ἔγκα (frei dinge)· ὁ δὲ τόπος τῶν συνεδριάσεων, ἐ λ ε υ θ έ ρ α ἕ δ ρ α (frei stuhl). Τοιοῦτοι ἐλεύθεροι δικασταὶ ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων κομήτων διοριζόμενοι, ἦσαν πανταχοῦ τῆς Γερμανίας διεσπαρμένοι. Βεβαιοῦσι δὲ ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὑπερέβαινε τὰς ἑκατὸν χιλιάδας. Διεκρίνοντο δὲ μεταξὺ των διά τινων μυστηριωδῶν σημείων καὶ συμβολικῶν λόγων, ἀγνώστων εἰς πάντας τοὺς ἀμύητος· ὅθεν καὶ ἐκαλοῦντο οὗτοι γ ν ω σ τ ι κ ο ί (die wissenden). Συνέδεε δὲ αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους φρικτός τις ὅρκος, διότι ὤμνυον «ὅπως βοηθῶσι παντὶ σθένει τὸ ἅγιον δικαστήριον, ἀποκρύπτωσιν αὐτὸ ἀπὸ γυναικῶν καὶ τέκνων, ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς, ἀπὸ ἀδελφῆς καὶ ἀδελφοῦ, ἀπὸ πυρὸς καὶ ὕδατος, ἀπὸ παντὸς ὅ,τι ὁ Ἥλιος φωτίζει καὶ ἡ βροχὴ ποτίζει, ἀπὸ παντὸς ὅ,τι κεῖται μεταξὺ Ἡλίου καὶ γῆς. ἢ Ἀνεγνώριζον δὲ τὸν Αὐτοκράτορα ὡς ὑπέρτατον αὐτῶν ἀρχηγὸν· ὅθεν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς στέψεως αὐτοῦ ἐν Δ-κουϊσγράνῳ ἐμύουν αὐτὸν συνήθως εἰς τὰ μυστήρια, συμπεριλαμβάνοντες εἰς τοὺς γνωστικούς. Αἱ συνεδριάσεις τῶν δικαστηρίων τούτων ἦσαν δημόσιαι καὶ μυστικαί· αἱ πρῶται ἐλάμβανον χώραν τὴν ἡμέραν ἐν τῷ ὑπαίθρῳ· αἱ δεύτεραι τὴν νύκτα ἐντὸς δασῶν ἢ ὑπογείων ἀπομεμονωμένων τόπων. Ἡ δὲ διαδικασία ἦν διάφορος κατὰ τὰς διαφόρους ταύτας ἡμερησίας καὶ νυκτερινὰς συνεδριάσεις. Τὰ ἐγκλήματα δὲ ἐφ' ὧν ἐδίκαζον τὰ μυστικὰ δικαστήρια ἦσαν, αἵρεσις, γοητεία, βιασμὸς, κλοπὴ, λῃστεία καὶ φόνος. Ἡ κατηγορία εἰσήγετο διά τινος ἐλευθέρου δικαστοῦ, ὅστις ἄνευ τινος ἄλλης ἀποδείξεως, ἁπλῶς διὰ τοῦ ὅρκου αὐτοῦ ἐβεβαίου, ὅτι ὁ δεῖνα οὗ κατηγόρει, ἔπραξε τὸ ἔγκλημα περὶ οὗ ὁ λόγος. Ὁ κατηγορούμενος τρὶς προσεκαλεῖτο εἰς τὸ μυστικὸν δικαστήριον, διὰ μυστικῆς προσαρτήσεως τῆς κλήσεως εἰς τὴν θύραν τοῦ οἰκήματος αὐτοῦ ἢ εἰς ἄλλο τι μέρος γειτονικόν. Εἰ μὴ μετὰ τὴν τρίτην κλῆσιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου παρίστατο, τότε συνήρχοντο οἱ δικασταὶ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει καὶ προσεκάλουν αὖθις τὸν κατηγορούμενον· μὴ παριστάμενον δὲ καὶ τότε, κατεδίκαζον ἐρήμην, καὶ παρεδίδοσαν τῇ ἰσχύϊ τοῦ μυστικοῦ δικαστηρίου. Δυνάμει τῆς ἀποφάσεως ταύτης ὁ ἐλεύθερος δικαστὴς ἁπαντῶν τὸν καταδικασθέντα, εἶχε δικαίωμα νὰ κρεμάσῃ ἐπί τινος δένδρου. Ἐν περιπτώσει δὲ ἀντιστάσεως ὁ δικαστὴς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ διασχίσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ ξίφους, ὅπερ ἀφῃρεῖτο ἀπὸ τοῦ πτώματος κατέλειπε παρὰ τῷ νεκρῷ πρὸς ἔνδειξιν, ὅτι δὲν ἔλαβεν χώραν φόνος, ἀλλ' ἐξεταλέσθη ἀπόφασις τοῦ μυστικοῦ δικαστηρίου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑΝ (*).

—ο—

Ἐρωτηθείς ποτε ἀρχαῖος σοφὸς, «τί ἄριστον ἐν τῷ βίῳ» ἀπεκρίνατο, mens sana in corpore sano. Τὸ ἀπόφθεγμα τοῦτο ἀποβλέπει κυρίως τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς γονεῖς, μάλιστα δὲ τὰς μητέρας. Τοῦ ἀπορθέγματος τούτου τὴν ἀλήθειαν καὶ σπουδαιότητα συνειδότες οἱ πεφωτισμένοι τῆς Εὐρώπης λαοὶ, καὶ ἑκάτερον συστατικὸν τοῦ ἀνθρώπου μέρος ἐπίσης θεραπεύοντες, διερευνήσαντες τίνα τὰ πνευματικὰ καὶ τίνα τὰ σωματικὰ τοῦ ἀνδρὸς προτερήματα, τίνα δὲ τὰ τῆς γυναικός, καὶ ταῦτα ἐπὶ τὸ βέλτιον προαγαγόντες, εἰς ὑψηλὴν ἔφθασαν ἤδη περιωπὴν, ὥστε πολλαὶ μὲν παρ' αὐτοῖς οἰκογένειαι ὄντως ἓν ἠθικὸν ὅλον ἀποτελοῦσι, τὰ δὲ κράτη αὐτῶν ὡς δρῦς ἀκλόνητοι πᾶσαν προσβολὴν ἀνέμου καταγελῶσι. — Τὸ ἡμέτερον ἔθνος, μόλις τὸν βαρὺν τῆς ξένης καὶ βαρβάρου δουλείας ἀπὸ τοῦ τραχήλου τινάξαν ζυγὸν, καὶ εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν πρώτων αὐτοῦ ὑλικῶν καὶ ἀπαραιτήτων ἀναγκῶν ἐγκύπτον, δὲν κὐκαίρησε νὰ ἐπιστήσῃ εἰςέτι τὴν προσοχὴν εἰς τὸ σοβαρὸν τοῦτο ζήτημα τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς τῶν Ἑλληνοπαίδων ἀνατροφῆς, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναμφιβόλως ἐξήρτηται ἡ παροῦσα καὶ μέλλουσα, ἡ ἀτομικὴ καὶ πολιτικὴ ἡμῶν εὐδαιμονία.

Ὁ ἀκριβῶς παρατηρῶν τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἡμερῶν μας, γυναῖκας κατ' ἐξοχὴν καὶ παιδία, θέλει συμφωνήσει μεθ' ἡμῶν ὅτι ἡ σωματικὴ κατάστασις των οὔτε εὐάρεστος εἶναι, οὔτε περὶ τοῦ μέλλοντος ϛαιδρὰς παρέχει ἐλπίδας. Τοῦτο μαρτυροῦσι τὰ πανταχοῦ σχεδὸν καὶ συνεχῶς ἀκούομενα παράπονα περὶ κεφαλαλγίας, δυσπεψίας, ὑποχονδρίας, αἱμορροΐδων κτλ. Τοῦτο ἐπικυροῦσιν αἱ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος αὐξάνουσαι φοιτήσεις εἰς παλαιὰ καὶ νεωστὶ ἀνακαλυφθέντα λουτρὰ, ἡ πόλις ποικίλων ἀναμίκτων ἰατρικῶν, ἡ ἀνικανότης πολλῶν μητέρων νὰ θηλάζωσι τὰ ἑαυτῶν βρέφη, ἡ τῆς νεολαίας ἀποστροφὴ ἀπὸ ἐνοχλήσεων σοβαρῶν ὅσαι ἀπαιτοῦσι θελήσεως σταθερότητα καὶ ἐπιμονὴν, καὶ ἡ ἀξιοθάκρυτος γενικὴ τάσις καὶ ῥοπὴ πρὸς τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἄνεσιν. Τὸ καθ' ἡμᾶς αἴτιον τοιαύτης γενικῆς παραλύσεως εἶναι ἡ ἀπὸ μέρους τῶν γονέων κακὴ καὶ παρὰ φύσιν ἀγωγὴ τοῦ σώματος τῆς νεολαίας. Αὕτη δὲ πάλιν εἶναι φυσικὴ συνέπεια τῆς μικρᾶς περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος γνώσεως ἡμῶν, καὶ τῆς ἐντεῦθεν προερχομένης τυφλῆς καὶ ἀλόγου πίστεως εἰς τὴν ὑπερφυσικὴν δύναμιν ἰατρῶν τε καὶ ἰατρικῶν. Ἐὰν ὅμως αἱ μητέρες ἐγνώριζον τὴν ἐπὶ τῆς φυσιολογίας βασιζομένην θεραπείαν καὶ ἀγωγὴν τοῦ παιδικοῦ σώματος, δὲν ἤρχιζον ἀπὸ τῆς κυοφορίας αὐτῆς καὶ τοῦ τοκετοῦ νὰ φθείρωσι τὴν ὑγείαν τῶν τέκνων, ὑπὸ τυφλῆς τρυφερότητος καὶ γονικῆς στοργῆς πρὸς τοῦτο ἀγόμεναι. Ἐὰν πάλιν οἱ διδάσκαλοι ἐγνώριζον τὴν κατασκευὴν καὶ τὰς λειτουργίας τῶν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ὀργάνων, δὲν ἔβαλλον τοιοῦτον μεσότοιχον μεταξὺ σώματος καὶ ἐκείνου τοῦ πνεύματος τὸ ὁποῖον προτίθενται νὰ μορφώσωσι καὶ διαπλάσωσιν, οὐδὲ ἀπέκλειον εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν διὰ τῆς παραμελήσεως τῶν πρὸς τὸ σῶμα καθηκόντων τὴν ὑψηλὴν τῆς ἀναπτύξεως βαθμίδα εἰς ἣν ἐκ φύσεως προώρισται νὰ φθάσῃ. Ἐὰν τέλος καὶ αὐτὸς ὁ ἐνήλιξ ἐγνώριζε τοὺς φυσικοὺς νόμους, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ σῶμά του κατὰ τὴν ὑγιᾶ ἢ μὴ κατάστασιν ὑπακούει, οὔτε ἀφρόνως ἐπανεστάτει κατ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βλάβῃ τῆς ὑγείας του, οὔτε παρανόμως ἐστρατεύετο κατὰ τῆς ἰδίας του ἀσθενείας. — Μὴ εὐμοιρήσαντες νὰ συγκαταλεχθῶμεν εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, καὶ τοσαῦτα μόνον περὶ σώματος γνωρίζοντες, ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς ὑγιᾶ αὐτοῦ διατήρησιν, ἀκροθιγῶς μόνον ἐπελήφθημεν τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ὅπως δώσωμεν εἰς ἄλλους ἀξιοτέρους ἡμῶν μικρὰν νύξιν πρὸς παντελῆ τούτου ἀνάπτυξιν. Εὐχῆς ἔργον ἂν ἐξεδίδετο ὑπὸ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐμπείρων βιβλίον περιγράφον εἰς γλῶσσαν δημώδη καὶ τοῖς πᾶσι καταληπτὴν τὰ συστατικὰ τοῦ σώματος μέρη, τὰς ἰδίας ἑκάστου λειτουργίας, ὑπὸ τίνας συνθήκας διατρεῖται τὸ αὐτὸ ὑγιὲς, τίνι τρόπῳ δύνανται αἱ μητέρες νὰ ἐριστῶσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν τῶν νηπίων εἰς τὰ περὶ αὐτὰ ἀντικείμενα, καὶ ἐν γένει νὰ προάγωσι τὴν τῶν αἰσθήσεων των ἀνάπτυξιν. Τῆς σωτηριώδους ταύτης σωματικῆς ἀγω-

(*) ΣΗΜ. ΤΗΣ ΔΙΕΥΘ. Ἡ ἀνωτέρω διατριβὴ ἐστάλη ἡμῖν ἐκ Λειψίας ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ σπουδάζοντος τὴν φιλοσοφίαν συγγραφέως αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡμείρει ἐπιγραφῆς, προετάξαμεν ἡμεῖς ἰδίαν ἀρμόσθέντες αὐτὴν ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ πρώτου τούτου μέρους τῆς διατριβῆς. Καὶ περὶ μὲν τῶν φιλοσοφικῶν ἀρχῶν καὶ ἀξιωμάτων αὐτῆς οὐδεμίαν φέρομεν κρίσιν, καθὸ ἀνέκαθεν καταστήσαντες τὴν Ἡ α ν δ ώ ρ α ν δημοκρατικήν τι, ὡς εἰπεῖν, πολίτευμα, ἐπιτρέπον πᾶσαν ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ λιγυρὰν συζήτησιν γινομένην μετὰ σπουδαιότητος καὶ εὐσχημοσύνης· ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς ἔχει τινὰς ἰδέας περὶ π ρ α γ μ ά τ ω ν, ἐκ σφαλερῶν βεβαίως εἰδήσεων μορφωθείσας, ὧν τὸ μὴ ἀκριβὲς ὀφείλομεν νὰ καταδείξωμεν. Λέγων, παραδείγματος χάριν, ὅτι ἐπιπολάζει ἀμάθεια μεταξὺ τοῦ γυναικείου φύλου, ὅτι ἡ δημοτικὴ διδασκαλία στερεῖται μεθόδου, ὅτι ἐν τοῖς γυμνασίοις ὑπάρχει ἁπλῆ λεξιμάθεια, καὶ ὅτι πλεῖστοι τῶν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ εἰσὶν ἀφιλόσοφοι, ἐξελέγχει ἑαυτὸν μὴ εἰδότα τὰ τῆς Ἑλλάδος. Περιεργοτέρα δὲ φαίνεται ἡ ἀξίωσις ὅτι ἡ παιδεία εἶναι παρ' ἡμῖν κ τ ῆ μ α ἀ π ο κ λ ε ι σ τ ι κ ὸ ν τ ῶ ν ἐ χ ό ν τ ω ν τ ὰ μ έ σ α ν ὰ ἐ κ π α ι δ ε υ θ ῶ σ ι· διότι ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὑπὸ τὴν Τουρκίαν Ἑλλάδι, αἱ θύραι τῶν σχολείων ἀπὸ τῶν κατωτέρων μέχρι τῶν τῆς ἀνωτέρας τάξεως εἰσὶν ἀνοικταὶ εἰς πάντα τὸν βουλόμενον εἰσελθεῖν· οὐδὲ γνωρίζομεν τόπον τῆς Εὐρώπης ὅπου ἡ δημοσία διδασκαλία δ ω ρ εῖ τ α ι π ρ ὸ ς π ά ν τ α ς, ὡς παρ' ἡμῖν, ἄνευ καὶ ὀβόλου δαπάνης.

Ἄλλως ὁ συγγραφεὺς τῆς διατριβῆς φαίνεται ἀναφλεγόμενος ὑπὸ τοῦ ζήλου ἐκείνου ὃν ἀνάγκη νὰ αἰσθάνωνται πάντες οἱ κεκλημένοι νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος.

γῆς καὶ πνευματικῆς διδασκαλίας ἐκ μέρους τῶν μητέρων τὸ ἀποτέλεσμα παρεῖχε βεβαίως καὶ μετ' ὀλίγον πολλαπλασίονα τὸν καρπόν. Διὰ τοιούτου βιβλίου ἕκαστος λογικὸς ἄνθρωπος ἰατρὸς ἑαυτοῦ ἢ μᾶλλον προφυλακτὴς τῆς ὑγείας του ἀποβαίνων, δὲν ἔπιπτεν εἰς τὰς συνήθεις καὶ κατὰ φαντασίαν πολλάκις ἀσθενείας, περὶ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι παραπονούμεθα. Βοὴς ἔργον ἂν τοιοῦτο βιβλίον ἀνεφαίνετο ἀφιερωμένον εἰς μητέρας καὶ διδασκάλους, εἰς τῶν ὁποίων τὰς χεῖρας ἀπόκειται τὸ μέλλον τῶν ἐπελευσομένων γενεῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων περιμένεται ἡ σωματικὴ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ τοῦ ἔθνους βελτίωσις καὶ τελειότης.

Οὐδαμῶς εὐαρεστότερα εἶναι παρ' ἡμῖν ἡ τοῦ πνεύματος ἐκπαίδευσις καὶ διάπλασις. Τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ παντελὴς ἀμάθεια τοῦ ὡραίου φύλου ἐν ταῖς κατωτέραις τῆς κοινωνίας μας τάξεσιν, ἡ ἐπιβλαβὴς τῶν μυθιστορημάτων ἀνάγνωσις παρὰ τοῖς κορασίοις τῶν ἀνωτέρων κλάσεων. Τοῦτο ἐπικυροῖ ἡ παντελὴς ἔλλειψις σκοπίμων βιβλιαρίων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἠδύναντο τὰ παιδία νὰ λάβωσι καθαρὰς καὶ ὑγιεῖς τὰς πρώτας ἐντυπώσεις, ἡ ἀμεθοδία τῶν δημοτικῶν σχολείων μας, ἡ γλωσσομάθεια ἢ μᾶλλον λεξιμάθεια ἐν τοῖς γυμνασίοις, τὸ ἀφιλόσοφον πλεῖστον ἐν τοῖς πανεπιστημίοις, καὶ τὸ δοκησίσοφον τῆς νεολαίας μας. Τοιαύτη δὲ ἡμιμάθεια ἔχει πάλιν παρ' ἡμῖν χαρακτῆρα ἀριστοκρατικώτατον, εἶναι ἀποκλειστικὸν κτῆμα τῶν ἐχόντων τὰ μέσα νὰ ἐκπαιδευθῶσιν, ἐν ᾧ εἰς τὴν ἑσπερίαν εὐρώπην, τὴν σοφὴν μάλιστα Γερμανίαν, ἡ παιδεία ἔχει χαρακτῆρα ὅλως δημοκρατικόν, εἶναι κτῆμα ἀναφαίρετον πάντων, πλουσίων τε καὶ πενήτων, διότι οἱ πολιτικοὶ τῶν νόμοι ἀδιασπάστως συνέδεσαν τὴν μάθησιν καὶ τὴν θρησκείαν. Τῆς Γερμανίας οἱ Μονάρχαι καὶ λοιποὶ βασιλίσκοι ὄχι μόνον χαίρουσι πρυτάνεις τῶν πανεπιστημίων καὶ τῆς παιδείας Μακυνᾶται προσαγορευόμενοι, ἀλλὰ καὶ γενναιότατα δωροῦσι βραβεῖα εἰς τοὺς προάγοντας καὶ βελτιοῦντας τὴν μέθοδον τοῦ ἐκπαιδεύειν, τὴν Παιδαγωγικήν. Παρὰ τούτοις ἡ παιδαγωγικὴ καὶ εἰς βαθμὸν ἐπιστήμης ἔφθασε, καὶ αὐτῆς τῆς φιλοσοφίας συστατικὸν μέρος ἀποτελεῖ. Παρ' ἡμῖν τοὐναντίον ἡ παιδαγωγικὴ περιορᾶται, ὁ παρ' ἡμῖν παιδαγωγὸς περιφρονεῖται, ἠρὸ ἐτῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐπιδημοῦντες, καὶ μαθητικῶν ἔτι διάγοντες βίον, ὑπὸ μόνης τῆς ἐπιθυμίας ἀγόμενοι νὰ καταβάλωμεν τὰ τῆς χώρας δύο λεπτὰ πρὸς ὄφελος τῆς φίλης πατρίδος, ἐπιχειροῦμεν κατὰ τὰς ἀσθενεῖς ἡμῶν δυνάμεις νὰ προσφέρωμεν τὰς πρώτας τῶν κόπων μας ἀπαρχάς, ἐκθέτοντες τὴν τε τάξιν τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, μάλιστα δέ·

α'. τὴν ἐπιῤῥοὴν τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν παιδαγωγικὴν θεωρητικῶς·

β'. τὴν αὐτὴν πρακτικῶς·

γ'. τίνα τὰ ἀσφαλῆ μέσα τοῦ ἐφαρμόζειν τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν παιδαγωγικήν.

Πρὶν ὅμως ἐξετάσωμεν ἓν ἕκαστον τῶν ἀντικειμένων τούτων, προλαμβάνομεν νὰ ἀπαντήσωμεν πρὸς δύω ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας τυχὸν ἤθελέ τις προβάλει·

α'. τί ἰδιαίτερον σύστημα ἐννοοῦμεν ἄραγε ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας τὸ ὄνομα; καὶ

β'. ὁποία ἐσωτερικὴ σχέσις καὶ συνάφεια μεταξὺ φιλοσοφίας καὶ παιδαγωγικῆς;

Πρὸς μὲν τὸ πρῶτον ἀπαντῶμεν ὅτι ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας τὸ ὄνομα οὔτε τὴν ἐν συνόψει ἱστορίαν αὐτῆς ἐννοοῦμεν, οὔτε τὴν ξηρὰν ἰδίου τινὸς συστήματος ἀνάγνωσιν, οὔτε τὴν ἁπλῆν προφορικὴν παράδοσίν της. Ταῦτα πάντα μικρὰν μόνον δίδουσι νύξιν, εἰσάγοντα ἡμᾶς εἰς τὸ βαθὺ τῆς ἐρεύνης πεδίον. Ἡ φιλοσοφία ὡς γεγονὸς ἱστορικὸν εἶναι καὶ διδακτὴ καὶ μαθητή. Τὴν φιλοσοφίαν ὅμως ἐκείνην, ἥτις χορηγεῖ ἡμῖν τὰ μέσα τοῦ γνῶναι ἡμᾶς αὐτούς, καὶ ὡς φαεινὸς ἀστὴρ τοῦ βιωτικοῦ σταδίου μας προηγεῖται, δύναται ἡ γραφὴ καὶ ὁ λόγος μόνον νὰ παροτρύνωσιν. Ὁ πρὸς τοιαύτην σπεύδων φιλοσοφίαν ὀφείλει αὐτὸς νὰ τὴν ἀποκτήσῃ « αὐτὸς ἐρευνῶν, αὐτὸς διακρίνων, αὐτὸς διαμορφῶν ».

Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν δευτέραν ἐρώτησιν, πρὸς τὸν ἀμφιβάλλοντα περὶ τῆς ἐσωτερικῆς σχέσεως καὶ συναφείας μεταξὺ φιλοσοφίας καὶ παιδαγωγικῆς, ἀρκούμεθα νὰ ὑπενθυμίσωμεν, ὅτι ἂν παραδέχηται ὅτι ἡ μὲν παιδαγωγικὴ κατάγίνεται περὶ τὴν πρώτην τῶν νηπίων πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, ἡ δὲ φιλοσοφία προσπαθεῖ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀκροτάτην κορυφήν, τὴν τελειότητα καὶ ἀπόλυτον ἑνότητα παντὸς τοῦ ὑπιστητοῦ, ὀφείλει καὶ αὐτὸς νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ παιδαγωγικὴ καὶ ἡ φιλοσοφία εἶναι οἱ δύο πόλοι, τὰ δύο ἔσχατα, ἡ πρώτη καὶ τελευταία βαθμὶς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐπιστήμης, τῆς τοῦ πνεύματος. Τί ἄλλο ἦτο ὁ Σωκράτης ἢ φιλόσοφος παιδαγωγός; δὲν κατέβαλεν αὐτὸς πρῶτος τὰ θεμέλια τῆς φιλοσόφου παιδαγωγικῆς ὅτε πρῶτον ἀνέκραξεν « ὠείθην καὶ ὑπέλαβον φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους; »

Ἵνα ἤδη γνωρίσωμεν κατὰ πόσον ἡ παιδαγωγικὴ καταβάλλει ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας τὸν ἀκρογωνιαῖον της λίθον, καὶ κατὰ πόσον ἐξήρτηται ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας κατά τε τὴν ὕλην καὶ τὴν μορφήν, πῶς ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας μόνης περιμένει τὴν γένεσιν, τὴν οὐσίαν, τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἐσωτερικήν της τελειότητα, ἀνάγκη πᾶσα νὰ θεωρήσωμεν τὰ κύρια αὐτῆς μέρη, θεωρίαν δηλαδὴ καὶ πρᾶξιν.

Ὑπὸ τῆς θεωρίας τὸ ὄνομα ἐννοοῦμεν τὸ πλατωνικὸν « θεωρία κτῆσις ἐπιστήμης. » Τὸ ἀσχολεῖσθαι δηλαδὴ καὶ ἐξετάζειν οὐχὶ ἀντικείμενόν τι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ ὑλικῶς, ἀλλὰ τὸ ἐπεξεργάζεσθαι τὰς ἐννοίας τὰς περὶ τοῦ ἀντικειμένου ἤδη διὰ τῆς πείρας καὶ παρατηρήσεως ἀποκτηθείσας, τοῦτο εἶναι τὸ κύριον τῆς θεωρίας ἔργον. Ὁ φιλόσοφος οὗτος τρόπος τοῦ ἐξετάζειν, τοιαύτη θεωρία, εἶναι ἡ μόνη πηγὴ καὶ ὁ ἔσχατος νομοθέτης πασῶν τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν. Εἰς ταύτην ὀφείλουσιν αἱ λοιπαὶ ἐπιστῆμαι τὴν ὕλην,

τὸ βάθος, τὴν ἀξίαν των, καὶ τὸν τοῦ ἐρευνᾶν τρόπον. Ἐπειδὴ δὲ τοιαύτη φιλόσοφος θεωρία ὁμοιάζει κύκλον διάπυρον, κέντρον τὸ ὁποῖον διαχέει φῶς εἰς πάσας τὰς ἐπὶ τῆς περιφερείας του λοιπὰς ἐπιστήμας, καὶ ἀπὸ τούτων πάλιν φῶς πρὸς τὸ κέντρον, πρὸς τὴν φιλόσοφον θεωρίαν ἀντανακλᾶται, δικαίως καλεῖται αὕτη τῶν ἐπιστημῶν βασίλισσα καὶ κεντρικὴ ἐπιστήμη. Οὐδεὶς σήμερον ἐνδοιάζει νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Καὶ αὐτὴ ἡ δεισιδαιμονία ἡ καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα τὴν φιλόσοφον θεωρίαν ἐξευτελίσασα καὶ ὡς ancillam Theologiae αὐτὴν θεωρήσασα ἢ ὅλως ἐξηλείφθη σήμερον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῶν φιλαλήθων, ἢ μόνον ἐν τοῖς κρανίοις τῶν φωτοσβεστῶν καὶ μισολόγων λανθάνει. Ὁ ἔλλογος καὶ πεφωτισμένος τὴν ὑπολήπτεται ὡς τὸν ἀξιότιμον προστάτην, ὡς τὴν ὁδοδεῖχον τῆς θρησκείας καὶ θεολογίας. Ὅστις τοιαύτην θεωρίαν περιφρονεῖ, περὶ τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας ἀποκλειστικῶς κατεγινόμενος, ὁμοιάζει τοὺς μνηστῆρας τῆς Πηνελόπης, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ κερδήσωσι τὴν ἀγάπην τῆς σώφρονος τοῦ Ὀδυσσέως ἀλόχου, ἠρκοῦντο ἀπαιτοῦντες τὴν μετὰ τῶν θεραπαινίδων ἐκείνης συνομιλίαν.

α'. Ἐπιῤῥοὴ τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τὴν παιδαγωγικὴν θεωρητικῶς.

Ὅσοι σοβαρῶς καὶ σπουδαίως διώδευσαν τὸ εὐρὺ τῆς τοῦ ἐκπαιδεύειν ἐπιστήμης πεδίον, καὶ διῆλθον τοὺς κλάδους τῆς φιλοσοφίας, οὐδόλως χρήζουσι ν' ἀκούσωσι παρ' ἡμῶν ὅτι ἡ φιλοσοφία παρέχει εἰς τὴν παιδαγωγικήν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ θεωρητικόν της μέρος, σαφῆ καὶ εὐκρινῆ γνῶσιν

1. Τοῦ ἀληθοῦς σκοποῦ της,
2. Τῶν οὐσιωδῶν ἀρχῶν της,
3. Τῶν ἀσφαλεστάτων μέσων τῆς ἐπιτεύξεώς της.

1. (Σκοπὸς) Τίς ἄλλη ἐπιστήμη παρεκτὸς τῆς φιλοσοφίας δύναται ν' ἀπαντήσῃ πρὸς τὰς θεωρητικὰς τῆς παιδαγωγικῆς σπουδαίας ἐρωτήσεις· π. χ. εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου σωρὸς δυνάμεων καὶ ἱκανοτήτων, τῶν ὁποίων τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τελειοποίησιν ἀκατανόητος δύναμις πραγματοποιεῖ μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ἐπιγείου τούτου βίου — ἢ διὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἁρμονίας τῶν δυνάμεών του ἐργοῦται ἡμῖν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα τελειοποίησιν ἀτελεύτητον, ὕπαρξιν πάντα τὰ ὅρια τῆς πείρας καὶ αἰσθητικότητος ὑπερβαίνουσαν; Πρὸς τοιαύτας ἐρωτήσεις, τὸ τέρμα καὶ τὸν τελικὸν τοῦ βίου σκοπὸν ὁριζούσας, ἡ φιλοσοφία μόνη μετὰ πειθοῦς ἀσφαλεστάτης ἀπαντᾷ. Ἡ φιλοσοφία σπεύδει ἐπιστημονικῶς νὰ ὁρίσῃ ἂν ὁ ἄνθρωπος πρέπῃ νὰ ἀνατρέφεται χάριν τοῦ ἐπιγείου τούτου βίου διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν ὑλικῶν αὐτοῦ χρειῶν διὰ τὰ ἀγαθά, τὰς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις του, ἢ μᾶλλον ἐὰν ὀφείλωμεν νὰ δίδωμεν εἰς τὴν τοῦ νεανίου πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν διάπλασιν ὅσον δυνατὸν ὡρίμως ἰσχυροτέραν τινὰ τάσιν πρὸς ὑψηλότερον βίον ἰδεῶν, δι' ὧν ὥρισται νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἔξω τῶν ὁρίων τῆς γαίνου σφαῖρας κείμενον ἀτελεύτητον τέρμα. Ἡ φιλοσοφία διδάσκει ὅτι ὁ βίος οὗτος δὲν εἶναι δούλων ἐργαστήριον, οὔτε πάλιν συβαριτικὸν συμπόσιον, οὐδὲ κοιλὰς κλαυθμῶνος, οὐδὲ παρεπιδημία, ἐν ᾗ τὰ ἐγκόμια καὶ πραγματικὰ πρέπει νὰ περιρρονῶνται, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι εἶναι « ἀρετῆς γυμνάσιον, εὐδαιμονίας ἐνεβκτήριον, ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ τῆς ἀληθείας καταφωτιζόμενον ». Τοιαύτην ἔρευναν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ, τοῦ ὁρισθέντος τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς ὕπαρξίν του, ἐθεώρησαν πάντες οἱ συνετοὶ καὶ τὴν ψυχὴν εὐγενεῖς φιλόσοφοι (*) ὡς κύριον τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ βίου των θέμα· πάντες ἐθεώρησαν τὸ μέρος τῆς φιλοσοφίας τοῦτο, τὸ πρακτικόν, ὡς τὴν κορωνίδα τῆς ὅλης ἐπιστήμης, ὁρίσαντες μάλιστα αὐτὴν ὡς τὴν διδασκαλίαν περὶ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς ἀνθρωπότητος σκοποῦ.

Ἵνα δὲ ἕκαστος ὄχι μόνον παρ' ἑτέρου ἀκούσῃ καὶ μάθῃ, ἀλλὰ διὰ τῆς αὐτοερεύνης αὐτὸς συνίδῃ καὶ ἀνεύρῃ τὸν ὕψιστον τοῦτον σκοπόν, ὀφείλει νὰ ἔχῃ γνῶσιν πλείστων φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν, πρὸ πάντων δὲ ψυχολογίας λογικῆς ἠθικῆς καὶ περὶ θρησκείαν φιλοσοφίας.

Ἡ μὲν ψυχολογία ὀσάκις δὲν περιορίζεται εἰς ἁπλῆν πνευματικῶ φαινομένων ἔκθεσιν, ἀλλ' ἐπιδιώκῃ τὴν ἀπὸ βαθείας σκέψεως καὶ αὐτοπαρατηρήσεως πηγάζουσαν γνῶσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν πνευματικῶν δυνάμεών του καθ' ὅλας τὰς πρὸς τὸν ἔσω καὶ ἔξω κόσμον διευθύνσεις του, ἐξηγεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον πῶς οὗτος ἔρχεται εἰς τὸ αἰσθάνεσθαι, νοεῖν, θέλειν, καὶ πράττειν. Ἡ ψυχολογία ἐξηγεῖ εἰς τὸν διδάσκαλον τὰ πνευματικὰ τοῦ παιδὸς προτερήματα καὶ τὰ ἀσφαλῆ μέσα τῆς ἀναπτύξεώς των. Ἡ ψυχολογία ἐξηγεῖ εἰς τὸν ποιμένα τῶν λογικῶν προβάτων τὰς αἰτίας τῆς κανονικῆς ἢ μὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀναπτύξεως καὶ παρέχει αὐτῷ τὰ μέσα δι' οὗ δύναται νὰ ἐπαναγάγῃ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τὸ ἀποπλανηθέν. Ἡ ψυχολογία ἐξηγεῖ εἰς τὸν πολιτικὸν, ὁποίαν διεύθυσιν μέλλει νὰ λάβῃ εἰς τὸ πολιτικὸν στάδιόν του ἵνα προάξῃ τὴν πνευματικὴν, θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ του, καὶ πῶς ἀπὸ τῶν ἐναντίων δύναται νὰ τὸν προφυλάξῃ. Ἡ ψυχολογία ἐξηγεῖ εἰς τὸν δικαστὴν καὶ εὐκολύνει τὴν πρέπουσαν ἐκτίμησιν τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας καὶ τὴν δικαίαν ἀνταπόδοσιν τοῦ ἐπαίνου καὶ τῆς ποινῆς. Ἡ ψυχολογία ἐξηγεῖ καὶ εἰς

(*) Μεταξὺ τῶν νεωτέρων σοφῶν ὡς ἀνδρῶν οὐρανιόμηκες μεταξὺ θάμνων ἐξέχει ἡ κορυφὴ ἀνυψῶν ὁ ἐκ Κονιγσβέργης σοφὸς 1724–1804, ὁ ἁπλῶς τὸ ὅλον τῆς φιλοσοφίας ἔργον εἰς τρεῖς ἐρωτήσεις συμπεριλαβών·

Τί δύναμαι νὰ γνωρίσω;
Τί ὀφείλω νὰ πράττω;
Τί ἐξεστί μοι νὰ ἐλπίζω;

ταύτας πάσας εἰς μίαν καὶ μόνην συμπεριλαβὼν πάλιν καὶ συνεκέντρωσε·

Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος;

Ἀνάλογόν τι ἐξέφρασε καὶ ὁ Ἕλλην πρὸ πολλῶν αἰώνων « Γνῶθι σαυτόν ».

τὸν ἰατρὸν τέλος τὴν ἐπιῤῥοὴν τῶν τῆς ψυχῆς διαθέσεων ἐπὶ τὸν φυσικὸν βίον, καὶ τίνι τρόπῳ δύναται διὰ τῆς πνευματικῆς του ἐπιῤῥοῆς ἐπὶ τὸν ψυχικὸν τοῦ ἀσθενοῦς βίον ν' ἀνυψώσῃ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἰατρικῶν.

Ἡ δὲ λογική, ὁ ἀλάνθαστος οὗτος τοῦ διανοεῖσθαι κανών, παρέχουσα τοὺς ὀρθοὺς τοῦ σκέπτεσθαι νόμους, προφυλάττει ἀπὸ παντοίων παραλογισμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους καθὼς ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας μαρτυρεῖ, περιέπεσαν μέγιστοι νόες, ὁσάκις τὴν παρημέλησαν. Ἀπατῶνται οἱ νομίζοντες ὅτι δύναταί τις νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως εἰς τὸ ὀρθῶς σκέπτεσθαι διὰ τῆς ἀποκλειστικῆς ἐνασχολήσεως περὶ τὰς φιλολογικὰς, μαθηματικὰς καὶ φυσικὰς ἐπιστήμας. Οἱ τοιοῦτοι ὁμοιάζουσι τὸν ἐκμανθάνοντα ξένην γλῶσσαν ἐμπειρικῶς μόνον καὶ διὰ τῆς ἀκοῆς ἄνευ γραμματικῆς καὶ λεξικοῦ, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἑπομένως ἄγνωστοι μένουσιν αἱ ὑψηλαὶ θεωρίαι καὶ λεπτότητες τῶν γλωσσῶν. Ὅσον ξηρὰ, τόσον καὶ ὠφέλιμος ἡ τῆς λογικῆς σπουδή. Ταύτην παραμελοῦσιν οἱ μιμούμενοι τοὺς ἐν ἐρήμῳ Ἰσραηλίτας, τοὺς τὸ οὐράνιον μάννα περιφρονοῦντας, καὶ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ κρόμμυα ἐπιζητοῦντας. Ταύτην μετὰ σπουδῆς πολλῆς ἐσύστησαν οἱ νέων συστημάτων ἀρχηγέται. Τὴν διαλεκτικὴν (λογικὴν) ἐθεώρησεν ὁ Πλάτων ὡς τὴν θείαν ἐπιστήμην τὴν ἐξηγοῦσαν ἡμῖν τὰ « ὄντος ὄντα ». Τῆς λογικῆς ὁ πατὴρ ὑπῆρξεν ὁ Ἀριστοτέλης, ἡ ὁποία ἔκτοτε κατὰ τὴν τοῦ Καντίου μαρτυρίαν οὐδὲν μέχρι σήμερον βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς, οὐδὲν πρὸς τὰ ὀπίσω ἐβάδισε. Ταύτην συνέστησεν ὁ Λεϊβνίτιος, ταύτην ὁ Βάκων, ἐν τῷ κλεινῷ συγγράμματι (De dignitate et argumentis scientiarum). «Quemadmodum manus instrumentum instrumentorum, anima forma formarum, ita et illae (logicae) artes artium ponendae sunt. Neque solum dirigunt, sed et roborant; sicut sagittandi usus et habitus non tantum facit, ut melius quis collinet, sed ut arcum tendat fortiorem.

Αἱ δὲ λοιπαὶ φιλοσοφικαὶ ἐπιστῆμαι, ἠθικὴ, περὶ θρησκείαν φιλοσοφία, καὶ αἰσθητικὴ, ἐξηγοῦσι τί διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἀ γ α θ ὸ ν, τί ἅ γ ι ο ν, τί κ α λ ό ν.

Δὲν ἀποκλείομεν ὅμως τὴν μεταφυσικὴν· διότι αἱ μεταφυσικαὶ ἰδέαι τοῦ χώρου καὶ χρόνου, τῆς αἰτίας καὶ τοῦ ἀποτελέσματος, τῆς οὐσίας καὶ τῆς δυνάμεως, τοῦ εἶναι καὶ τῆς ὑπάρξεως, τῆς ζωῆς, τοῦ κόσμου, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀθανασίας κ. τ. λ. αὗται πᾶσαι ὄχι μόνον ὀξύνουσι καὶ βαθύνουσι τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ συγχρόνως καταδεικνύουσι, ἀναβιβάζουσι τὸν ἄνθρωπον μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ ὁρατοῦ κόσμου ὁρίων, καὶ ἄλλον τῷ ἀνοίγουσι νοητὸν κόσμον, ἔνθα παύει μὲν πᾶσα γνῶσις καὶ ἐπιστήμη, ἄρχεται δὲ ἡ πίστις καὶ ἡ θρησκεία.

(Ἀκολουθεῖ)

ΘΕΑΓΕΝΗΣ Μ. ΑΙΒΑΔΑΣ.

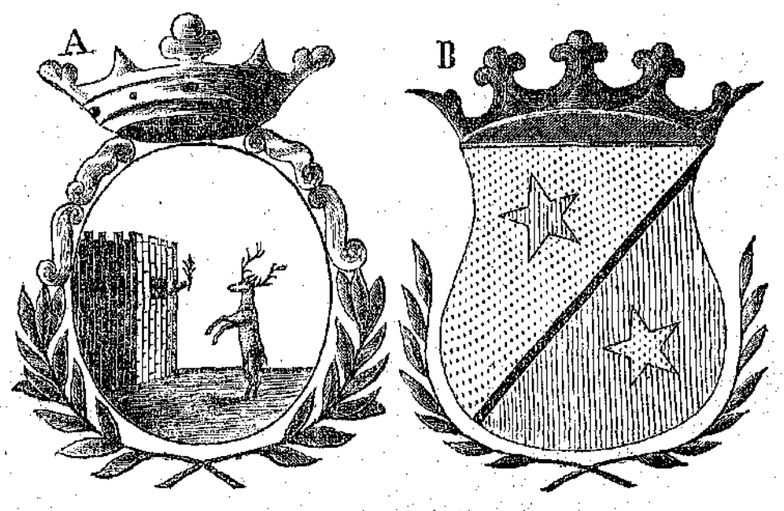

ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΣΗΜΩΝ.

Τὸ 1308 ἔτος Ἰωάννης ὁ Δέλλα-Κάρκερη (Della Carcere), διευθύνων τὰ τῆς Δουκίας τοῦ Ἀρχιπελάγους ὡς ἐπίτροπος καὶ κηδεμὼν τοῦ ἐπιδόξου ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Νικολάου Σανούδου, ἀνηγορεύθη αὐτὸς οὗτος Δούξ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ ἀνέβη ἐπὶ

τοῦ Δουκικοῦ θρόνου ὁ ῥηθεὶς Σανοῦδος, ὃν διεδέχθη ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ Νικόλαος Δελλα-Κάρκερη, ἔνατος ἀπὸ Μάρκου τοῦ Σανούδου Δουκὸς τοῦ Ἀρχιπελάγους. Τῶν Καρκέρων ἡ οἰκογένεια ἐξέλιπεν ἤδη πρὸ πολλοῦ, ἀλλὰ τὸ οἰκόσημον αὐτῶν, ὃ παρατίθεται ἐνταῦθα ὑπὸ στοιχ. Α., εὑρίσκεται ἐν τῇ ἐν Νάξῳ μητροπόλει.

Τὸ δὲ ὑπὸ στοιχ. Β. οἰκόσημον ἀνήκει τῇ ἀρχαίᾳ ὡσαύτως τῆς Νάξου οἰκογενείᾳ τῶν Βαζεγγίων ἢ Μπαζέων (Bajeggio), σωζομένῃ καὶ νῦν.

Ι. ΑΒ-ΚΙΓΑΛΛΑΣ.

ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ Χ. ΚΩΝΣΤΑ.

—o—

Τὴν σύστασιν τοῦ Ἀμαλιείου ὀρφανοτροφείου τῶν κορασίων, παρηκολούθησεν ἡ τοῦ ὀρφανοτροφείου τῶν ἀῤῥένων τοῦ Γ ε ω ρ γ ί ο υ κ α ὶ τ ῆ ς Α ἰ κ α τ ε ρ ί ν η ς Χ. Κ ώ ν σ τ α. Ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Γ. Χ. Κώνστας ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην τῶν ἐξ Ἠπείρου ἐμπόρων οἵτινες, ὡς οἱ συμπατριῶται αὐτοῦ Καπλάνης, Ζωσιμάδαι, Ῥιζάραι καὶ Στουρνάρης, ἔταττον ἐν μοίρᾳ πολὺ ἀνωτέρᾳ τῶν ἰδίων συμφερόντων τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος. Ἀξιοθαύμαστος τῳόντι ἡ αὐταπάρνησις καὶ ὁ ζῆλος ὅστις ἀνέφλεγε τὰς καρδίας τῶν ἀνδρῶν τούτων, καθόσον μάλιστα οἱ πλεῖστοι διήνυσαν ὅλον σχεδὸν τὸν βίον αὐτῶν μακρὰν τῆς πατρίδος, καὶ μακρὰν αὐτῆς, ὑπὸ ξένην προστασίαν, κατεσκεύασαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν.

Οἱ σύζυγοι Χ. Κώνστα ἐκληροδότησαν ἀποθνήσκοντες τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ἑλλάδος διακοσίας χιλιάδας δραχμῶν, ὅπως δι' αὐτῶν ἀνοικοδομηθῇ καὶ διατηρηθῇ ὀρφανοτροφεῖον ἀπόρων ἀῤῥένων, ἐν ᾧ νὰ διδάσκωνται βιωφελῆ ἐπιτηδεύματα.

Τούτου λοιπὸν τοῦ ὀρφανοτροφείου τὸν ὀργανισμὸν ἀνέγνωμεν ἐν τῇ ἀπὸ 19 Μαΐου 1856 ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως.

Αἱ βιωφελεῖς τέχναι εἰς ἃς τὰ ὀρφανὰ θέλουσι γυμνάζεσθαι εἰσὶν ἡ σιδηρουργική, ἡ ξυλουργική, ἡ ῥαπτική, ἡ σκυτοτομική, ἡ ὑφαντική, καὶ ἄλλαι τοιαῦται χειρωνακτικαί. Πλὴν δὲ τούτων θέλουσι μανθάνει καὶ τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν καὶ ἰχνογραφεῖν, ὡς καὶ τὴν ἱερὰν κατήχησιν καὶ τὰς ἀναγκαιοτέρας πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς.

Τὸ ὀρφανοτροφεῖον τῶν συζύγων Χ. Κώνστα δέχεται καὶ ἄλλους ὀρφανοὺς, συντηρουμένους, εἴτε ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, εἴτε ὑπὸ δήμων, εἴτε καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν. Ἀπαιτεῖται δὲ νὰ ἔχωσι πάντες ἡλικίαν ὀκτὼ μέχρι δώδεκα ἐτῶν, καὶ μένουσιν ἐν τῷ καταστήματι οἱ μὲν ὀκταετεῖς ἑπτὰ, οἱ δὲ δωδεκαετεῖς τέσσαρα ἔτη, καὶ οἱ μεταξὺ τῆς ἡλικίας ταύτης τόσον χρόνον ὅσος ἀναλογεῖ πρὸς τὸν ὅρον τοῦτον. Τὰ ἐργοστάσια ἱδρύονται ἐντὸς τοῦ καταστήματος, πλὴν ἐκείνων ὅσων ἡ σύστασις εἶναι δύσκολος ἢ ἀσύμφορος. Τότε οἱ μαθηταὶ φοιτῶσιν ἀδείᾳ τοῦ συμβουλίου εἰς ἄλλα ἰδιωτικά.

Τὸ ὀρφανοτροφεῖον διοικεῖται ὑπὸ συμβουλίου ἑξαμελοῦς διοριζομένου ἐξ ἡμισείας ὑπό τε τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ δήμου Ἀθηνῶν· ἔχει δὲ καὶ ἐπιμελητὴν, οἰκονόμον, παιδονόμον, καὶ διδασκάλους, ἐργοστασιάρχας, ὑπηρέτας κλ.

Συστηθὲν ἤδη προσωρινῶς ἐν τινι ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ θέλει ὅσον οὔπω μεταβῆ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ὁμογενοῦς Κυρίου Βράνα δωρηθεῖσαν καὶ ἐπὶ τούτου παρασκευαζομένην διὰ πεντήκοντα ὀρφανά. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ περιέχει εἰκοσιπέντε μόνον, ἕως οὗ αὐξηθῶσιν οἱ πόροι τοῦ καταστήματος, ἐπειδὴ ὁ τόκος τοῦ κληροδοτήματος μόλις ἐπαρκεῖ εἰς διατήρησιν τοσούτου μόνον ἀριθμοῦ.

Ἀλλὰ διὰ νὰ αὐξηθῶσιν οἱ πόροι οὗτοι ἀπαιτεῖται ἡ συνδρομὴ τῶν φιλανθρώπων τῆς ὁποίας τὸ ποσὸν ἀφίεται εἰς τὴν προαίρεσιν αὐτῶν. Κατὰ τὸν κανονισμὸν, οἱ συνεισφέροντες διαιροῦνται εἰς εὐεργέτας, συνδρομητὰς καὶ δωρητάς. Καὶ εὐεργέται μὲν λέγονται ὅσοι εἰσφέρωσιν ἅπαξ δρ. 600 τοὐλάχιστον, ἢ συμπληρώσωσι διὰ συνδρομῶν τὸ ποσὸν τοῦτο· συνδρομηταὶ δὲ οἱ κατ' ἔτος προσφέροντες δρ. 60 τοὐλάχιστον, καὶ δωρηταὶ οἱ μικρότερα ποσὰ ἅπαξ ἢ πολλάκις συνεισφέροντες.

Τῶν δὲ ὑπὲρ τὰς δισχιλίας δραχμὰς προσφερόντων τὰ ὀνόματα, χαράττονται ἐπὶ πλακὸς μαρμαρίνης ἀναστηλωθησομένης παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ καταστήματος.

Τὸ Ὀ ρ φ α ν ο τ ρ ο φ ε ῖ ο ν τ οῦ Γ ε ω ρ γ ί ο υ κ α ὶ Α ἰ κ α τ ε ρ ί ν η ς Χ. Κ ώ ν σ τ α, διατελοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Μεγαλειοτάτου Βασιλέως καὶ διοικούμενον ὑπὸ ἀνδρῶν ζηλωτῶν καὶ φίλων τῆς ἐθνικῆς προόδου, πιστοποιεῖ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦδε περὶ τῶν γενναίων καρπῶν τοὺς ὁποίους θέλει τάχιον ἀποφέρει. Ταχέως θέλει ἀποδώσει εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας, ἀντὶ παίδων κυλιομένων εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ζώντων ἐν κακοηθείᾳ, πολίτας χρηστοὺς καὶ ἱκανοὺς νὰ ὠφελήσωσι διὰ τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτῶν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα.

Συμφέρει λοιπὸν νὰ ὑποστηρίξωμεν πάντες τὸ κατὰ δύναμιν τὸ εὐεργετικὸν τοῦτο κατάστημα· τὰ ἄπορα ὀρφανὰ εἰσὶ πολυάριθμα· καὶ εἰς ἡμᾶς ἀπόκειται θυσιάζοντες ὀλίγα νὰ σώσωμεν αὐτὰ μὲν ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου, τὴν δὲ κοινωνίαν ἀπὸ τοῦ μιάσματος τῶν κακῶν αὐτῶν ἕξεων. Οἱ συνεισφέροντες τόσῳ γενναίως ὑπὲρ τοῦ ὀρφανοτροφείου τῶν κορασίων δὲν θέλουσι φανῆ ἐπίσης γενναῖοι καὶ πρὸς τὸ τῶν ἀῤῥένων;

Ἡ Ἠ α ν δ ώ ρ α καταθέτουσα πρώτη τὸν ὀβο-

λὸν αὐτῆς, ἐπικαλεῖται τὴν συνδρομὴν τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος φιλανθρώπων ὁμογενῶν καὶ ξένων, καὶ προσφέρει ἑαυτὴν πρόθυμον νὰ δέχεται τὰς συνδρομὰς, νὰ μεταβιβάζῃ αὐτὰς ἀμέσως εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ ὀρφανοτροφείου, καὶ νὰ ἀναγράφῃ εἰς τὰς στήλας αὐτῆς τὰ ὀνόματα τῶν συνεισφερόντων.

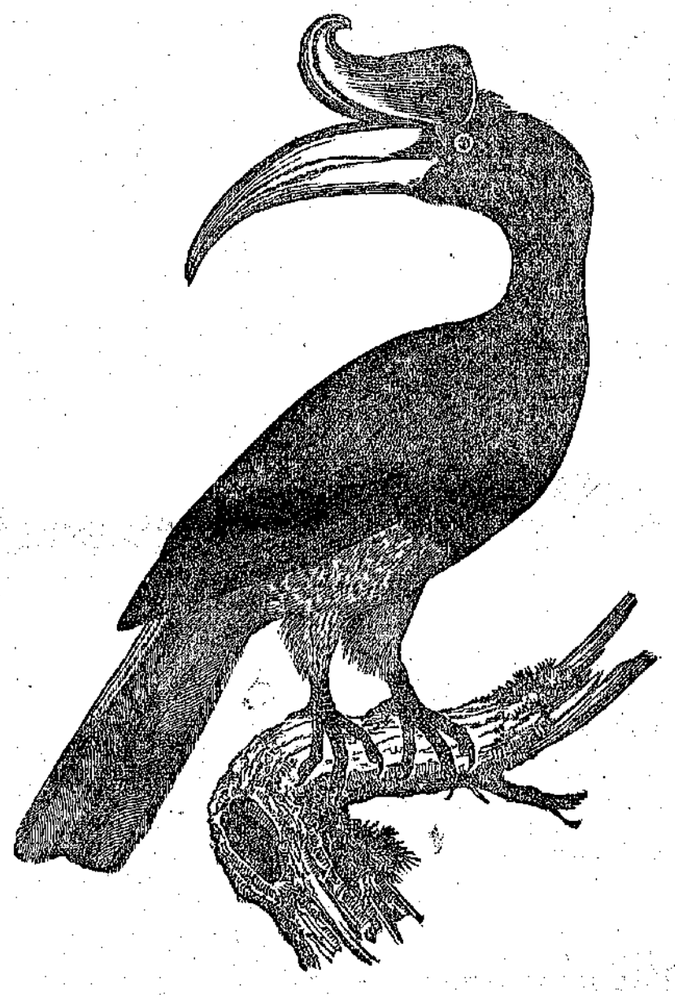

ΒΟΥΚΕΡΩΣ ΡΙΝΟΚΕΡΩΣ.

—o—

Τὸ πτηνὸν τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸ γένος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον οἱ φυσιολόγοι ὠνόμασαν Calao, εὑρίσκεται δὲ εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὰς Ἰνδίας. Τὸ ῥάμφος αὐτοῦ εἶναι μέγα, ὡς φαίνεται ἐν τῇ παρατιθεμένῃ εἰκόνι, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει ἐξόγκωμα, πολλάκις ἰσομέγεθες πρὸς τὸ ῥάμφος αὐτό. Καὶ ἕξεις μὲν ἔχει παραπλησίας τοῦ κόρακος, πόδας δὲ ἀλκυόνος (martin-pêcheur). Τὸ σχῆμα τοῦ ἐπὶ τοῦ ῥάμφους ἐξογκώματος εἶναι διάφορον, κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ ὀρνέου, καὶ μάλιστα οὔτε φαίνεται ὅτε τὸ πτηνὸν εἶναι πολλὰ νέον· τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ εἶναι κυψελλῶδες. Τὴν δὲ γλῶσσαν ἔχει μικρὰν, μόλις προκύπτουσαν τοῦ λάρυγγος. Τρώγει πᾶν τὸ προστυχὸν, οἷον ὀπώρας, μῦς, μικρὰ πτηνὰ, ἑρπετὰ, ἐντόσθια ζώων, ἀλλὰ καὶ πτώματα θνησιμαῖα.

ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ ΤΗΣ Κ. ΧΙΛ.

—o—

Παρεστάθημεν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις τοῦ Παρθεναγωγείου τῆς Κ. Χίλ. Ἡ Κ. Χίλ, πολῖτις τῆς Ἀρκτῴας Ἀμερικῆς θρεψάσης ἡμᾶς πεινῶντας καὶ ἐνδυσάσης γυμνητεύοντας ἐν ἡμέραις θλίψεως καὶ ὀδύνης, εἶναι γνωστὴ πρὸ ἐτῶν ἐν Ἑλλάδι, ὡς ὅλως καὶ κατ' ἐξαίρετον ἀφιερωθεῖσα εἰς τὴν ἀγωγὴν τῶν Ἑλληνίδων. Καὶ τοῦτο λέγοντες δὲν λέγομεν ὑπερβολήν· διότι ἀξιοθαύμαστος εἶναι τῳόντι ἡ μητρικὴ προκοπάθεια καὶ ἡ ἄγρυπνος μέριμνα μεθ' ὧν ἀδιακόπως καταγίνεται οὐχὶ ἁπλῶς εἰς διδασκαλίαν γραμμάτων, ἀλλ' εἰς τὴν ῥύθμισιν τῶν ἠθῶν, εἰς τὴν ἀνάπλασιν τῆς καρδίας, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ψυχῆς, καὶ ταῦτα κατὰ τὰς ἑλληνικὰς καὶ χριστιανικὰς ἡμῶν παραδόσεις, καὶ δι' Ἑλλήνων διδασκάλων, πλὴν τῶν διδασκόντων τὴν ἀγγλικὴν καὶ γαλλικήν. Ἡ Κ. Χίλ δὲν εἶναι διδάσκαλος ἢ διευθύντρια, ἀλλὰ μήτηρ, ἀεννάως διπλασιαζομένη· διότι ἀεννάως εὑρίσκεις αὐτὴν εἰς ὅλας τὰς ὀροφὰς, εἰς ὅλας τὰς αἰθούσας, εἰς ὅλας τὰς γωνίας τοῦ παρθεναγωγείου, πανταχοῦ παροῦσαν, πανταχοῦ ἐπιτηροῦσαν καὶ διατάττουσαν, ἐνθαρρύνουσαν καὶ ἐπιτιμῶσαν, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ ἀγαπωμένην διὰ τὸ ἀνεξίκακον αὐτῆς.

Τῆς Κ. Χίλ τὸ σχολεῖον διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα· εἰς νηπιακὸν, ἐν ᾧ φοιτῶσι καὶ ἄῤῥενα κατωτάτης ἡλικίας, καὶ εἰς τὸ ἀνώτερον τῶν κορασίων. Τὸ νηπιακὸν εἶναι τῳόντι ἀληθοῦς ἀγωγῆς ὑπόδειγμα, καὶ ἀποροῦμεν διὰ τί οἱ διευθύνοντες τὰ ἡμέτερα νηπιακὰ σχολεῖα δὲν ἐφρόντισαν νὰ παραδειγματισθῶσιν ἀπ' αὐτοῦ. Τὸ παιδαγωγικὸν μέρος ἐκτελεῖται μετὰ πλείστης ὅσης νοημοσύνης καὶ ἐπιδεξιότητος.

Εἰς τὸ ἀνώτερον σχολεῖον διδάσκεται ἡ Ἑλληνική, ἡ Ἀγγλική, ἡ Γαλλική, ἀριθμητική, γεωγραφία, ἱστορία ἱερά τε καὶ κοσμική, καὶ ἡ κατήχησις τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ὑπὸ ἱερέως ἀνήκοντος εἰς τὸν ἡμέτερον κλῆρον. Γυμνάζονται δὲ τὰ κοράσια καὶ εἰς χειροτεχνήματα, καὶ εἰς μουσικὴν, καὶ εἰς ζωγραφικὴν, ὡς καὶ εἰς τὰ καθήκοντα ἅτινα μέλλουσι νὰ καταστήσωσιν αὐτὰς χρηστὰς συζύγους, χρηστὰς μητέρας, καὶ καλὰς οἰκων κυβερνητρίας.

Αἱ ἐξετάσεις ἐγένοντο δημοσίᾳ, παρόντων ὅλων τῶν διδασκάλων τοῦ παρθεναγωγείου, τῶν γονέων, καὶ ἄλλων Ἑλλήνων καὶ ξένων. Τὰ δὲ κοράσια ἔδωκαν ἐν γένει δείγματα ἐπιδόσεως.

Πλὴν τοῦ παρθεναγωγείου τούτου ἡ Κ. Χίλ διατηρεῖ καὶ διευθύνει καὶ ἄλλο παιδαγωγεῖον ὅπου φοιτῶσι δωρεὰν ὑπὲρ τὰ τριακόσια πτωχὰ παιδία, διδασκόμενα ἐπίσης ὑπὸ Ἑλλήνων διδασκάλων.

ΒΙΟΣ

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟ ΜΕΔΙΚΩΝ.

—o—

Ὁποία καὶ πότε καὶ ποῦ ὑπῆρξεν ἡ ἔνδοξος τῶν Μεδίκων οἰκογένεια, οὐδεὶς καὶ τῶν ἄκρῳ δακτύλῳ γευσαμένων τῆς ἱστορίας ἀγνοεῖ· οὐδὲ ὑπάρχει τις ἀναμιμνησκόμενος τῶν εὐεργεσιῶν αὐτῆς, πρωτίστης μεταξὺ τῶν ὀργάνων δι' ὧν διωχετεύθη ἀνὰ πᾶσαν τὴν τότε βάρβαρον Εὐρώπην ὁ πρόσφυξ τοῦ Βυζαντίου πολιτισμὸς, καὶ μὴ αἰσθανόμενος ἐγκάρδιον εὐγνωμοσύνην. Τοιαύτης δὲ εὐγνωμοσύνης ὀφειλέται οὐ σμικροὶ εἴμεθα καὶ οἱ Ἕλληνες ἡμεῖς, διὰ τὴν φιλόφρονα δεξίωσιν ἧς ἔτυχον παρὰ τοῖς Μεδίκοις οἱ φεύγοντες τὴν μάχαιραν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν πατέρες ἡμῶν, ἵνα σώσωσιν οὐχὶ ἑαυτοὺς, ἀλλὰ τὰ ἱερὰ ζώπυρα τῆς ἑλληνικῆς σοφίας. Χάριν τῇ φιλομούσῳ προστασίᾳ τῶν Μεδίκων, πολλὰ συγγράμματα τῶν προγόνων ἡμῶν διατηρηθέντα περιῆλθον μέχρις ἡμῶν, καὶ οἱ Λασκάρεις καὶ οἱ Ἀργυρόπουλοι καὶ οἱ Γεμιστοί, οἱ μελῳδοὶ οὗτοι κύκνοι τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, ἠκούσθησαν διδάσκοντες ἐν Ἰταλίᾳ, ὡσεὶ γόον ὕστατον, τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος καὶ τὰ θεῖα τοῦ Ὁμήρου ἔπη.

Τοιαύτην εὐγνωμοσύνην αἰσθανόμενος καὶ ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ διατρίβων συμπολίτης ἡμῶν, οὗτινος παραθέτομεν τὴν ἀγγελίαν, ἐπεχείρησε τὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ μετάφρασιν τοῦ Βίου Λαυρεντίου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων. Μαθητὴς τοῦ Ἀργυροπούλου (*) ὁ Λαυρέντιος διεκρίνετο διὰ σπανίας εὐγλωττίας, διὰ παιδείας οὐ τῆς τυχούσης, καὶ διὰ τοιαύτης γενναιότητος, ὥστε ἐπωνομάσθη Μεγαλοπρεπής. Κατέλιπε δὲ καὶ γόνους λαμπροὺς, Λέοντα τὸν Γ', καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ἡγεμονεύσαντας Πέτρον καὶ Ἰουλιανόν.

Ὡς λέγει καὶ ὁ Ἕλλην μεταφραστὴς, ὁ βίος τοῦ Λαυρεντίου γραφεὶς περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τοῦ Οὐ. Ῥοσκόη, γνωστοῦ ἱστοριογράφου τῆς Ἀγγλίας, ἐπεδοκιμάσθη ὑπὸ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης καὶ μεθηρμηνεύθη εἰς πολλὰς ἄλλας γλώσσας. Ὁ Κ. Θυρότος μετέφρενεν αὐτὸν εἰς τὸ Γαλλικὸν ἰδίωμα κατὰ τὸ 1799 ἔτος.

Οἱ ἀναγνῶσται τῆς Πανδώρας, γνω-

(*) Ἴδε Πανδώρας φυλλάδιον 137.

ρίζοντες τὸν μεταφραστὴν ἐκ πολλῶν αὐτοῦ ἔργων δημοσιευθέντων διὰ τοῦ περιοδικοῦ τούτου συγγράμματος, θέλουσι βεβαίως πεισθῆ μεθ' ἡμῶν ὅτι διὰ τῆς προκειμένης μεταφράσεως πλουτισθήσεται ἡ νεωτέρα ἡμῶν φιλολογία. Ὁ Κ. Παρμενίδης μετέφρασε πρὸ ἐτῶν μετ' ἐπιτυχίας καὶ τὸν Λάσκαριν τοῦ ἐνδόξου φιλέλληνος Βιλεμαίνου.

Ἰδοὺ ἡ ἀγγελία·

« Οἱ μετὰ λύπης φέροντες εἰς τὴν μνήμην τὴν κατὰ τὸν ιε'. αἰῶνα ἐπελθοῦσαν καταστροφὴν τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας δὲν λησμονοῦσι βεβαίως, ὅτι εὐάριθμοι λόγιοι Ἕλληνες, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, κατέφυγον εἰς τὴν Ἰταλίαν. Πρὸς ἀνταμοιβὴν δὲ τῆς φιλοξενίας, τὴν ὁποίαν ἐκεῖ περιέτυχον, ἐδίδασκον τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, καὶ οὕτω διέδοσαν τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν Εὐρώπην.

» Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἡ περικλεὴς οἰκογένεια τῶν Μεδίκων, ἡγεμονεύουσα κατὰ τὴν Τοσκάνην, οὐ μόνον περιέθαλπεν ἀξιοπρεπῶς τοὺς ἐνδόξους τούτους φυγάδας, ἀλλὰ καὶ πολύτιμα τῆς ἀρχαιότητος λείψανα διὰ τοῦ πλούτου καὶ τοῦ περὶ τὰς ὡραίας τέχνας ζήλου της πανταχόθεν συνέλεγε καὶ διέσωζεν. Ἐπὶ δὲ τῶν χρόνων Λαυρεντίου τοῦ Μεδίκου τοῦ ἐπικαλουμένου Μεγαλοπρεποῦς ἡ λαμπρὰ πόλις τῆς Φλωρεντίας μετωνομάζετο Νέαι Ἀθῆναι.

» Τὸν βίον τοῦ ἐνδόξου τούτου καὶ φιλέλληνος πολίτου τῆς Φλωρεντίας συνέγραψεν εἰς τῶν δοκιμοτέρων ἱστορικῶν τῆς Ἀγγλίας ὁ William Roscoe, καὶ τὸ ἀξιόλογον τοῦτο σύγγραμμα μετεφράσθη εἰς πλείστας τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ ἐπιχειρισθεὶς ἐκ τῆς ἑνδεκάτης ἐν Λονδίνῳ ἐκδόσεως, καὶ σκοπεύων ἤδη τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς πέποιθα, ὅτι προσφέρω εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κοινὸν ὠφέλιμον ἅμα καὶ τερπνὸν βιβλίον, καὶ παρακαλῶ τοὺς Ὁμογενεῖς μου ἵνα μὲ συνδράμωσι πρὸς τύπωσίν του.

» Τὸ ἔργον τοῦτο, περιλαμβάνον τεσσαράκοντα πέντε περίπου τυπογραφικὰ φύλλα, θέλει διαιρεθῆ εἰς δύο τόμους. Μέρος τοῦ δευτέρου τόμου θέλει περιέχει ἐκλογὴν νεωτέρων ποιημάτων μου.

» Ἡ τιμὴ καὶ τῶν δύο τόμων προσδιορίζεται διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συνδρομητὰς δραχ. 10.

» Μάντσεστερ. 15 Μαΐου 1856.

» Χ. Α. ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ ».

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—o—

ΝΕΑ ΑΡΕΤΗ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟΥ. Πίθος ἐμπεριέχων πολύτιμα εἴδη καὶ μεταφερόμενος διὰ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Πρωσσίας, φθάσας εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον εὑρέθη πλήρης ἀντὶ τῶν ῥηθέντων εἰδῶν ὑπὸ ἄμμου. Διορισθεὶς δὲ πραγματογνώμων ὁ διάσημος μικρογράφος Κ. Ἐχρενβέργος ἐζήτησε νὰ τῷ παρουσιάσωσι τοὺς ἀμμοδόχους ὅλων τῶν σταθμῶν δι' ὧν διῆλθε ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος πίθος. Λαβὼν δὲ αὐτοὺς ὑπέβαλε τὴν ἐμπεριεχομένην ἄμμον εἰς ἀκριβῆ διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐξέτασιν, καὶ ἀνεκάλυψε τὴν ὁμοιότητα ἢ μᾶλλον τὴν ταυτότητα τῆς ἐν τῷ πίθῳ ἄμμου μετὰ τῆς ἐν τῷ ἀμμοδόχῳ ἑνὸς τῶν σταθμῶν. Κατὰ συνέπειαν λοιπὸν τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης διετάχθησαν παραχρῆμα αἱ ἀπαιτούμεναι δικαστικαὶ ἀνακρίσεις, καὶ οὕτως ἀνεκαλύφθησαν οἱ αὐτουργοὶ τῆς κλοπῆς.

Ο ΓΑΛΛΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΠΑΣ ΠΙΟΣ Θ'. Διαρκοῦντος τοῦ ἐν Ταυρίδι πολέμου, εἷς τῶν ἐκεῖ Γάλλων στρατιωτῶν ἐπέστειλε πρὸς φίλον του συστρατιώτην εἰς Ῥώμην, περιγράφων αὐτῷ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου, καὶ παρακαλῶν αὐτῷ, ἵνα μεταβῇ ὅσον τάχος παρὰ τῷ Ἄκρῳ Ἀρχιερεῖ καὶ παρακαλέσῃ αὐτὸν νὰ ἱερουργήσῃ ὑπὲρ τοῦ ἐν Ταυρίδι Γαλλικοῦ στρατοῦ. Σπεύσας δὲ οὗτος νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ φίλου του μετέβη ἀμέσως εἰς τὸ Οὐατικανὸν ὅπου διαμένει ὁ Πάπας, καὶ ἐζήτησε παρὰ τοῦ θυρωροῦ νὰ τὸν ὁδηγήσῃ ἀμέσως εἰς τὴν Μακαριότητά του. — Εἰπέμοι, ἠρώτησεν ὁ θυρωρὸς, ἔλαβες προηγουμένως τὴν ἄδειαν νὰ παρουσιασθῇς ;

— Ὦ ἀδελφέ! ἀπήντησεν ὁ στρατιώτης, ὅλα ταῦτα εἶσι καλὰ καὶ ἀναγκαῖα διὰ τοὺς μεγιστᾶνας καὶ ἀξιωματικούς, ἀλλὰ δι' ἁπλοῦν στρατιώτην ὁποῖος ἐγὼ πρὸς τί αὐταὶ αἱ διατυπώσεις ; Ὁ θυρωρὸς ὅμως ἀνθίστατο· ἐπιμένοντος δὲ τοῦ στρατιώτου, ἠναγκάσθη νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὸν πρὸς τὸν ἀρμόδιον θαλαμηπόλον τοῦ βασιλεύοντος Ἀρχιερέως, ὅστις ἀκούσας τὴν αἴτησιν τοῦ στρατιώτου τῷ ἀπεύθυνε τὰς αὐτὰς τοῦ θυρωροῦ παρατηρήσεις. Ἀλλ' ὁ Γάλλος οὐδόλως ἐπείθετο, ὥστε ὁ θαλαμηπόλος ἠναγκάσθη ν' ἀναφέρῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Πάπαν· οὗτος δὲ περιεργείᾳ φερόμενος διέταξε νὰ παρουσιάσωσι τὸν Γάλλον πρὸς αὐτόν. Ἐλθὼν ἐνώπιον τοῦ Πάπα ἔμεινεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὄρθιος καὶ ἀκίνητος ὡς στήλη, ὡς εἰ εὑρίσκετο εἰς στρατιωτικὴν παράταξιν, εἶτα ἀναβιβάσας τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον κατὰ τὸ στρατιωτικὸν ἔθος· — Πάπα μου (mon Pape), εἶπε, ἰδοὺ ἐπιστολὴ ἥτις σὲ ἀφορᾷ, λάβε τὴν καλοσύνην ν' ἀναγνώσῃς αὐτὴν, καὶ νὰ μοὶ δώσῃς ἀπάντησιν. — Ἔδωκε δὲ τῷ Ἀρχιερεῖ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἐν Ταυρίδι φίλου του, καὶ συγχρόνως ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ κόλπου μικρόν τι ἀργυροῦν νόμισμα ἐπρόσφερεν αὐτὸ πρὸς τὸν Πάπαν. Ἀναγνοὺς δὲ ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν ἐπιστολὴν· — Τέκναν μου, ἀπεκρίθη, εὐχαρίστως θέλω τελέσει τὴν αἴτησιν τοῦ φίλου σου, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ παρευρεθῇς καὶ σὺ εἰς τὴν ἱερουργίαν καὶ νὰ κοινωνήσῃς τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Τὸ δὲ νόμισμα τὸ ὁποῖον

μοὶ προσφέρεις κράτησέ το ἵνα πίῃς εἰς ὑγείαν τῶν ἀνδρείων συναδέλφων σου.— Πολὺ καλὰ, Πάπα μου, ἐπανέλαβεν ὁ στρατιώτης, ὑπάγω ἀμέσως εἰς τὸν πνευματικόν τοῦ τάγματος, καὶ αὔριον τὸ πρωὶ θέλω εὑρεθῆ εἰς τὴν ὡρισμένην θέσιν (au poste). » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔφερεν ἐκ νέου τὴν δεξιὰν εἰς τὸ μέτωπον, ἐστράφη πρὸς δεξιὰ καὶ μὲ στρατιωτικὸν βῆμα ἐξῆλθεν. Τὴν δὲ ἐπαύριον τὸ πρωὶ παρευρέθη εἰς τὴν λειτουργίαν, καὶ μετέλαβε τῶν μυστηρίων διὰ χειρὸς τοῦ Πάπα αὐτοῦ.

ΖΩΟΚΤΟΝΙΑ. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς Γερμανικῆς τινος ἐφημερίδος, ἐν διαστήματι δύο ἐτῶν ἐφονεύθησαν ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας ἕνεκα φυσιολογικῶν δοκιμῶν 56,000 ζῶα δηλ. 26,000 κυνῶν, 15,000 γαλῶν, 10,000 κουνίκλων, καὶ 5,000 μεγάλων μαστοφόρων.

Ι. ΔΕ-ΚΙΓΑΛΑΑΣ.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.

—o—

Εἰρήνα βιοσσόος Κόσμῳ Θεά.
Ἄνασσα σκᾶπτρον ἔχοῦσα τοσόν δε,
Ὅσσον γᾶς ἄπο οὐρανόν δε ἐν τί
Αἰθέρος ὕψος.
Σὸν θρόνον ἐν φύσει ὄντος ἱδρῦσα
Παντὸς, ἢ Σεῦ δείκνυς ἀγαστὼς νόμως,
Ὡς ἦ Θεὸς, παχρόοις ἐνὶ πτυχαῖς
Ἰριδος δίας.
Εἰρήνα, μάκαιρα Θεοῖο Πνοά,
Ἦ βροτοῖς ἔῳγας ἀγήρω βίω
Θύραν· μὲν κλῦθί τ' εὐχᾶς· εἴποτέ τοι
Σὸν κακὸν εἶδος
Φιλεῦσ', ἐμαυτῇ Σᾶς συθάσθην βουλὰς
Δρῶσ' ὅ,τι σώματι ψυχᾷ τε κρατεῖ·
Σεῦ δῶρ' ἀσινῆ, μάχας σῶζον αἰνᾶς.
Δός δέ μοι χάριν —
Τρέψον τεὴν ἱμερόεσσαν ὄπα
Πρὸς τὴν δε γᾶν, λεῦσόν τ' εὐμενεῖ θυμῷ τεὸν Κράτος, δοθέντοι θεόθεν
Ὕφρα φυλάσσῃς !
Λεῦσον τεῆς εἵνεκεν δυσφορίης
Οἶον πνεῖ μαλερὸν δεινὸν τ' ἄημα
Γᾷ, μόρον δ' ὑπερφίαλον βροτοῖς δρῶν
Ὀξεῖ χαλκῷ·
Λεῦσον ! φάνηθι τ' ἄμμι τοιήδ' εὐήρατος καλὰ, ὡς ἀεὶ δὴ 'πέφασσο
Τᾷ γᾷ, τεὸν δ' ἀπειρέσσιον ἔδος
Οὔτι λιποῦσα,
Ἴσῃ γὰρ εἶ Θεῷ Σῷ γεννέτῃρι,
Ὦ θρόνος ἐντὶ Κορυφᾶ ὠρανῶ,
Οὐ μὴν Τοῦ στέρετ' ἐν χρόνῳ ταὐτῷ Γᾶ,
Στέρνα τε ἁλός.
Φάρος δ' ἀπ' ὤμων φορεῦ σ' ἀγήρον
Σῶν γλαφυράων σφυρῶν ὑπερῆκον,
Ἔβας· Σᾶς δ' εὐμελῆος ὀπὸς δεύετ'
Οὔτις μερόπων,
Κάλλους τε Σοῦ. Αὐτίκα γάρ τις βοτὴρ
Ἑοῖς ἔνι σηκοῖς ἄγων πίονα
Μῆλα, ἢὲ νομῷ, Σᾶς εἴχετ' αὐδᾶς·
Τῷδη κέαρ ἦν
Πίμπλατ' ἡδείας ἀγκνῆς τ' ἔερσης
Ὡς ἀμύμονος γλάγους κείνων μασδοὶ,
Βαῖν' ἀδεὴς τ' ὀρῶν βύσσης, ἁλὸς δ' ἠλιβάτοις ἀκταῖς·
Γᾶς τε παμβοτείρας πόντιρον λάτρας
Δέγμενος τεῆς κυανᾶς ὀπὸς φίλτρον, 'κύπτεν ἐς πόνων ταμεῖον ἑῶν
Ἠέλιον μέγα
Μειδιάων, ἔλπετο γὰρ ἀμήσειν
Ἦ ἔνι δρεπάνῃ ξανθοὺς κορύμβους·
Παῖς δὲ πουλύβουλος παναιόλου Ἑρμοῦ Χάριτι Σῇ
Βαῖν' ἀκίνδυνος γᾶν θ', ὑγρὰ κέλευθα
Πλήσων ἑοὺς εὐπλεκέας θυλάκους
φίλου χρυσοῦ, βράβος θ' ἑῶν κηδέων,
Χάρμα τ' ἀνδράσι.
Μουσάων δ' οὔ ἀγλαῶν εὔψυχος μύστης, ἤρεμος, τ' ἄπο θλιβόντων ταράχων, ἑοῖς ἔνι παγκλύτοις τεμένεσσιν ἥτο ἔρδων
Ἐὸν θέσκελλον ἔργον, τρέρων φάος
Ὄκε βροτοῖς νύον φαείνει, ἄνθη τ' Τῶν κέαρ κοσμεῦντα· Τεῆς γὰρ χερὸς
Εἴχετο φίλως.
Αἰγὶς τ' ἄμβροτος Σεῦ ἐὸν σκέπε κράς·
Τοιήδε τοίνυν καὶ νῦν φάνηθ' ἄμμι,
Πικράς τε βροτοῖς, χθονογηθεῖς μελεδῶνας ἄπωσον !
Κυδίστων δ' Ἀνάκτων μεγάλων τὰς γᾶς
Λῦσον πυκινὸν μεριμνάων νέφος,
Ὄκ' ἐν τᾷ γᾷ φύλοπιν σκεδάει αἰνὴν βροτολοιγόν τ'.
Πλῆσόν δε τῶν Βασιληΐον Κῆρ Σᾶς
Χάριτος φίλης, Σφετέρην τε ὄπα
Χεῦσον ἀμφὶ τεῇ μελιῤῥύτῳ αὐδῇ, κάλλυνόν τε·
Ἐλθέ τε δὴ παμφανόωσα πᾶσα
Τῶν ἐπὶ κλυταῖς κεφαλαῖς, μέγα τ' ἄγουσα κῦδος Σφετέροις σκάπτροις. Ἄμμι
Δὸς κέλος, ὡς πρὶν
Βήμεναι τὰν θειοφιλέα ὁδόν,
Τῇ γ' οἷόν τε γᾶν ὠρανῷ πελάσαι·
Κλῦθί μοι τά δ', Εἰρήν' · Ἄσω δέ Σ' ἐγὼ
Σθεῖνός μοι ὅσσον.

Σ. Α.

ΕΛΕΓΕΙΟΝ

Ἡ ὁ ἀτυχὴς φιλελεύθερος.

—o—

Πρωΐαν κ' ἑσπέραν στὸν τάφον Σου φθάνω
Ὦ φίλη ! καὶ κλαίω, καὶ μόνος θρηνῶ·

Τὸ δάκρυ μου πίπτει 'ς τὴν πλάκα ἐπάνω—
—Τὸ στῆθός Σου ὅμως ὡς πρὶν δὲν κινῶ!

—o—

Νεκρὰ οἴμοι! κεῖσαι — ἢ μὴν ἀπατῶμαι;
Μὴ ζῇς ἐκ τοῦ Κόσμου φυγοῦσα ἀγνή.
Μὴν ἦσαι 'ς τὰ ὄρη. . . Ἐκεῖ ὦ! πλανῶμαι·
Πλὴν μάτην ἠχοῦσιν οἱ κοῖλοι κρημνοί.

—o—

Ἢ μὴ ἐνῷ ἦτον ἡ Θέτις ὀργίλη
Πλησίον της ἦλθες καὶ κῦμ' ἁλμυρὸν
Ἀγρίως συρίττον Σ' ἐρρόφησε, φίλη!
Καὶ ἄταφος κεῖσαι εἰς βάθος ὑγρόν;

—o—

Θεέ μου! παράφρων ς τὴν θάλασσαν τρέχω
Σ τὸν στόνον της τείνω θλιμμένον τὸ οὖς,
Αὐτὸν τὸν 'δικόν Σου ν' ἀκούσω προσέχω,
Πλὴν μόνον τοῦ στήθους μ' ἀκούω λυγμούς.

—o—

Ἢ μὴ Σ' ἥρπασέ τις Δελφὶν λευκοπτέρυξ
Στὰ δρύινα νῶτά, κ' ἀπῆλθες μακράν;
Σημεῖα ὑψόνω εἰς ὅλα τὰ πέριξ
Τὰ πλοῖ' ἀγγελίαν μοὶ δίδουν λυγράν!

—o—

—Ἀπέθανες, φίλη! Κ' ἐδῶ λοιπὸν κεῖσαι
—Ὦ! Σ' ἔθαψα μόνος! καὶ πῶς ὁ μωρὸς
Σ τοὺς θρήνους μου τώρα ζητῶ νὰ κινήσαι;
—Ὦ! τί ἐνθυμοῦμαι—τί Κόσμος σκληρός!

—o—

Ὡς ἤνοιξα τ' ὄμμα ς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου
Εὐθὺς τ' ὄνομά Σου μὲ εἶχε δοθῇ,
Κ' ἀκόμ' εἶχ' ἀκούσει ἐκ κοίτης νηπίου,
Μ' ἐμὲ ἡ ζωή Σου πῶς θέλει δεθῇ!

—o—

Καὶ ὅτε ἡ νέα μοὶ ἦλθ' ἡλικία
Στὸ πρῶτόν μου βλέμμα μ' ἀπάντησες Σύ,
Μ' ἐμάγευσε, φίλη! ἡ ὄψις Σ' ἡ θεία,
Τὸ ἔμπυρον ὄμμα! ἡ κόμ' ἡ χρυσῆ!

—o—

Κ' εὐθὺς ἡ ψυχή μου ἐδόθ' εἰς δεήσεις,
Κ' ἡ γλῶσσά μου ὅρκον ἄφῆκε σεπτόν!
Μὲ Σὲ εἰς τὴν γῆν μας νὰ ζήσω, ἂν ζήσῃς!
Μαζύ σου καὶ ᾅδην νὰ ἴδω φρικτόν.

—o—

Τὸ ὅμοιον εἶπαν τ' ἀγνά Σου τὰ χείλη!
Καὶ πλέον ς τὴν νέαν Σὺ μ' ἔζῃς ψυχήν,
Στὸν ὕπνον μου μόνη ἡ Θέα Σ' ὡμίλει!
Καὶ εἶχον Σὲ μόνην ς τὰ ἔργα μ' εὐχήν.

—o—

Πλὴν οἴμοι! μοὶ ἦτον πικρῶς πεπρωμένον.
Τὸ ὄμμα μου μόνον νὰ χαίρῃ μὲ Σέ!
Πολέμιαι χεῖρες βαβαί! κρατημένον
Μὲ εἶχον, καὶ ὥραι ποτὲ αἱ χρυσαὶ

—o—

Δὲν ἦλθον, ὦ! ταῦτα τὰ δύστηνα χείλη
Τὸ ὄμμα Σου ὥστε τ' ἁγνὸν ν' ἀσπασθοῦν!
Καὶ μ.τ' αἱ κρινώδεις Σου χεῖρες, ὦ φίλη,
Ποτὲ ς τὰς παλάμας μ' αὐτὰς νὰ κλεισθοῦν.

—o—

Μαινόμενος τότε, καὶ ὅλος πῦρ πνέων
Ἀντίον ὡρμήθην τοιούτων ἐχθρῶν!
Τὸ στῆθος μου εἶδον γενναίως παλαῖον. . .
Τί θέαμα ὅμως φρικῶδες, οἰκτρόν!

—o—

Ἐμπρὸς τῶν ποδῶν μου Σὲ εἶδον κειμένην
Ὠχράν, καὶ μὲ χεῖλη κλειστὰ κ' ὀφθαλμοὺς
Σὲ εἶδον, ὦ! φρίκη, ψυχρὰν νεκρωμένην!
Κ' ἐγὼ συνησθάνθην θανάτου παλμούς!

—o—

Καὶ Σ' ἔθαψα μόνος ἐμπρὸς τῶν ἐχθρῶν μου!
Καὶ, οἴμοι! πῶς ἔτι ἐγὼ ς τὴν ζωήν;
Παρέβην τὸν ὅρκον, ὦ! πῶς, τὸν θερμόν μου
Τὴν βάβηλον πνέων τοῦ κόσμου πνοήν·

—o—

. . . . . .

Τὸ πᾶν μ' εἶναι μαῦρον! τὸ πᾶν φέρει πόνον
Νὰ Σ' ἴδω καὶ πάλιν δὲν μένει ἐλπίς!
Ποτέ. . . ν' ἀποθάνω! — Ἐκδίκησιν μόνον
Ἐνόσῳ μοὶ μένει ἐσχάτη ῥανίς! . . .

—o—

Εὐθὺς ν' ἀποθάνω, ὦ φίλη μ' ἁγία!
Κ' ἂν ἦσαι στὸν τάφον ἐδῶ νὰ ἐμβῶ!
Ἂν ὅμως ἀπέπτης εἰς δώματα Θεῖα. . .
— Θεέ ἐκεῖ κάμε κ' ἐγὼ ν' ἀναβῶ!

Σ. Α.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελ. 90. στίχ. δεξιὰ, στίχ. 12. ἀντὶ ἐναργείας, γρ. ἐνεργείας.
» » » » 28. ἀντὶ ἐναργείας, γρ. ἐνεργείας.
Σελ. 91. » » » 11. ἀντὶ ἐκείνης, γρ. ἐκεῖνας.
» » » » 29. ἀντὶ ἐξαγωγῆς, γρ. ἐπαγωγῆς.
» » » » 36. ἀντὶ ἐξαγωγὴ, γρ. ἐπαγωγή.
» » » » 40. ἀντὶ τοιουτρόπως, γρ. τοιουτοτρόπως.
» » » » 47. ἀντὶ ἐξαγωγικῆς, γρ. ἐπαγωγικῆς.
Σελ. 93. » » » 2. ἀντὶ ὄν, γρ. ὄγ.